

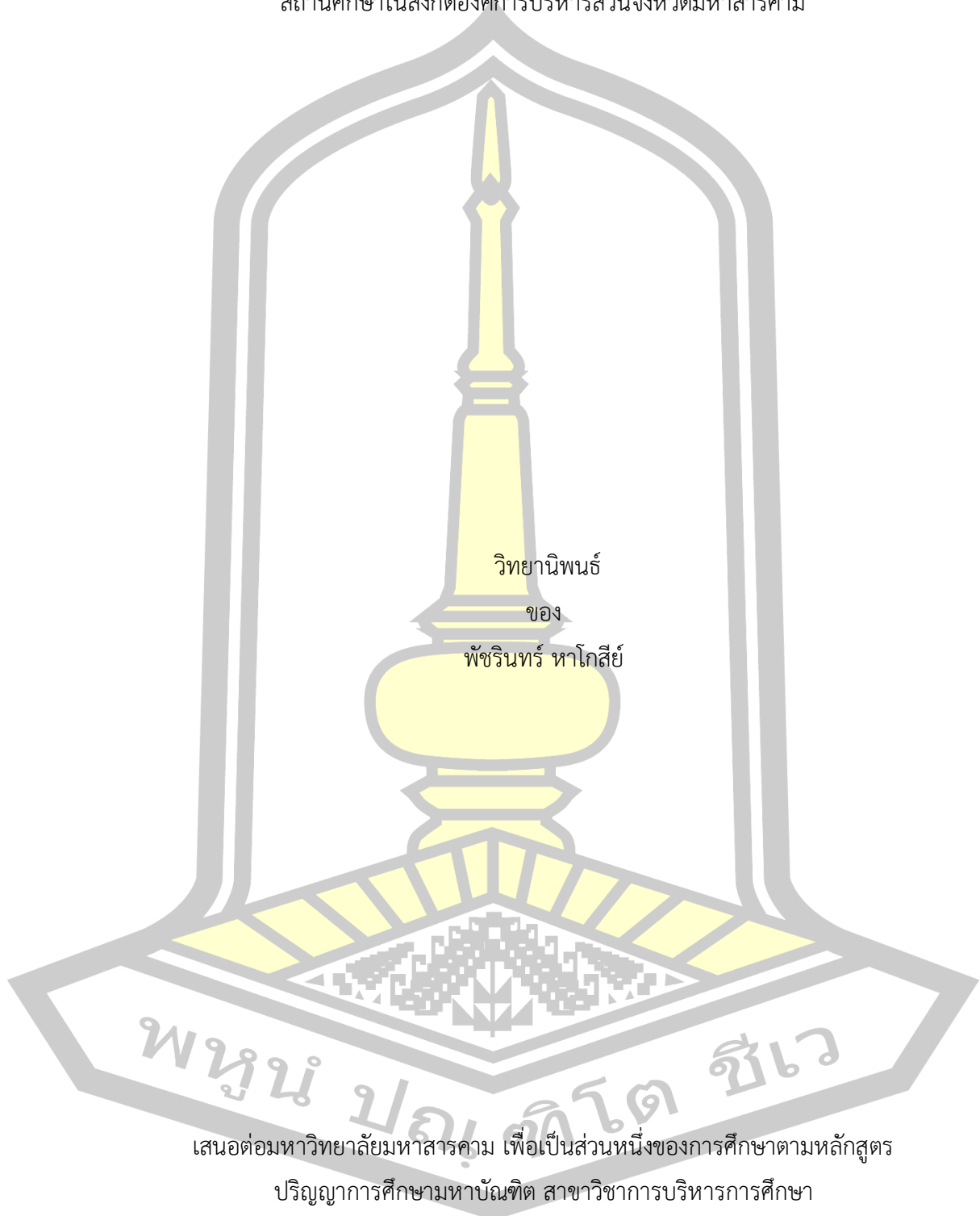
การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับ
สถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

วิทยานิพนธ์
ของ
พัชรินทร์ หาโกสีย์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มีนาคม 2562

สงวนลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับ
สถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

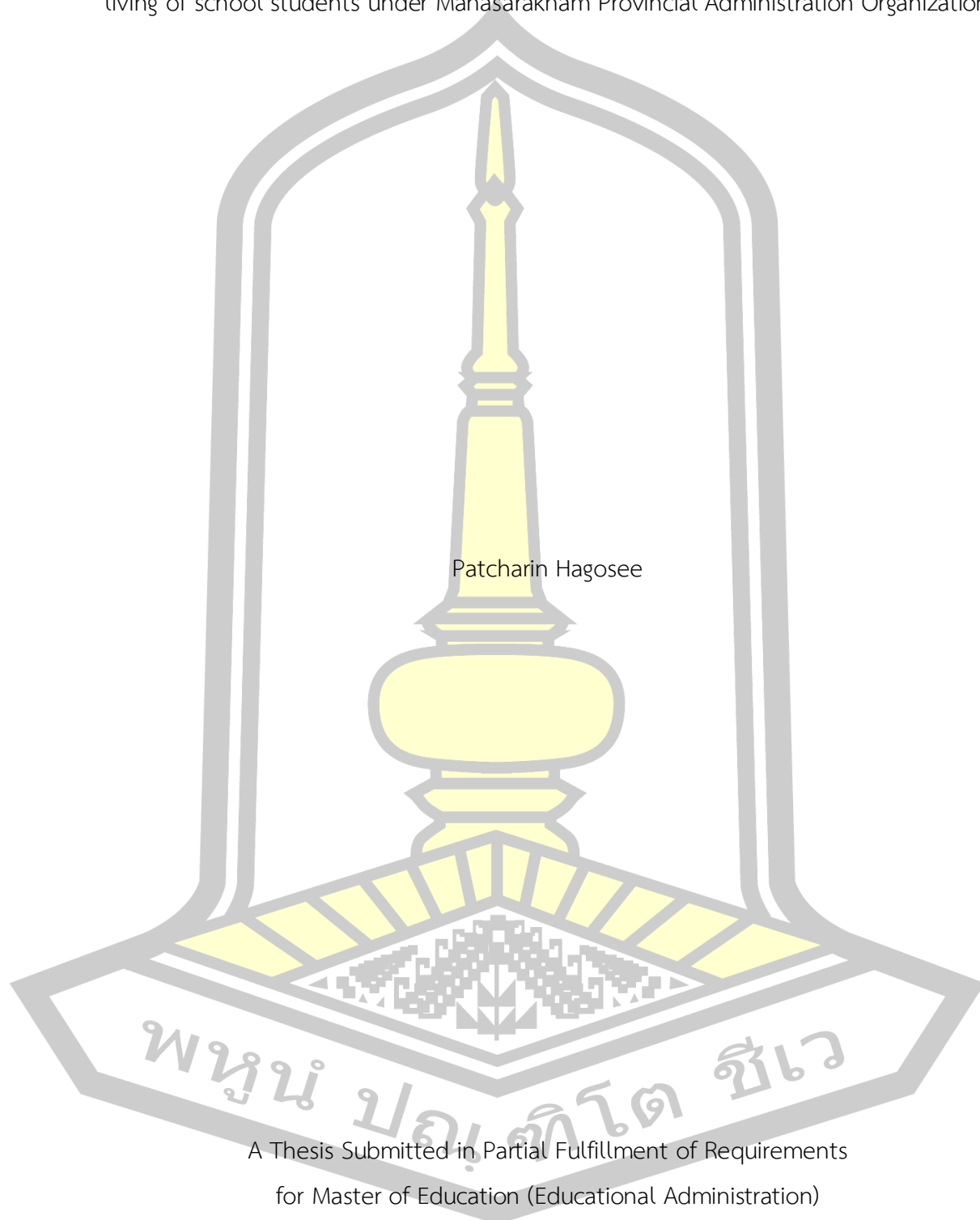
พูน บุญเกิด ชีวะ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มีนาคม 2562

สงวนลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Developing Guidelines to Enhance Students Desirable Characteristics of sufficient living of school students under Mahasarakham Provincial Administration Organization

Patcharin Hagosee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Master of Education (Educational Administration)

March 2019

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนางพัชรินทร์ หาโกสีย์
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รศ. ดร. พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รศ. ดร. รังสรรค์ โฉมยา)

.....กรรมการ

(ผศ. ดร. ธรินธร นามวรรณ)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(อ. ดร. พุทธรัตน์ ทะสา)

มหาวิทยาลัยขอนแก่นให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....
(รศ. ดร. พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

.....
(ผศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม		
ผู้วิจัย	พัชรินทร์ หาโกสีย์		
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. รังสรรค์ โฉมยา		
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต	สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนและเพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน จากการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศจากหน่วยงานที่มีวิธีที่ดีในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน จำนวน 3 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

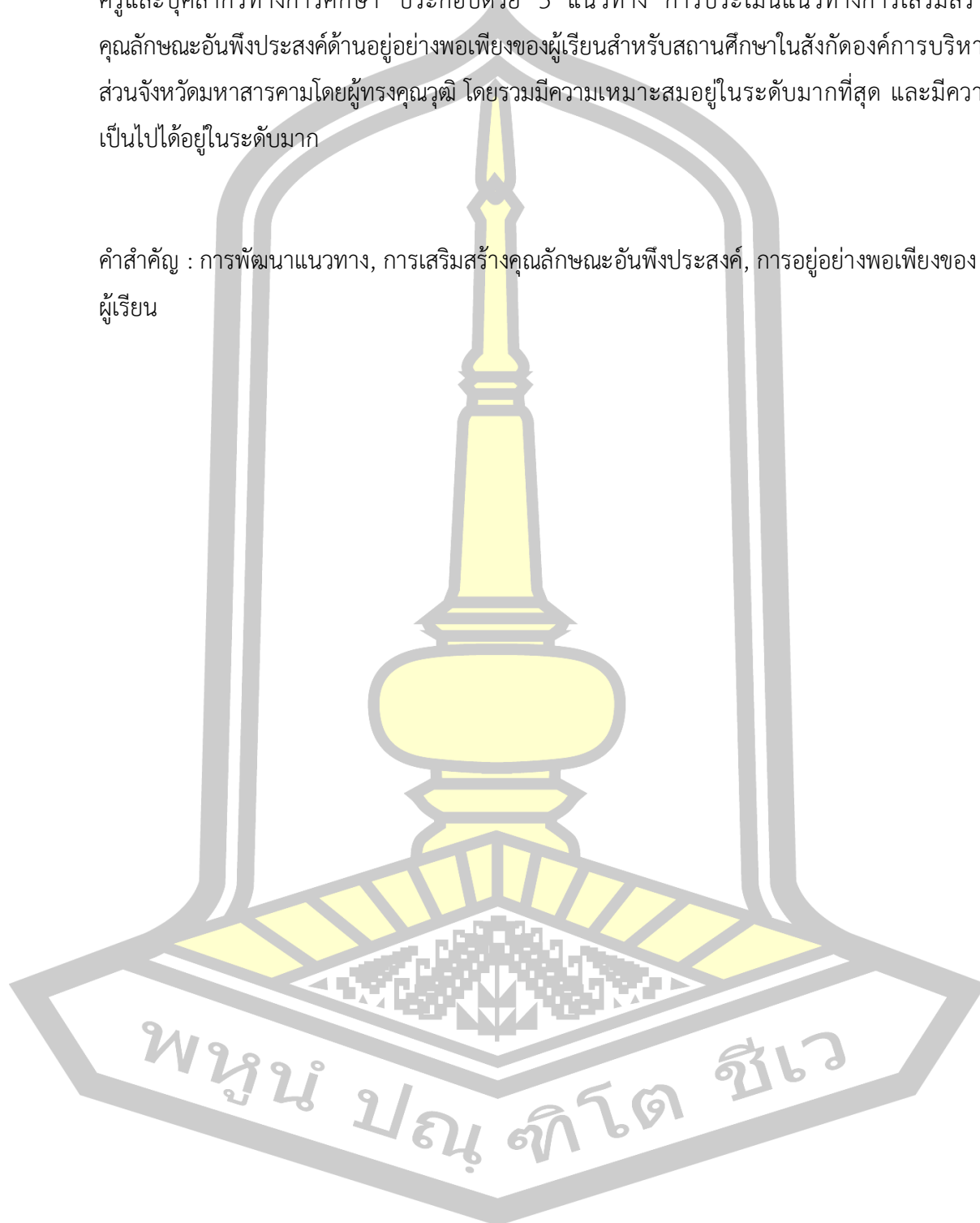
ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 30 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ความพอประมาณ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด 2) ความมีเหตุผล ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด 3) ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ประกอบด้วย 9 ตัวชี้วัด 4) ความรู้ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด และ 5) คุณธรรม ประกอบด้วย 9 ตัวชี้วัด

2. แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ประกอบด้วย 4 ด้าน 18 แนวทาง ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 แนวทาง 2) ด้านการจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

ประกอบด้วย 3 แนวทาง 3) ด้านการพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย 6 แนวทาง และ 4) ด้านการพัฒนา
ครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย 3 แนวทาง การประเมินแนวทางการเสริมสร้าง
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดมหาสารคามโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความ
เป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนาแนวทาง, การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์, การอยู่อย่างพอเพียงของ
ผู้เรียน

TITLE	Developing Guidelines to Enhance Students Desirable Characteristics of sufficient living of school students under Mahasarakham Provincial Administration Organization		
AUTHOR	Patcharin Hagosee		
ADVISORS	Associate Professor Rungson Chomeya , Ph.D.		
DEGREE	Master of Education	MAJOR	Educational Administration
UNIVERSITY	Mahasarakham University	YEAR	2019

ABSTRACT

This research aimed at studying components of Enhance Students Desirable Characteristics of sufficient living of school students under Mahasarakham Provincial Administration Organization and studying Guidelines to Enhance Students Desirable Characteristics of sufficient living of school students under Mahasarakham Provincial Administration Organization. Key Informants were School Directors and Teacher involve in Enhance Students desirable Characteristics of sufficient living of school students from 3 Best Practice schools. The tools for data collecting are questionnaire, interviewing form and evaluation form. The collected data were analyzed by means and standard deviation.

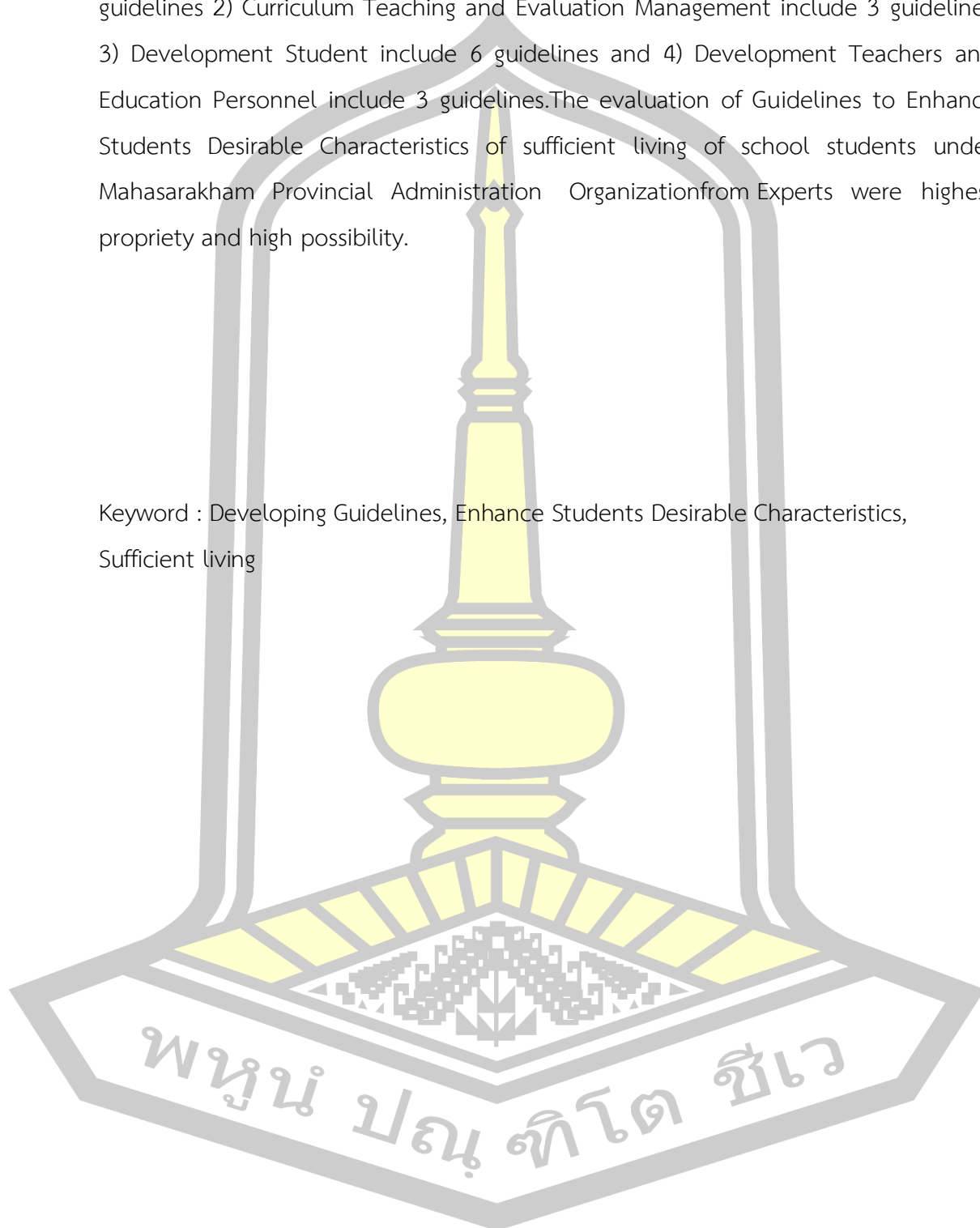
The research results were as the following ;

1. The components of Enhance Students Desirable Characteristics of sufficient living of school students under Mahasarakham Provincial Administration Organization include 5 components 1) Modesty include 4 indicators 2) Rationality include 3 indicators 3) Immunity include 9 indicators 4) Knowledge include 5 indicators and 5) Moral include 9 indicators

2. The guidelines of Enhance Students Desirable Characteristics of sufficient living of school students under Mahasarakham Provincial Administration

Organization include 4 components 1) School Education Management include 6 guidelines 2) Curriculum Teaching and Evaluation Management include 3 guidelines 3) Development Student include 6 guidelines and 4) Development Teachers and Education Personnel include 3 guidelines. The evaluation of Guidelines to Enhance Students Desirable Characteristics of sufficient living of school students under Mahasarakham Provincial Administration Organization from Experts were highest propriety and high possibility.

Keyword : Developing Guidelines, Enhance Students Desirable Characteristics, Sufficient living

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา ประธานกรรมการควบคุม วิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ ประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรินธร นามวรรณ กรรมการสอบ และอาจารย์ ดร.พุทธรัตน์ ทะสา ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและ คำแนะนำอันมีคุณค่ายิ่ง ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย รวมทั้งเสียสละเวลาให้ความช่วยเหลือ ปรับปรุงและแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราพร เอรารธรรม์ อาจารย์ ดร.อำนาจ เกษศรีไพโร อาจารย์ ดร.ชูชาติ สิทธิสาร อาจารย์ ดร.จำนงค์ อภัย และอาจารย์บัวพิศ ภักดีวุฒิ ที่กรุณาช่วยตรวจ เครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบคุณผู้บริหาร คณะครูโรงเรียนกันทรวิชัย โรงเรียนจตุรพักตรพิมานรัชดาภิเษก โรงเรียนเทศบาลวัดเวฬุวัน ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาตรวจสอบความ เหมาะสมองค์ประกอบและตัวชี้วัด ตรวจสอบร่างแนวทาง ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้บริหาร คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนหัว เรือพิทยาคมและครอบครัวที่ทำให้กำลังใจและมีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์สำเร็จได้ด้วยดี

คุณค่าทั้งหลายที่ได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นความกตัญญูทวเวิที้ แต่บิดา มารดา และบูรพาจารย์ที่เคยอบรมสั่งสอน ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

พัชรินทร์ หาโกสีย์

พนุน ปณู ทิโต ชีเว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพประกอบ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
คำถามการวิจัย.....	3
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
คุณลักษณะอันพึงประสงค์.....	11
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์.....	12
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	29
องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพสถานศึกษาแบบอย่างการจัดการเรียนรู้และการ บริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง).....	37
คุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนโครงการโรงเรียนสุจริต.....	42

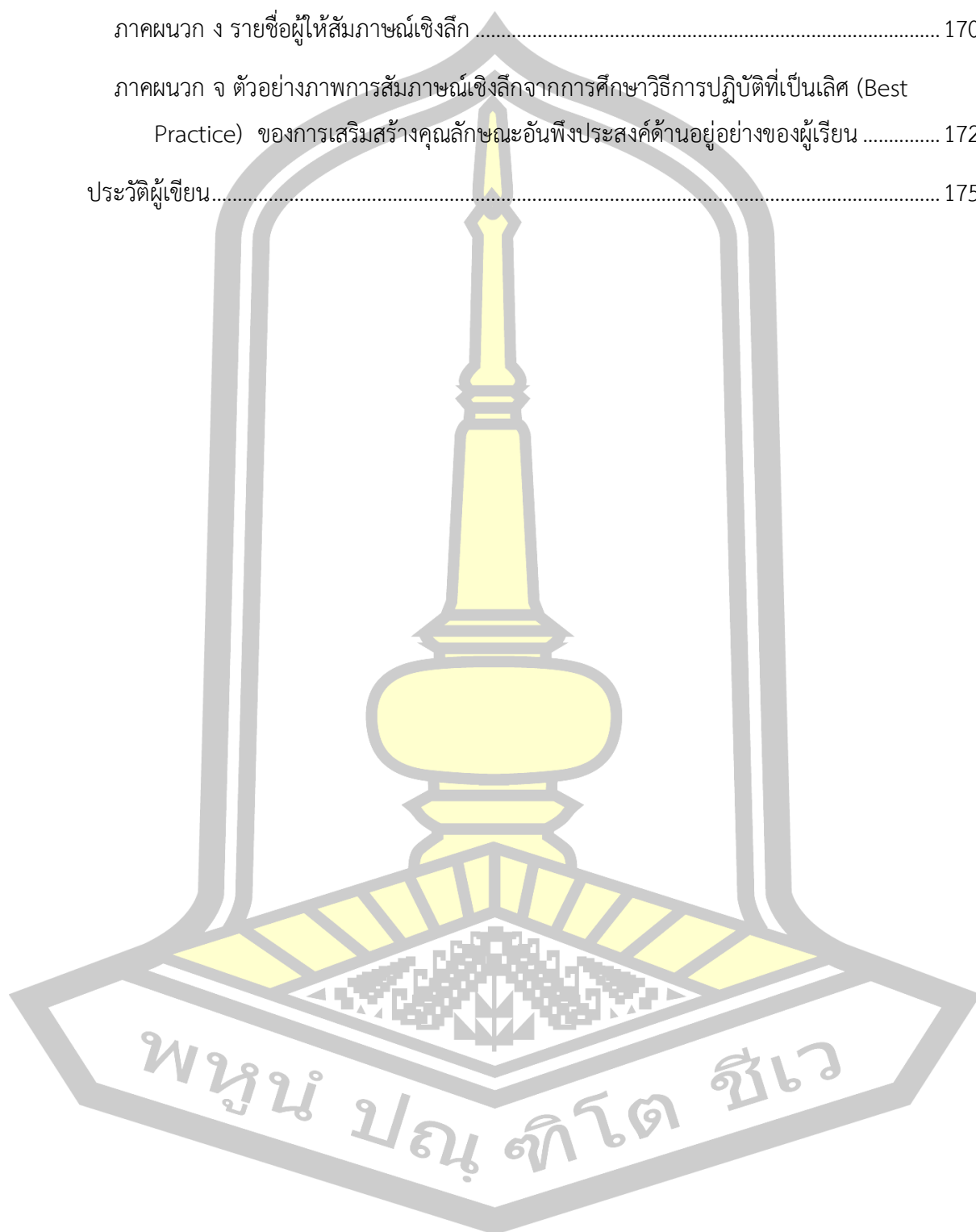
การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน.....	50
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	53
งานวิจัยในประเทศ.....	53
งานวิจัยต่างประเทศ.....	58
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	61
ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม.....	61
ระยะที่ 2 การศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วน จังหวัดมหาสารคาม.....	65
ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของ ผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม.....	66
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	117
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	117
สรุปผล.....	117
อภิปรายผล.....	122
ข้อเสนอแนะ.....	130
บรรณานุกรม.....	131
ภาคผนวก.....	137
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	138
ภาคผนวก ข การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม.....	160

ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์..... 164

ภาคผนวก ง รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก..... 170

ภาคผนวก จ ตัวอย่างภาพการสัมภาษณ์เชิงลึกจากการศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างของผู้เรียน 172

ประวัติผู้เขียน..... 175

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน อยู่อย่างพอเพียง	44
ตาราง 2 การสังเคราะห์องค์ประกอบย่อยและพฤติกรรมด้านความพอประมาณ	45
ตาราง 3 การสังเคราะห์องค์ประกอบย่อยและพฤติกรรมด้านความมีเหตุผล	46
ตาราง 4 การสังเคราะห์องค์ประกอบย่อยและพฤติกรรมด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี	47
ตาราง 5 การสังเคราะห์องค์ประกอบย่อยและพฤติกรรมด้านความรู้	48
ตาราง 6 การสังเคราะห์องค์ประกอบย่อยและพฤติกรรมด้านคุณธรรม	49
ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัด องค์การ บริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม	71
ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของตัวชี้วัดในองค์ประกอบ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านความพอประมาณ	72
ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของตัวชี้วัดในองค์ประกอบ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านความมีเหตุผล	73
ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของตัวชี้วัดใน องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี	74
ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของตัวชี้วัดใน องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านความรู้	75
ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของตัวชี้วัดใน องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านคุณธรรม	76
ตาราง 13 แสดงองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม	77

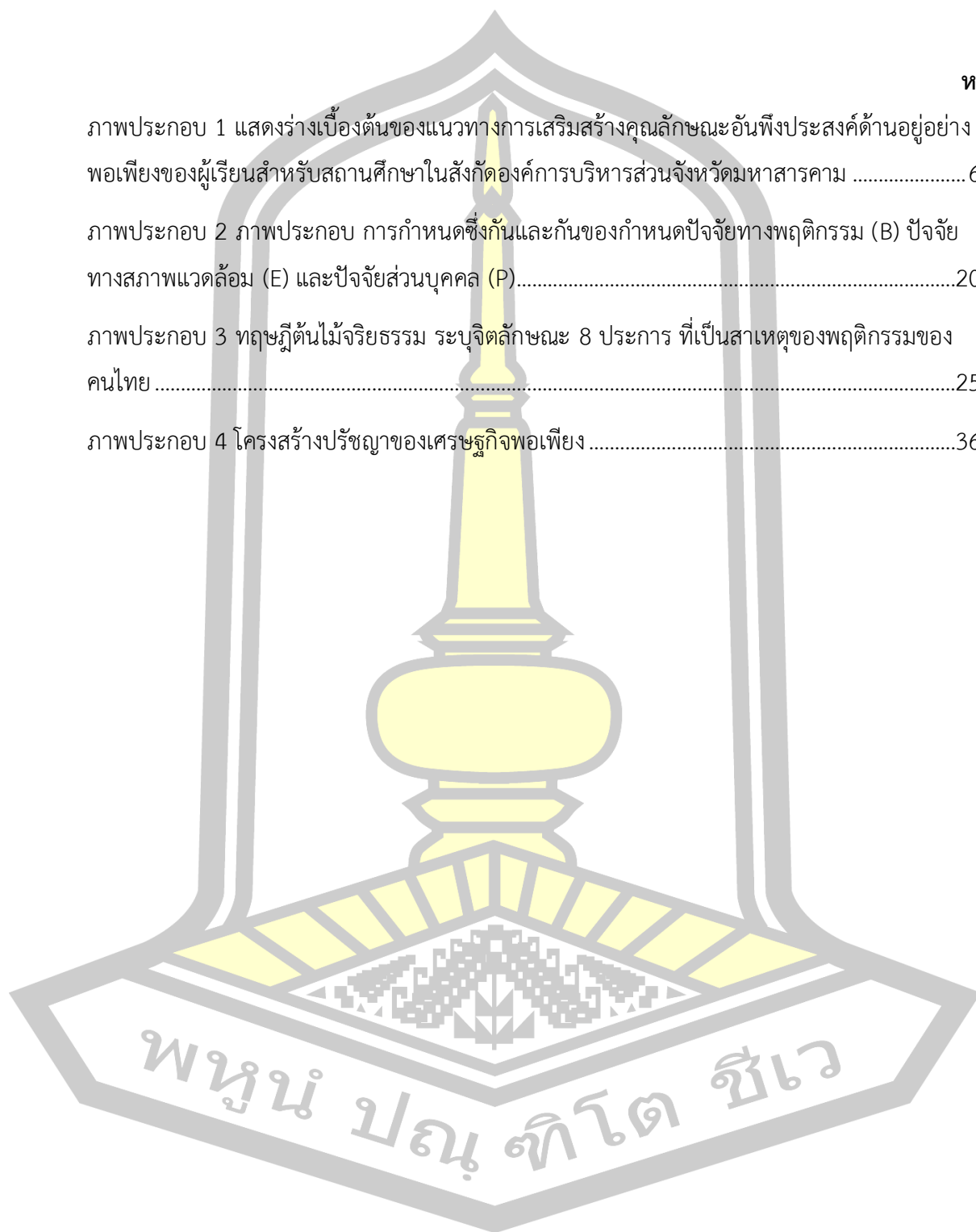
ตาราง 14 แสดงผลการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษา	99
ตาราง 15 แสดงแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม	103
ตาราง 16 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม	106
ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา...	107
ตาราง 18 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ด้านการจัดหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล	111
ตาราง 19 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ด้านการพัฒนาผู้เรียน.....	113
ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา	115
ตาราง 21 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม.....	161

สารบัญภาพประกอบ

หน้า

ภาพประกอบ 1 แสดงร่างเบื้องต้นของแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม	6
ภาพประกอบ 2 ภาพประกอบ การกำหนดซึ่งกันและกันของกำหนดปัจจัยทางพฤติกรรม (B) ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม (E) และปัจจัยส่วนบุคคล (P).....	20
ภาพประกอบ 3 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม ระบุจิตลักษณะ 8 ประการ ที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนไทย	25
ภาพประกอบ 4 โครงสร้างปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	36

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพัฒนาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากการดำเนินชีวิตในทางสายกลางและไม่ประมาท ซึ่งพระองค์ทรงพบว่าสามารถนำทางชีวิตไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ เอกลักษณะของหลักปรัชญานี้คือการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล ประเทศชาติสามารถมีความทันสมัย และก้าวสู่ความเป็นสากลได้ โดยปราศจากการต่อต้านจากกระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้หลักปรัชญาพอเพียงเริ่มถูกนำมาใช้ในปี พ.ศ. 2540 ขณะประเทศไทยกำลังประสบปัญหาภาวะทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง และจำเป็นต้องรักษาความมั่นคงและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจเพื่อหาแนวทางปฏิบัติเพื่อให้สามารถผ่านพ้นวิกฤตที่เกิดขึ้นและช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเชื่อว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะสามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคมของชุมชนให้ดีขึ้น โดยการผลิตจะต้องมีความสัมพันธ์กันระหว่างปริมาณผลผลิตและการบริโภค นอกจากนี้ชุมชนควรมีความสามารถในการจัดการทรัพยากรของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อทำให้เกิดความสมดุลของระบบนิเวศ เกิดความพอประมาณ คือ พอมี พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่ ลดการแทรกแซงจากปัจจัยภายนอก ลดความประหยัด การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นขั้นบันได เป็นการช่วยสร้างฐานความมั่นคงของคนและชุมชน เนื่องจากการมีภูมิคุ้มกันในตัวเอง ทำให้เกิดเสถียรภาพในฐานะทางเศรษฐกิจต่อมา และนำไปสู่ความสุขและความสงบในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริงของประชาชนในทุกกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ (เบญจวรรณ ชูติชูเดช, 2556)

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขมีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้ผู้เรียน มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุนทรีย์ และรักการออกกำลังกาย มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิต

สาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในขณะพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

- 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

หลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้น้อมนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการแก้ปัญหาและปรากฏความสำเร็จเป็นรูปธรรมมากขึ้น และจากความมุ่งหมายและหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 1 มาตรา 6 ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข คณะกรรมการบริหารโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงได้มอบหมายให้คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้การสอนจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำหลักคิดหลักปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การเรียนรู้การสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ของทุกระดับได้อย่างถูกต้อง ชัดเจนและเป็นรูปธรรมซึ่งเป้าหมายสำคัญของการขับเคลื่อนคือ การทำให้เด็กรู้จักความพอเพียง ปลูกฝัง อบรม บ่มเพาะให้เด็กมีความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยสอดแทรกแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสาระการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อสอนให้เด็กรู้จักการใช้ชีวิตได้อย่างสมดุลตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักสิ่งสิ่งแวดล้อมและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม ความเป็นไทย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงต่างๆ รู้ว่าตนเองเป็นองค์ประกอบหนึ่งในสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมโลก การกระทำของตนย่อมมีผลและเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมในโลกที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ด้วยจากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงข้างต้น จะเห็นว่าความพอเพียงเป็นลักษณะหรือจิตลักษณะสำคัญประการหนึ่ง อันแสดงถึงความสามารถ ประสิทธิภาพและพัฒนาการเกี่ยวกับการลดการพึ่งพาผู้อื่นไปสู่การพัฒนาให้กับประชาชนพลเมืองของประเทศชาติ และควรเริ่มต้นกับเด็กและเยาวชน นอกจากนี้คุณลักษณะด้านความพอเพียงแห่งตนโดยพฤติกรรมการแสดงออก เช่น เมื่อประสบปัญหาอุปสรรคคนที่พอเพียงสามารถที่จะนำเป้าประสงค์อื่นมาแทนเป้าประสงค์ที่มีอุปสรรค เมื่อเผชิญกับความผิดพลาดคนที่สามารถพอเพียงจะสำนึกผิดและแก้ไข ในการควบคุมตนเอง คนที่สามารถพอเพียงควบคุมตนเองได้ขณะที่ไม่มีการควบคุมจากภายนอก ในการเผชิญความวิตกกังวล คนที่สามารถพอเพียงจะมีทางเลือกในการแสดงออกแบบต่างๆ (ปรีชา ธรรมา, 2543)

องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีหน้าที่ในการให้บริการแก่ประชาชนในจังหวัด ซึ่งนอกจากจะต้องปฏิบัติงานในด้านการพัฒนาต่างๆ ภายในจังหวัดแล้ว ยังมีหน้าที่สำคัญคือ การจัดการศึกษาในท้องถิ่น ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ มีสถานศึกษาในสังกัด 20 โรงเรียน (กระทรวงมหาดไทย, 2553) มีหน่วยงานรับผิดชอบในการจัดการศึกษาคือกองการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามรูปแบบหลักเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ดังนั้นโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม จึงต้องมีการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เช่นเดียวกับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาจะเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงให้แก่ผู้เรียนจึงเป็นกระบวนการหนึ่งในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงเป็นสิ่งสมควรปลูกฝังให้เกิดกับบุคคลทุกคนโดยเฉพาะเด็กนักเรียนเพื่อให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน ดังนั้นการศึกษารองคูประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงเพื่อหาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม นำไปสู่การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงให้กับนักเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามและสถานศึกษาสังกัดอื่นๆ ที่มีความสนใจต่อไป

คำถามการวิจัย

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม มีองค์ประกอบและตัวชี้วัดอะไรบ้าง
2. แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

2. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อนำผลการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามมาใช้พิจารณาหาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

2. เพื่อได้แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

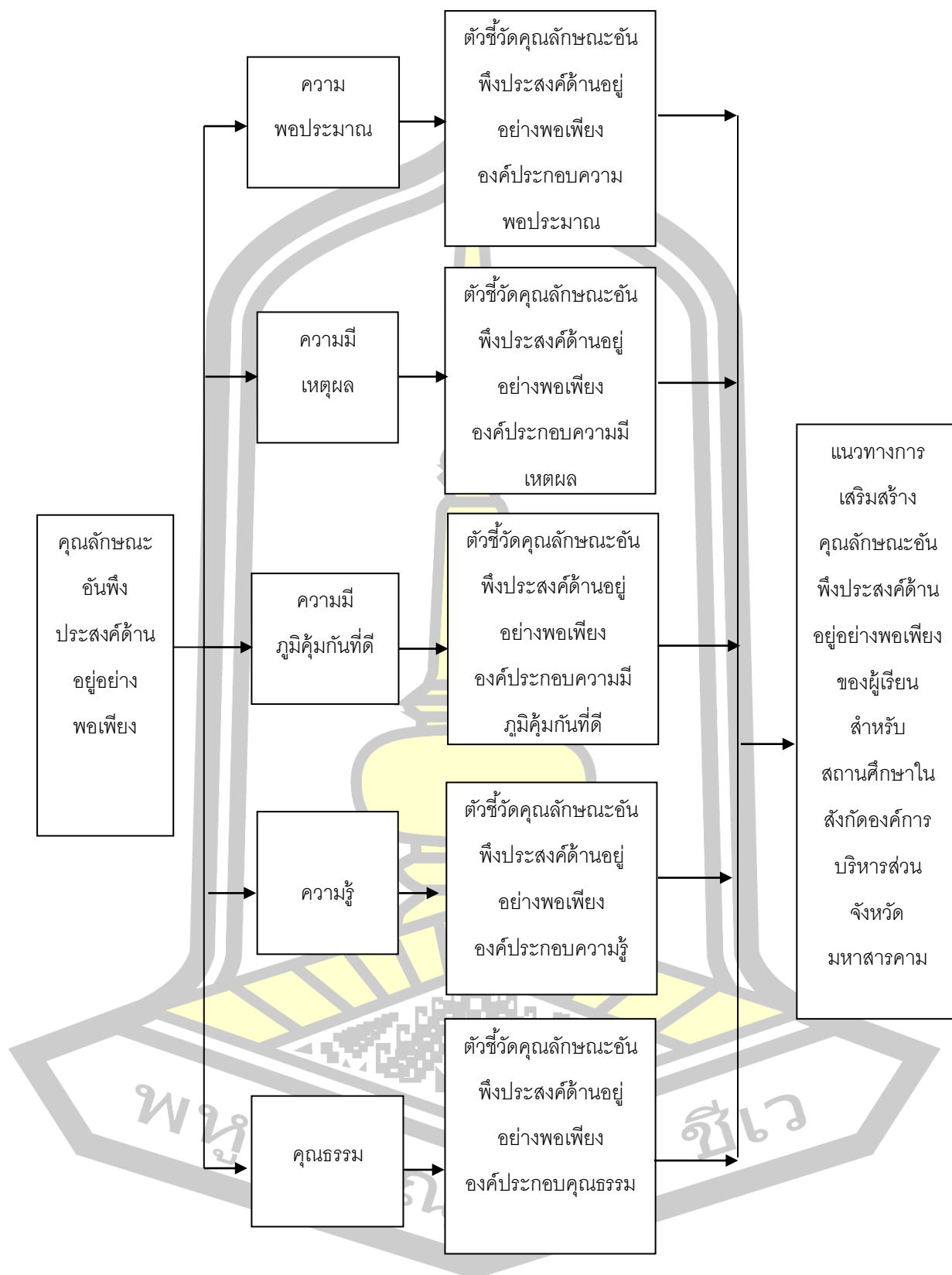
1. องค์ประกอบของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบความพอประมาณ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความพอประมาณ ได้แก่ ประหยัด หารทางเพิ่มรายได้ ใช้จ่ายดีมีสุข กินอยู่รู้ค่า รายได้ที่ได้รับพอกับรายจ่าย ไม่กู้เงินนอกระบบ เลือกซื้อสินค้าที่ราคาเหมาะสม ซื้อสินค้าเงินสด ไม่ซื้อสินค้าที่เกินความจำเป็น ดำรงชีวิตตามฐานะของตน ดำรงชีวิตได้ไม่เดือดร้อน พอประมาณกับสถานที่ พอประมาณกับแรงงาน ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคในครัวเรือน กินพืชผักอาหารพื้นบ้านแบบรู้คุณค่า ใช้อาวุธของเครื่องใช้แบบพื้นบ้าน ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น 2) องค์ประกอบความมีเหตุผล พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีเหตุผล ได้แก่ ทำกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พิจารณาอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจใช้จ่าย วางแผนรายรับรายจ่าย ยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจ พิจารณาปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องอย่างมีเหตุผล พิจารณาทางเลือกที่มีเหตุผล ปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม เลือกรับประทานอาหารที่มีเหตุผล เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า 3) องค์ประกอบความมีภูมิคุ้มกันที่ดี พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ได้แก่ ป้องกันปัญหาในชุมชน ดูแลคนในครอบครัวอย่างใกล้ชิด ใช้จ่ายน้อยกว่ารายรับ ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย มีเงินออมเพื่อใช้จ่ายยามจำเป็น ละ เลิกเหล้า บุหรี่ และอบายมุข ออกกำลังกายเป็นประจำเพื่อการมีสุขภาพแข็งแรง เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 4) องค์ประกอบด้านความรู้ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการรอบรู้ ได้แก่ รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง นำความรู้มาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น มีการปฏิบัติตนเพื่อเป็นพลเมืองที่ดี ศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

มีการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม เอาใจใส่ต่อการเรียนอย่างสม่ำเสมอ รู้เรื่องการเกษตร

5) องค์ประกอบคุณธรรม พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีคุณธรรม ได้แก่ ซื่อสัตย์ อดทน ขยันหมั่นเพียร เสียสละ แบ่งปัน จิตสำนึก จิตอาสา มีจิตใจเอื้ออาทรและช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม เมื่อมีข้อขัดแย้งเลือกใช้การแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี ส่งเสริมการรู้จักสามัคคี ยึดหลักทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ซินชม ศรัทธาต่อในหลวง กตัญญูทเวที มีสติยังคิด ไม่พูดคำหยาบ รับผิดชอบ สามัคคี ประกอบอาชีพที่สุจริต เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ดังนี้ เกษม วัฒนชัย (2558) ; มุลนิติวุสถิรคุณ (2559) ; นันทกาญจน์ ชินประห์ษฐ์ และศาลินา บุญเกื้อ (2558) ; ปรียานุช ธรรมปิยา (2555) ; จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2555) ; มุลนิตีสยามกัมมาจล (2558) ; กัญพิมา เชื่อมชิต (2552) และ สุธีร์ ชาคโร (2559)

กรอบแนวคิดและทฤษฎีข้างต้นนำมาใช้สำหรับยกร่างแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม แสดงด้วยแผนภาพ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แสดงร่างเบื้องต้นของแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

1.1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนได้องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง 5 องค์ประกอบ ดังนี้ เกษม วัฒนชัย (2558) ; มุลนิธิยุวสถิรคุณ (2559) ; นันทกาญจน์ ชินประพัทธ์ และศาลีนา บุญเกื้อ (2558) ; ปรียานุช ธรรมปิยา (2555) ; จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2555) ; มุลนิธิสยามกัมมาจล (2558) ; กัญพิมา เชื่อมชิต (2552) และสุธีร์ ชาคโร (2559)

1.1.1 องค์ประกอบความพอประมาณ

1.1.2 องค์ประกอบความมีเหตุผล

1.1.3 องค์ประกอบความมีภูมิคุ้มกันที่ดี

1.1.4 องค์ประกอบความรู้

1.1.5 องค์ประกอบคุณธรรม

1.2 ตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านอยู่อย่างพอเพียง เกษม วัฒนชัย (2558) ; มุลนิธิยุวสถิรคุณ (2559) ; นันทกาญจน์ ชินประพัทธ์ และศาลีนา บุญเกื้อ (2558) ; ปรียานุช ธรรมปิยา (2555) ; จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2555) ; มุลนิธิสยามกัมมาจล (2558) ; กัญพิมา เชื่อมชิต (2552) และสุธีร์ ชาคโร (2559)

1.2.1 องค์ประกอบความพอประมาณ

1.2.1.1 ดำรงชีวิตอย่างประหยัดและลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในชีวิตประจำวัน

1.2.1.2 เลือกซื้อสินค้าที่เหมาะสมกับราคาและไม่เกินความจำเป็น

1.2.1.3 พอใจและดำรงชีวิตตามฐานะของตนเองได้อย่างไม่เดือดร้อน และใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อหรูหรา

1.2.1.4 เลือกบริโภคอาหารที่มีประโยชน์และราคาไม่แพงเหมาะสมกับเงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง

1.2.2 องค์ประกอบความมีเหตุผล

1.2.2.1 มีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบก่อนการซื้อสินค้าเพื่ออุปโภคบริโภค ไม่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น

1.2.2.2 ใช้จ่ายเงินซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงปริมาณที่มีความพอดีพอเหมาะกับความต้องการของตนเอง

1.2.2.3 คิดไตร่ตรองก่อนใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงความประหยัด ความคุ้มค่า และประโยชน์สูงสุดในสินค้านั้น

1.2.3 องค์ประกอบความมีภูมิคุ้มกันที่ดี

1.2.3.1 ทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อตรวจสอบการใช้จ่ายของตนเอง

1.2.3.2 มีการกำกับตัวเองในการใช้จ่ายอย่างประหยัดลดทอนค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยทุกด้านในการดำรงชีวิต

1.2.3.3 มีเงินออมเพื่อไว้ใช้จ่ายเมื่อยามจำเป็น

1.2.3.4 มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

1.2.3.5 หลีกเลี้ยงสิ่งเสพติดทุกประเภทในการดำเนินชีวิต มีภูมิคุ้มกันที่ดี

1.2.3.6 ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทุกประเภทในการดำเนินชีวิต

1.2.3.7 มีพฤติกรรมในการลดขยะในการดำเนินชีวิตเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม

1.2.3.8 ใช้น้ำ ใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัดเพื่อช่วยการลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

1.2.3.9 ปลุกต้นไม้และดูแลรักษาต้นไม้ภายในบริเวณโรงเรียน

1.2.4 องค์ประกอบความรู้

1.2.4.1 มีความรอบคอบระมัดระวังในการใช้วิชาความรู้ในการดำเนินชีวิต

1.2.4.2 มีการนำความรู้มาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น

1.2.4.3 ศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

1.2.4.4 มีการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม

1.2.4.5 มีความเอาใจใส่ต่อการเรียนอย่างสม่ำเสมอ

1.2.5 องค์ประกอบคุณธรรม

1.2.5.1 ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตในการดำเนินชีวิต

1.2.5.2 ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเอื้ออารีย์ต่อเพื่อนๆเสมอ

1.2.5.3 ประพฤติปฏิบัติตนตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทย

1.2.5.4 มีความรักเคารพต่อสถาบันหลัก คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

1.2.5.5 เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม

1.2.5.6 แต่งกายสุภาพเรียบร้อยตามกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนและมารยาททางสังคม

1.2.5.7 เคารพกราบไหว้บูชากวี และครูอาจารย์ขณะที่พบเจอทุกครั้ง

1.2.5.8 ใช้หลักธรรมทางศาสนาในการดำเนินชีวิต

1.2.5.9 ทำการต่างๆ โดยยึดหลักความอดทน ความเพียรพยายามตั้งใจทำงาน

นั้นๆให้สำเร็จ

เพื่อให้สอดคล้องกับคำถามและความมุ่งหมายการวิจัย ผู้วิจัยจึงนำเสนอแบ่งเป็น 3 ระยะเวลา ดังต่อไปนี้

1.1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

1.2 การศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน จำนวน 3 แห่ง

1.3 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งทำหน้าที่ประเมินแนวทาง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม หมายถึง ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของวิธีการเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมที่แสดงออกถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การยึดหลักทางสายกลาง เป็นแนวทางการดำรงชีวิต มีความพอเพียง และมีความพร้อมที่จะจัดการต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ รอบคอบ และระมัดระวังในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน ทั้งนี้ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อให้สามารถอยู่ได้แม้ในโลกโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันสูง ประกอบด้วย ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน บนเงื่อนไข ความรู้ และ คุณธรรม

2.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

2.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

2.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

1. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ
2. เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความพากเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยกำหนดหัวข้อดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์
3. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพสถานศึกษาแบบอย่างการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง)
5. คุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนโครงการโรงเรียนสุจริต
6. การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่เสนอไว้ใน มาตรา 23 24 และ 26 เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสรุปได้ว่า ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม การจัดการกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ด้านต่างๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับตนเอง ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยต้องผสมผสานสาระความรู้เหล่านั้นให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงามพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบ ควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมในแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ ขยายโอกาสทางการศึกษา ให้เยาวชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างกว้างขวางและทั่วถึง

โดยคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา นอกเหนือจากการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา นอกจากนี้ยังได้ส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในคุณค่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี และวิถีประชาธิปไตย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

2. ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับคุณลักษณะพบว่า มีการกล่าวถึงคำว่า คุณลักษณะในหลายแนวทาง ดังต่อไปนี้ คือ

กวี วงศ์พุด (2539) ให้ความหมายคุณลักษณะไว้ว่า เป็นการแสดงการกระทำตามคุณสมบัติของตนเองออกมาให้เห็น

ราชบัณฑิตสถาน (2556) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะไว้ว่า หมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นความดี หรือลักษณะประจำ

กลุ่มส่งเสริมการเรียนการสอนและประเมินผล (2548) ได้ให้ความหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ว่า หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก

ดังนั้นคุณลักษณะ หมายถึง การแสดงการกระทำที่เป็นเครื่องหมายหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นความดี เป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ซึ่งตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นคุณลักษณะภายในของบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับสังคมอารมณ์ความรู้สึก ที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมตามที่สังคมต้องการ ประกอบด้วย คุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม ซึ่งเกิดจากการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ รวมทั้งการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงการ/กิจกรรมอื่นๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้น ทั้งนี้สถานศึกษาสามารถเลือกใช้แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้อย่างหลากหลาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. ทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิดของเพียเจต์

สุรางค์ โคว์ตระกูล (2554) ได้สรุปทฤษฎีของ Piaget ในเรื่องของพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งเพียเจต์ได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาออกเป็น 4 ขั้น คือ

1. ขั้นระยะการเคลื่อนไหวสัมผัส (The Sensorimotor Stage) เป็นช่วงของเด็กแรกเกิด ถึงอายุ 2 ขวบ จะมีพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับความคงที่ของวัตถุ โดยจะเริ่มรับรู้วัตถุที่หายไปจากสายตาของตนยังคงเป็นวัตถุเดิมและไม่ได้หายไปไหน เช่น เมื่อเอากะดมาคั่นของเล่นที่เด็กกำลังเล่นอยู่ เด็กจะปิดกระดาดเพื่อหาของเล่น แสดงว่าเด็กมีความเข้าใจเกี่ยวกับการคงอยู่ของวัตถุ ในช่วงนี้จะเกิดกระบวนการ 2 ประเภท คือ

1.1 การดูดซึม (Assimilation) เป็นการรับรู้เข้าสู่โครงสร้างเดิมและเข้าสู่ระบบเดิม เป็นการปรับสภาพแวดล้อมให้เข้ากับการรู้คิดของตน และปฏิเสธสิ่งที่ไม่เข้ากับการรู้คิดของตน

1.2 การปรับเปลี่ยน (Accommodation) เป็นการปรับความคิดหรือปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ เกิดการยอมรับประสบการณ์ใหม่ กระบวนการทั้งสองจะทำให้บุคคลเกิดความสมดุล (Equilibration)

2. ขั้นก่อนปฏิบัติการ (The Preoperational Stage) เป็นช่วงของเด็กอายุ 2-7 ขวบ โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน

2.1 ส่วนแรกปรากฏในเด็กอายุ 2-4 ขวบ เด็กจะมีพัฒนาการทางสรีระมากขึ้นและสามารถสำรวจสภาพแวดล้อมได้มากขึ้น เรียนรู้คำและพฤติกรรมใหม่ๆ แต่มีความคิดและพฤติกรรมที่เด่น คือ ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) เด็กเชื่อว่าสิ่งที่ตนเห็น ตนเข้าใจนั้นคนอื่น ๆ ก็จะเห็นและเข้าใจอย่างที่ตนเห็นและตนเข้าใจ ในช่วงนี้เด็กจะมีการเลียนแบบผู้ปกครองมาก ไม่ว่าจะเป็นคำพูด ท่าทาง กิริยามารยาทและพฤติกรรมในช่วงกระบวนการ Assimilation เป็นกระบวนการที่ใช้มาก โดยเมื่อเด็กเล่น เด็กจะเข้าใจสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบข้างมากขึ้นรวมทั้งกระบวนการ Accommodation เช่น การเลียนแบบจะช่วยพัฒนาสติปัญญาของเด็กจากการเรียนรู้ทางสังคม

2.2 ส่วนที่สองปรากฏในเด็กอายุ 4-7 ขวบ เป็นขั้นความคิดแบบอัตสัมฤทธิ์ (Initiative Thought) เด็กจะลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลง จากการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมเด็กอาจยังแยกไม่ออกระหว่างความเพ้อฝันหรือนิทานกับความเป็นจริง ช่วงนี้พัฒนาการทางความคิดเริ่มมีมากขึ้น

3. ขั้นปฏิบัติการแบบรูปธรรม (The Stage of Concrete Operations) ปรากฏในเด็กอายุ 5-10 ขวบ มีความคิดที่จัดเป็นระบบมากขึ้น สามารถคิดทวนกลับและมีสิ่งก้ำกึ่งในเชิงของมวลสาร ปริมาตร และน้ำหนัก

4. ขั้นปฏิบัติการแบบระบบ (The Stage of Formal Operations) เป็นความสามารถในการคิดแบบสมมติและการคิดเป็นเหตุเป็นผล โดยมีลักษณะระบบคิดเป็น 3 ประการคือ

4.1 การสร้างการทวนกลับความคิดเกี่ยวกับความจริงกับความเป็นไปได้ (Thinking in Possibilities) ผู้มีความสามารถในการคิดขั้นนี้ จะสามารถคิดสลับไปมาระหว่างความจริงกับความเป็นไปได้ ซึ่งเป็นความคิดสมมติ ผู้ที่มีพัฒนาการในขั้นนี้จะสามารถคิดในเชิงนามธรรมได้

4.2 ความคิดแบบตั้งสมมติฐานจากหลักที่กว้างกว่า (Hypothetical Deductive Thinking) ผู้ที่คิดในเชิงนามธรรมได้จะสามารถตั้งสมมติฐานได้ แล้วตรวจสอบสมมติฐานด้วยการทำวิจัย

4.3 การคิดถึงการคิด (Thinking About Thinking) ผู้ที่คิดในขั้นนามธรรมแบบระบบขั้นนี้จะสามารถคิดถึงความหมายความสำคัญ คิววิเคราะห์ และหาเหตุผลประกอบการคิดหรือการจินตนาการของตนเอง ซึ่งเป็นการสำรวจความคิดและการวิจารณ์ตนเองได้

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์ก ยึดถือทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิดของเพียเจต์ (Piaget) เป็นหลักในการวัดพัฒนาการทางจริยธรรม และถือว่าพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นผลของพัฒนาการทางปัญญา ซึ่งสรุปได้ ดังนี้ พิศเพลิน เขียวหวาน และคณะ (2546) เด็กวัยแรกเกิด-3 ขวบ ปัญญาความคิดอยู่ในขั้นต่ำกว่าที่จะเข้าใจความถูกต้องของการกระทำ เมื่ออย่างเข้าสู่ระยะที่ 2 อายุ 2-7 ปี เริ่มที่จะเข้าใจเกี่ยวกับความถูกต้องของการกระทำ เมื่ออย่างเข้าสู่ระยะที่ 3 อายุ 7-12 ปี เด็กสามารถคิดตามหลักเหตุผลได้ แต่จำกัดอยู่ในขอบเขตของสิ่งที่ป็นรูปธรรม เช่น จัดประเภทให้เป็นระบบได้ และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะต่างๆ ของสิ่งที่ป็นรูปธรรมได้ เมื่อความคิดของเด็กในระยะที่ 2 และ 3 ยังจำกัดอยู่ในขอบเขตของการนึกคิดเอาเองและการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ป็นรูปธรรม ความคิดเกี่ยวกับความถูกต้อง-ผิดจึงจำกัดอยู่ในขอบเขตของสิ่งที่ป็นรูปธรรมเท่านั้น ไม่สามารถเข้าใจกฎเกณฑ์ของสังคมอย่างเป็นระบบโคลเบอร์กจัดอยู่ในระดับที่ 1 คือ ระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Preconventional Level) ผู้ที่สามารถคิดในเชิงเหตุผลนามธรรมได้ เป็นผู้ที่มียุประมาณ 12 ปีขึ้นไป สามารถเข้าใจบทบาทของบุคคล และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่างๆ ในสังคมอย่างเป็นระบบจะตัดสินความถูกต้องของการกระทำของบุคคลต่างๆ ตามกฎเกณฑ์ของสังคมไทย ความเข้าใจเกี่ยวกับความถูกต้องในการทำงานนี้จัดอยู่ในระดับที่ 2 คือ ระดับกฎเกณฑ์สังคม (Conventional Morality) สำหรับผู้ที่สามารถคิดเชิงตรรกได้เป็นอย่างดีอาจจะพัฒนาการรับรู้ของตนเองในระดับที่สูงขึ้นไปอีก อยู่ในระดับที่ 3 คือ ระดับสูงกว่ากฎเกณฑ์สังคม (Postconventional Morality) ซึ่งสามารถตัดสินความถูกต้องเหมาะสมตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคม แล้วไตร่ตรองด้วยตนเองว่าถูกต้อง ผู้ที่สามารถตัดสินความถูกต้องของ

การกระทำในระดับสูงนี้ต้องอาศัยปัญญาความคิดระดับสูง และเป็นผู้ที่ช่างคิดช่างสังเกต ผู้ที่จะวิพากษ์กฎเกณฑ์ต่างๆ ได้ต้องใช้เวลาอีกหลายปี จากเริ่มวัยรุ่นจนกระทั่งอายุอย่างน้อย 20 ปี จึงจะทำได้ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก แบ่งระดับพัฒนาการออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับที่ 1 ก่อนกฎเกณฑ์สังคม ระดับที่ 2 กฎเกณฑ์สังคมและระดับที่ 3 สูงกว่ากฎเกณฑ์สังคม ในแต่ละระดับโคลเบอร์กยังแบ่งพัฒนาการออกเป็น 2 ชั้น รวมเป็น 6 ชั้น เรียงตามลำดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 ก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Preconventional Level) ระดับนี้เด็กจะรับ กฎเกณฑ์และข้อกำหนดของพฤติกรรมที่ “ดี” “ไม่ดี” จากผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น บิดามารดา ครู หรือเด็กโต และมักจะคิดถึงผลตามที่จะนำรางวัลหรือการลงโทษ

พฤติกรรม “ดี” คือ พฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รางวัล

พฤติกรรม “ไม่ดี” คือ พฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รับโทษ

โดยบุคคลจะตอบสนองต่อกฎเกณฑ์ซึ่งผู้มีอำนาจทางกายเหนือตนเองกำหนดขึ้น จะตัดสินใจเลือก แสดงพฤติกรรมที่เป็นหลักต่อตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น จะพบในเด็ก 2-10 ปี โคลเบอร์กแบ่ง พัฒนาการทางจริยธรรม ระดับนี้เป็น 2 ชั้น คือ

ขั้นที่ 1 การลงโทษและการเชื่อฟัง (Punishment-Obedience Orientation) เด็กจะยอมทำตามคำสั่งผู้มีอำนาจเหนือตนโดยไม่มีเงื่อนไขเพื่อไม่ให้ตนถูกลงโทษ ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อหลบหลีกการถูกลงโทษ เพราะกลัวความเจ็บปวด ยอมทำตามผู้ใหญ่เพราะมี อำนาจทางกายเหนือตน โคลเบอร์ก อธิบายว่า ในขั้นนี้ได้กจะใช้ผลตามของพฤติกรรมเป็นเครื่องชี้ว่า พฤติกรรมของตน “ถูก” หรือ “ผิด” เป็นต้นว่า ถ้าเด็กถูกทำโทษก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ “ผิด” และจะ พยายามหลีกเลี่ยงไม่ทำสิ่งนั้นอีก พฤติกรรมใดที่มีผลตามด้วยรางวัลหรือคำชม เด็กก็จะคิดว่าสิ่งที่ตน ทำ “ถูก” และจะทำซ้ำอีกเพื่อหวังรางวัล

ขั้นที่ 2 เอกบุคคลนิยม การตอบสนองความต้องการ และการชำระ แลกเปลี่ยน (Instrumental Relativist Orientation) ใช้หลักการแสวงหารางวัลและ การแลกเปลี่ยน บุคคลจะเลือกทำตามความพอใจตนเอง โดยให้ความสำคัญของการได้รับ รางวัลตอบแทน ทั้งรางวัลที่เป็นวัตถุหรือการตอบแทนทางกาย วาจา และใจ โดยไม่คำนึงถึงความ ถูกต้องของสังคม ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อต้องการผลประโยชน์สิ่งตอบแทน รางวัล และสิ่ง แลกเปลี่ยน เป็นสิ่งตอบแทนโคลเบอร์ก อธิบายว่า ในขั้นนี้เด็กจะสนใจทำตามกฎข้อบังคับ เพื่อ ประโยชน์หรือความพอใจของตนเอง หรือทำดีเพราะอยากได้ของตอบแทน หรือรางวัล ไม่ได้คิดถึง ความยุติธรรมและความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น หรือความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น พฤติกรรมของเด็กในขั้น นี้ทำเพื่อสนองความต้องการของตนเอง แต่มักจะเป็นการแลกเปลี่ยนกับคนอื่น เช่น ประโยค “ถ้าเธอ ทำให้ฉัน ฉันจะให้.....”

ระดับที่ 2 กฎเกณฑ์สังคม (Conventional Morality)

พัฒนาการจริยธรรมระดับนี้ ผู้ทำถือว่าการประพฤติตนตามความคาดหวังของผู้ปกครอง บิดามารดา กลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกหรือของชาติ เป็นสิ่งที่ควรจะทำหรือทำความผิด เพราะกลัวว่าตนจะไม่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ผู้แสดงพฤติกรรมจะไม่คำนึงถึงผลตามที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเอง ถือว่าความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดีเป็นสิ่งสำคัญ ทุกคนมีหน้าที่จะรักษามาตรฐานทางจริยธรรม โดยบุคคลจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมที่ตนเองอยู่ ตามความคาดหวังของครอบครัวและสังคม โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นขณะนั้นหรือภายหลังก็ตาม จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม โดยไม่คำนึงถึงจิตใจของผู้อื่น จะพบในวัยรุ่นอายุ 10-16 ปี โคลเบิร์กแบ่งพัฒนาการทางจริยธรรม ระดับนี้เป็น 2 ชั้น คือ

ชั้นที่ 3 ความคาดหวังและการยอมรับในสังคม สำหรับ “เด็กดี”

(Interpersonal Concordance of “Good boy, nice girl” Orientation) บุคคลจะใช้หลักทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ ใช้เหตุผลเลือกทำในสิ่งที่กลุ่มยอมรับโดยเฉพาะเพื่อน เพื่อเป็นที่ชื่นชมและยอมรับของเพื่อน ไม่เป็นตัวของตัวเอง คล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น เพื่อต้องการรักษาสัมพันธภาพที่ดีพบในวัยรุ่นอายุ 10-15 ปี ชั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อต้องการเป็นที่ยอมรับของหมู่คณะการช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อทำให้เขาพอใจ และยกย่องชมเชย ทำให้บุคคลไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อน โคลเบิร์ก อธิบายว่า พัฒนาการทางจริยธรรมชั้นนี้เป็นพฤติกรรมของ “คนดี” ตามมาตรฐานหรือความคาดหวังของบิดา มารดาหรือเพื่อนวัยเดียวกัน พฤติกรรม “ดี” หมายถึง พฤติกรรมที่จะทำให้ผู้อื่นชอบและยอมรับ หรือไม่ประพฤติดิเพราะเกรงว่าพ่อแม่จะเสียใจ

ชั้นที่ 4 กฎและระเบียบ (“Law-and-order” Orientation) จะใช้หลักทำ

ตามหน้าที่ของสังคม โดยปฏิบัติตามระเบียบของสังคมอย่างเคร่งครัด เรียนรู้การเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ปฏิบัติตามหน้าที่ของสังคมเพื่อดำรงไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ในสังคม พบในอายุ 13-16 ปี ชั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อทำตามหน้าที่ของสังคม โดยบุคคลรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ของเขาในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมนั้น จึงมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่สังคมกำหนดให้ หรือคาดหวังไว้ โคลเบิร์ก อธิบายว่า เหตุผลทางจริยธรรมในชั้นนี้ ถือว่าสังคมจะอยู่ด้วยความมีระเบียบเรียบร้อยต้องมีกฎหมายและข้อบังคับ คนดีหรือคนที่มีพฤติกรรมถูกต้องคือ คนที่ปฏิบัติตามระเบียบบังคับหรือกฎหมาย ทุกคนควรเคารพกฎหมาย เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและความเป็นระเบียบของสังคม

ระดับที่ 3 สูงกว่ากฎเกณฑ์สังคม หรือตามหลักการ (Postconventional

Morality or Principled Level) พัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้ เป็นหลักจริยธรรมของผู้มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ผู้ทำหรือผู้แสดงพฤติกรรมได้พยายามที่จะตีความหมายของหลักการและมาตรฐานทางจริยธรรมด้วยวิจารณญาณ ก่อนที่จะยึดถือเป็นหลักของความประพฤติที่จะปฏิบัติตามการตัดสินใจ

“ถูก” “ผิด” “ไม่ควร” มาจากวิจารณ์ญาณของตนเอง ปราศจากอิทธิพลของผู้มีอำนาจหรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก กฎเกณฑ์-กฎหมาย ควรจะตั้งบนหลักความยุติธรรมและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกของสังคมที่ตนเป็นสมาชิก ทำให้บุคคลตัดสินใจขัดแย้งของตนเองโดยใช้ความคิดไตร่ตรองอาศัยค่านิยมที่ตนเชื่อและยึดถือเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจ จะปฏิบัติตามสิ่งที่สำคัญมากกว่าโดยมีกฎเกณฑ์ของตนเอง ซึ่งพัฒนามาจากกฎเกณฑ์ของสังคม เป็นจริยธรรมที่เป็นที่ยอมรับทั่วไป โคลเบิร์กแบ่งพัฒนาการทางจริยธรรม ระดับนี้เป็น 2 ชั้น คือ

ขั้นที่ 5 สัญญาสังคมหรืออรรถประโยชน์และสิทธิส่วนบุคคล (Social Contract Orientation) บุคคลจะมีเหตุผลในการเลือกกระทำโดยคำนึงถึงประโยชน์ของคนหมู่มาก ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น สามารถควบคุมตนเองได้ เคารพการตัดสินใจที่จะกระทำด้วยตนเอง ไม่ถูกควบคุมจากบุคคลอื่น มีพฤติกรรมที่ถูกต้องตามค่านิยมของตนและมาตรฐานของสังคม ถือว่ากฎเกณฑ์ต่างๆ เปลี่ยนแปลงได้ โดยพิจารณาประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก พบได้ในวัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อทำตามมาตรฐานของสังคม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว โดยบุคคลเห็นความสำคัญของคนหมู่มากจึงไม่ทำตนให้ขัดต่อสิทธิอันพึงมีได้ของผู้อื่น สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้ พฤติกรรมที่ถูกต้องจะต้องเป็นไปตามค่านิยมส่วนตัวผสมผสานกับมาตรฐานซึ่งได้รับการตรวจสอบและยอมรับจากสังคม โคลเบิร์ก อธิบายว่า ขั้นนี้เน้นถึงความสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรมที่ทุกคนหรือคนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกสมควรที่จะปฏิบัติตาม โดยพิจารณาถึงประโยชน์และสิทธิของบุคคลก่อนที่จะใช้เป็นมาตรฐานทางจริยธรรม ได้ใช้ความคิดและเหตุผลเปรียบเทียบว่าสิ่งไหนผิดและสิ่งไหนถูก ในขั้นนี้การ “ถูก” และ “ผิด” ขึ้นอยู่กับค่านิยมและความคิดเห็นของบุคคลแต่ละบุคคล แม้ว่าจะเห็นความสำคัญของสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างบุคคล แต่เปิดให้มีการแก้ไข โดยคำนึงถึงประโยชน์และสถานการณ์แวดล้อมในขณะนั้น

ขั้นที่ 6 หลักการจริยธรรมสากล (Universal Ethical Principle Orientation) เป็นขั้นที่เลือกตัดสินใจที่จะกระทำโดยยอมรับความคิดที่เป็นสากลของผู้เจริญแล้ว ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อทำตามหลักการคุณธรรมสากล โดยคำนึงความถูกต้องยุติธรรมยอมรับในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ มีอุดมคติและคุณธรรมประจำใจ มีความยึดหยุ่นและยึดหลักจริยธรรมของตนอย่างมีสติ ด้วยความยุติธรรม และคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน เคารพในความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคล ละอายและเกรงกลัวต่อบาป พบในวัยผู้ใหญ่ที่มีความเจริญทางสติปัญญา โคลเบิร์ก อธิบายว่า ขั้นนี้เป็นหลักการมาตรฐานจริยธรรมสากล เป็นหลักการเพื่อมนุษยธรรม เพื่อความเสมอภาคในสิทธิมนุษยชน และเพื่อความยุติธรรมของมนุษย์ทุกคน ในขั้นนี้สิ่งที่ “ถูก” และ “ผิด” เป็นสิ่งที่ขึ้นมโนธรรมของแต่ละบุคคลที่เลือกยึดถือ

หลักการจริยธรรมสากลเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามหลักเหตุผลการเกิดจริยธรรมตามธรรมชาติของโคลเบิร์กนั้น จริยธรรมหรือความเข้าใจเกี่ยวกับความถูกต้อง มิได้เกิดจากการเรียนรู้ มิได้เกิดจากสังคมแวดล้อม แต่เกิดจากการคิดไตร่ตรองตามเหตุผลของแต่ละบุคคลพัฒนาการของจริยธรรมเป็นผลของการสังเกต และการคิดไตร่ตรองของบุคคล ผู้ที่ไม่ชอบสังเกตหรือไม่ชอบที่จะคิดไตร่ตรองพัฒนาการทางจริยธรรมก็ไม่เกิด แม้ว่าพัฒนาการทางปัญญาได้เข้าสู่ขั้นสูงแล้วก็ตาม ซึ่งโคลเบิร์กเชื่อว่า พัฒนาการเกิดเป็นขั้นๆ จากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่งตามลำดับอย่างแน่นอนตายตัว (Invariant) ดังนั้นจริยธรรมจึงพัฒนาเป็นขั้นๆ จากขั้นต่ำกว่าไปสู่ขั้นสูงกว่าทีละขั้น ไม่มีการข้ามขั้น ไม่มีการสลับขั้น และไม่ว่าบุคคลจะเติบโตในสังคมใดหรือนับถือศาสนาใดย่อมมีลำดับขั้นการพัฒนาของจริยธรรมที่เหมือนกัน เรียกว่าทฤษฎีพัฒนาการเชิงโครงสร้าง (Structural Development Theory) และทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญา (Cognitive Development Theory)

3. ทฤษฎีทางด้านจิตพิสัยของ แครธวอล และคณะ

กลุ่มส่งเสริมการเรียนการสอนและประเมินผล (2548) ได้ลำดับการเกิดลักษณะนิสัยของบุคคล เป็น 5 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นรับรู้ (Receiving) เป็นการพัฒนาขั้นแรกสุด ขั้นนี้บุคคลจะมีความรู้สึกรับรู้ต่อสิ่งเร้าที่มากกระทบต่อประสาทสัมผัสของเขา ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขั้นย่อย คือ

1.1 ขั้นรู้ตัว ได้แก่ การสังเกต รับรู้ความแตกต่างของสิ่งเร้า

1.2 ขั้นตั้งใจรับ ได้แก่ การมีความตั้งใจฝักใฝ่ต่อสิ่งเร้าเฉพาะอย่างเริ่มสะสม

ความรู้หรือประสบการณ์ในสิ่งเร้าเฉพาะอย่างนั้นแล้วจึงยอมรับ

1.3 ขั้นการเลือกสรรสิ่งที่รับรู้ ได้แก่ การเลือกรับเฉพาะอย่าง เช่น สนใจ อ่านเฉพาะบางเรื่อง สนใจตอบคำถามเฉพาะบางคำถาม

2. ขั้นตอบสนอง (Responding) เป็นการพัฒนาที่สูงขึ้นมาอีกขั้นหนึ่งในขั้นนี้บุคคลไม่เพียงรับรู้สิ่งเร้าเท่านั้น แต่จะเริ่มมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า 3 ลักษณะ คือ

2.1 ขั้นเต็มใจตอบสนอง เป็นการยินยอมปฏิบัติตามหลักการหรือกฎเกณฑ์และยอมรับในสิ่งที่รับรู้มา

2.2 ขั้นตั้งใจตอบสนอง เป็นขั้นที่บุคคลเริ่มอาสาที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการกับผู้อื่น และอาจมีการพยายามหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ขัดกับสิ่งที่ตนรับรู้มา

2.3 ขั้นพอใจตอบสนอง เป็นขั้นที่บุคคลจะเกิดความพึงพอใจ หรือไม่พอใจต่อพฤติกรรม หรือการแสดงออกของผู้อื่นที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับสิ่งที่รับรู้มา เป็นการเลือกตอบสนองต่อสิ่งเร้า

3. ขั้นเห็นคุณค่า (Valuing) เป็นขั้นที่บุคคลเริ่มเห็นคุณประโยชน์ของสิ่งที่รับรู้และสิ่งที่ตอบสนองแล้ว เขาเริ่มยอมรับสิ่งที่ได้รับรู้ว่า สิ่งใดมีความหมายต่อเขาและสิ่งใดไม่มีค่า ไม่มีความหมายต่อเขา เขาจะแสดงออกด้วยพฤติกรรมต่างๆ ตามขั้นตอนการพัฒนาย่อย คือ

3.1 การยอมรับค่านิยม ได้แก่ พยายามเพิ่มพูนประสบการณ์ในสิ่งเร้านั้นๆ พยายามปฏิบัติตามบ่อยครั้งเข้า

3.2 การแสดงความนิยมในค่านิยม ได้แก่ การเข้าช่วยเหลือสนับสนุนร่วมมือ ในกิจกรรมที่ส่งเสริมสิ่งที่เห็นด้วย

3.3 การเข้าร่วมงาน ได้แก่ การเข้าไปร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่เค้านั้นเห็นคุณค่า และปฏิเสธ คัดค้าน โต้แย้ง หรือขัดขวางการปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่เขาไม่เห็นคุณค่า

4. ขั้นจัดระบบ (Organization) เมื่อบุคคลพัฒนาคุณลักษณะมาถึงขั้นนี้เขาจะพยายามปรับตัวเองให้เข้ากับคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่เขายอมรับ และจะพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมที่เขาเห็นคุณค่าหลายๆ อย่างพร้อมๆ กัน พยายามจัดลำดับค่านิยมเหล่านั้นและปรับตัวให้เข้ากับสิ่งต่างๆ ที่เขายอมรับนั้น ขั้นนี้ประกอบด้วยขั้นย่อย 2 ขั้น คือ

4.1 ขั้นสร้างความเข้าใจในค่านิยม เขาจะแสดงออกโดยการเข้าร่วมกลุ่ม อภิปราย ร่วมสร้างแนวคิด เปรียบเทียบพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้นๆ

4.2 ขั้นสร้างระบบค่านิยม เขาจะพยายามชั่งน้ำหนักค่านิยมต่างๆ ที่เขายอมรับ จัดลำดับค่านิยมเหล่านั้น สร้างแผน สร้างกฎเกณฑ์ ให้สอดคล้องกับสิ่งที่เขายอมรับและระบบที่เขาสร้างขึ้น แล้วนำไปใช้กับตัวเอง หรือพยายามชักชวนให้ผู้อื่นยอมรับกับระบบนั้น

5. ขั้นเกิดกิจนิสัย (Characterization) เป็นพัฒนาการที่ต่อจากขั้นจัดระบบซึ่งเป็นการเริ่มต้นของการวางตัว หรือการยอมรับสิ่งที่บุคคลเห็นคุณค่ามาเป็นลักษณะเฉพาะตัว กล่าวคือ เมื่อการจัดระบบสำหรับตัวเองเข้ารูปเข้ารอยแล้ว บุคคลก็จะยึดถือระบบที่จัดเป็นของตนเองแล้ว ปฏิบัติหรือยึดถือต่อไปจนเกิดเป็นการแสดงออกโดยอัตโนมัติ หมายความว่า เมื่อใดก็ตามที่เขาอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องตอบสนองต่อสิ่งเร้า เขาก็จะตอบสนองในรูปแบบที่คงเส้นคงวา จนจัดได้ว่าเป็นลักษณะประจำตัวของเขาในที่สุด ขั้นเกิดกิจนิสัยสามารถแบ่งขั้นย่อย 2 ขั้น คือ

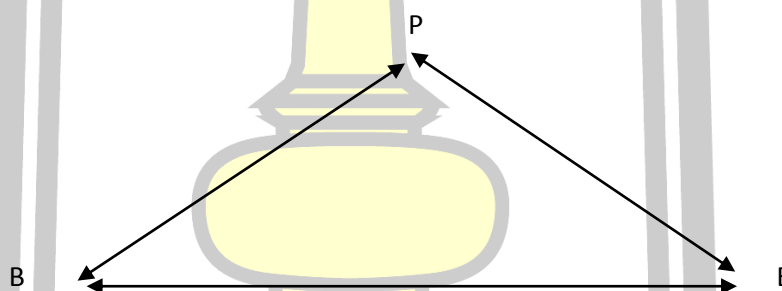
5.1 ขั้นสร้างข้อสรุป ได้แก่ การพยายามปรับปรุงระบบจนอยู่ในขั้นสมบูรณ์ในตัว ตามแนวหรือระบบที่ตนเองต้องการ

5.2 ขั้นกิจนิสัย ได้แก่ การแสดงออกอย่างสม่ำเสมอ จนได้รับการยอมรับจากวงการหรือหมู่คณะว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของเขา ซึ่งเป็นเครื่องแสดงถึงการเกิดคุณลักษณะเฉพาะนั้นๆ ของบุคคลแล้ว

4. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเป็นทฤษฎีที่นักจิตวิทยาหลายคนได้พัฒนาขึ้น ได้แก่ ทฤษฎีของมิลเลอร์ และดอลลาร์ด ทฤษฎีของรอตเตอร์ ทฤษฎีของมิสเซล แล มิสเซลและทฤษฎีของบันดูรา ทฤษฎีแต่ละทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นมานั้นมีทั้งส่วนที่คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันสำหรับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมที่นำมาประยุกต์ใช้ในการปรับพฤติกรรมที่เป็นที่นิยม และยอมรับกันอย่างแพร่หลาย คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา เนื่องจากเป็นทฤษฎีที่อธิบายกระบวนการเกิดพฤติกรรมได้อย่างสมบูรณ์ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2554)

แบนดูรา มีความเชื่อว่า พฤติกรรมของมนุษย์นอกเหนือจากปฏิกิริยาสะท้อนเบื้องต้น (Elementary Reflexes) แล้วการเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ของมนุษย์นั้น สามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ตรง หรือโดยการสังเกต สำหรับกระบวนการเกิดพฤติกรรมของมนุษย์นั้นเป็นกระบวนการที่มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องระหว่างพฤติกรรม องค์ประกอบส่วนบุคคลและองค์ประกอบทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งแสดงได้ดังรูปตัวอย่าง

ภาพประกอบ 2 ภาพประกอบ การกำหนดซึ่งกันและกันของกำหนดปัจจัยทางพฤติกรรม (B) ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม (E) และปัจจัยส่วนบุคคล (P)

จากรูปแสดงให้เห็นว่า ทั้งพฤติกรรม (B) องค์ประกอบส่วนบุคคล (P) และองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม (E) ล้วนอิทธิพลซึ่งกันและกัน กล่าวคือ พฤติกรรมของมนุษย์สามารถกำหนดสิ่งแวดล้อม และกำหนดองค์ประกอบส่วนบุคคล สิ่งแวดล้อมสามารถกำหนดพฤติกรรมและกำหนดองค์ประกอบส่วนบุคคล ในทำนองเดียวกันองค์ประกอบส่วนบุคคลก็สามารถกำหนดพฤติกรรม และกำหนดองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม

ตัวกำหนดพฤติกรรม (Behavior Determinants)

แบนดูรา ได้อธิบายถึงตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ไว้ 2 ประการด้วยกัน คือ ตัวกำหนดพฤติกรรมที่เกิดขึ้นก่อน บันดูราได้อธิบายเรื่องนี้ไว้ว่า ถ้ามีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นใน

สิ่งแวดล้อมเช่นนั้นเป็นประจำสม่ำเสมอ จะทำให้บุคคลสามารถคาดการณ์ได้ว่า ถ้ามีสิ่งหนึ่งแล้วจะมีอีกสิ่งหนึ่งตามมา การรู้ความสัมพันธ์เงื่อนไขต่างๆ เหล่านี้ จะทำให้บุคคลสามารถทำนายเหตุการณ์ว่าอะไรจะเกิดขึ้นภายใต้ภาวะการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ถ้าบุคคลนั้นมีความสามารถทางสติปัญญาสูงก็จะสามารถคาดการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ และจะเลือกกระทำหรือแสดงพฤติกรรมของเขาให้สอดคล้องกับการคาดการณ์ของเขา ซึ่งเป็นการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าหนึ่งกับอีกสิ่งเร้าหนึ่งนั่นเอง ดังนั้น การเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าหนึ่งกับอีกสิ่งเร้าหนึ่งจะมีผลต่อการเกิด หรือไม่เกิดพฤติกรรม จะมีผลต่อการคงอยู่ หรือการหดหายของพฤติกรรมของบุคคล เพราะบุคคลจะยึดเอาสิ่งหนึ่งมาทำนายการเกิดอีกสิ่งเร้าหนึ่ง

วิธีการเรียนรู้ของมนุษย์

แบนดูราได้กล่าวถึงการเรียนรู้พฤติกรรมของมนุษย์ไว้ 2 วิธี คือ

1. การเรียนรู้จากผลของการกระทำ วิธีการเรียนรู้ที่ถือว่าเป็นการเรียนรู้เบื้องต้นที่สุด และเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง คือ การเรียนรู้จากผลของการกระทำทั้งผลในทางบวก และผลในทางลบ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมนับว่ามนุษย์มีความสามารถทางสมองในการที่จะใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ที่ผ่านมา มนุษย์มีความสามารถที่จะรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำ และผลของการกระทำ ผลของการกระทำจะมีหน้าที่ 3 ประการ

1.1 ทำหน้าที่ให้สารสนเทศ การเรียนรู้ของมนุษย์นั้นไม่เพียงแต่เรียนรู้เพื่อตอบสนองเท่านั้น แต่มนุษย์ยังสังเกตการกระทำนั้นด้วย โดยการสังเกตความแตกต่างของผลจากการกระทำของเขาว่า การกระทำใด ในสภาพการใดก่อให้เกิดผลของการกระทำอย่างไร สารสนเทศนี้จะเป็นแนวทางในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ในอนาคต

1.2 ทำหน้าที่จูงใจ การเรียนรู้จากผลของการกระทำ ทำหน้าที่จูงใจ หมายถึง ความเชื่อในการคาดหวังของการกระทำมากผลของการกระทำใดที่ไม่พึงปรารถนาย่อมจูงใจให้เกิดการกระทำน้อย และมนุษย์ก็หลีกเลี่ยงการกระทำนั้น

1.3 ทำหน้าที่เสริมแรง การกระทำใดๆ ก็ตาม ถ้ารับการเสริมแรงการกระทำนั้นก็ย่อมมีแนวโน้มเกิดขึ้นอีก แต่สิ่งสำคัญก็คือเงื่อนไขการเสริมแรง ซึ่งบุคคลจะเรียนรู้จากข้อมูลเดิมและการจูงใจ ตลอดจนการหาข้อสรุปได้ถูกต้อง การเสริมแรงจะไม่มีอิทธิพลเลยถ้าบุคคลไม่รู้ว่าจะเงื่อนไขการเสริมแรงว่ามีไว้อย่างไร การเสริมแรงในที่นี้จะเน้นถึงการกระทำให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่มากกว่าการสร้างพฤติกรรมใหม่

2. การเรียนรู้จากการเลียนแบบ แบนดูราอธิบายว่า การเรียนรู้ของมนุษย์จากผลของการกระทำมีข้อจำกัดอยู่มาก ทั้งนี้เพราะสิ่งที่จะต้องเรียนรู้มีมากกว่าเวลา และโอกาสจะอำนวย ดังนั้นการเรียนรู้จากการเลียนแบบจึงเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ทำให้มนุษย์สามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างกว้างขวางขึ้น พฤติกรรมของมนุษย์หลายอย่างเกิดขึ้นมาโดยที่มนุษย์ไม่เคยมีประสบการณ์ตรงเลย

แต่มีมนุษย์สังเกตเห็นตัวแบบหรือผู้อื่นกระทำ เช่น คนส่วนมากงดเว้นการสูบบุหรี่อื่นต่างๆ ที่ไม่เคยประสบกับผลที่ได้รับจากการสูบบุหรี่อื่น ทั้งนี้เพราะคนเหล่านี้เรียนรู้ว่าการสูบบุหรี่อื่นจะได้รับผลของการกระทำในทางลบ คือ ทำลายสุขภาพ และถึงตายในที่สุด การเรียนรู้เช่นนี้ไม่ได้เรียนรู้โดยประสบการณ์ตรง แต่เรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ คือ เห็นผู้อื่นเสพแล้วได้รับผลของการกระทำในทางลบดังกล่าว จึงงดเว้นการสูบบุหรี่อื่น ตัวแบบอาจจะเป็นตัวแบบจริง ตัวแบบภาพยนตร์ หรือตัวแบบในรูปสื่ออื่นๆ

3. การเรียนรู้จากตัวแบบอาศัยกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตเป็นสำคัญ กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. กระบวนการใส่ใจ มนุษย์จะไม่สามารถเรียนรู้อะไรได้เลย ถ้าขาดความใส่ใจ และรับรู้ในสิ่งนั้น การเรียนรู้จากตัวแบบก็เช่นกัน หากผู้เรียนขาดความใส่ใจ และขาดการรับรู้ พฤติกรรมของตัวแบบที่แสดงออกมา สิ่งที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการใส่ใจมีอยู่ 2 ประการ ดังนี้

1.1 ลักษณะของตัวแบบ ตัวแบบมีลักษณะเด่น มีความดึงดูดใจสูง มีความซับซ้อนของพฤติกรรมน้อยจะมีโอกาสให้ผู้สังเกตใส่ใจได้มาก นอกจากนี้หากพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สังเกตก็จะโน้มน้าวให้ผู้สังเกตใส่ใจได้มาก

1.2 ความสามารถของผู้สังเกต ผู้สังเกตจะต้องมีความสามารถในการรับรู้การกระทำของตัวแบบจึงจะทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้

2. กระบวนการจดจำ ในการเรียนรู้โดยการสังเกต มนุษย์จะไม่สามารถเรียนรู้เลย ถ้าจำการกระทำของตัวแบบไม่ได้ ดังนั้น ในการเรียนรู้โดยการสังเกต กระบวนการจดจำการกระทำสิ่งต่างๆ ที่ตัวแบบแสดงออกจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญ กระบวนการจดจำเป็นการเก็บรวบรวมแบบแผนของพฤติกรรมของตัวแบบที่ได้สังเกตเห็นทุกครั้ง แล้วนำมาสร้างรูปแบบของพฤติกรรมที่แน่ชัด การจดจำจะกระทำในรูปแบบของการลงรหัส ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ การจดจำในรูปของมโนภาพ และการจดจำในรูปของสัญลักษณ์ทางภาษา ซึ่งการจำในลักษณะสัญลักษณ์ทั้งสองประการนี้จะช่วยให้จำได้ง่าย และคงทนสำหรับการฝึกฝน และทบทวนในใจ หรือการกระทำจะส่งเสริมให้ผู้สังเกตจำพฤติกรรมของตัวแบบได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น การจดจำรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวแบบ จึงเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการเรียนรู้โดยการสังเกต

3. กระบวนการกระทำทางกาย ในการเรียนรู้โดยการสังเกตนั้น กระบวนการทางกายเป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตเปลี่ยนสัญลักษณ์ที่จดจำไว้ มาเป็นการกระทำที่เหมาะสม การกระทำตามแบบจำเป็นจะต้องจัดระเบียบการกระทำไว้ในระบบความจำโดยให้สอดคล้องกับแบบแผนการกระทำที่ตัวแบบกระทำในระยะแรกของการกระทำตามตัวแบบ การตัดแปลงการกระทำให้

มาเป็นพฤติกรรมใหม่ที่เหมาะสมจะทำได้ยาก แต่เมื่อทราบข้อบกพร่องระหว่างการดัดแปลง
 สัญลักษณ์มาเป็นการกระทำจะช่วยให้การทำตามตัวแบบในระยะต่อมากฎต้องมากยิ่งขึ้น
 ในการเรียนรู้พฤติกรรมทั้งหลายในชีวิตประจำวันของมนุษย์ มนุษย์จะค่อยๆปรับแก้พฤติกรรมที่ละ
 เล็กทีละน้อยจนกระทั่งกระทำได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ อาศัยการกระทำที่ผ่านมาเป็นข้อมูลย้อนกลับ
 (Information Feedback)

4. กระบวนการจูงใจ (Motivational Processes) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม
 แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ได้เรียนรู้กับการแสดงออก เนื่องจากในชีวิตจริงของมนุษย์ใน
 สังคมนั้นมีพฤติกรรมมากมายที่มนุษย์พบเห็นผู้อื่นกระทำ มนุษย์จึงไม่สามารถกระทำพฤติกรรมตาม
 ตัวแบบได้ทั้งหมด มนุษย์จึงเลือกกระทำตามตัวแบบเฉพาะการกระทำที่เขาเห็นว่าการกระทำนั้นให้ผล
 ของการกระทำในทางบวก และจะไม่กระทำตามตัวแบบ ถ้าเขาเห็นว่าการกระทำนั้นให้ผลของการ
 กระทำในทางลบ ฉะนั้น ผลของการกระทำที่สังเกตเห็นจึงเป็นสิ่งที่มามีอิทธิพลต่อการจูงใจในการเรียนรู้
 โดยการสังเกต

ดังนั้นในการเรียนรู้จากการเลียนแบบองค์ประกอบทั้ง 4 ประการดังกล่าวนี้เป็น
 องค์ประกอบที่จำเป็น และจะขาดไม่ได้ ถ้าขาดกระบวนการใดกระบวนการหนึ่งจะทำให้การเรียนรู้
 จากการเลียนแบบขาดความสมบูรณ์ ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้จากตัวแบบจะต้องมีความใส่ใจตัวแบบ
 จนกระทั่งสามารถจำ และแปลงระบบสัญลักษณ์ไปสู่การกระทำภายหลังได้ โดยมีองค์ประกอบ
 สุดท้ายคือ แรงจูงใจให้ผู้สังเกตแสดงการกระทำตามตัวแบบออกมาในที่สุด

สรุปทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมตามความเชื่อของแบนดูรานัน พฤติกรรมของมนุษย์
 สามารถเรียนรู้จากผลของการกระทำ ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง หรือจากการ
 เลียนแบบซึ่งถือเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ทางอ้อม โดยกระบวนการเกิดพฤติกรรมของมนุษย์
 เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม องค์ประกอบส่วนบุคคล และองค์ประกอบทางสิ่งแวดล้อม

5. ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2543) อธิบายถึงทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม ว่าเป็นทฤษฎีที่เสนอ
 จิตลักษณะ 8 ประการ ที่อาจเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดี คนเก่ง และมีสุขของคนไทย ซึ่ง
 แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ราก ลำต้น และส่วนที่เป็นดอกและผลของต้นไม้

ส่วนแรกคือ ราก แทนจิตลักษณะพื้นฐานสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. สุขภาพจิต หมายถึง ความวิตก กังวล ตื่นเต้น ไม่สบายใจของบุคคล
 อย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์

2. ความเฉลียวฉลาดหรือสติปัญญา หมายถึง การรู้การคิดในขั้นรูปธรรม
 หลายด้านและการคิดในขั้นนามธรรม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิดของ
 Piaget

3. ประสบการณ์ทางสังคม หมายถึง การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา

ความเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจ และสามารถคาดหรือทำนายความรู้สึกของคนอื่น

ส่วนที่สอง คือ ลำต้น เป็นผลจากจิตลักษณะพื้นฐานที่ราก ประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ประการ ได้แก่

1. ทศนคติ ค่านิยม และคุณธรรม

ทศนคติ หมายถึง การเห็นประโยชน์ โทษของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าสำคัญ คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าดีงาม ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับหลักทางศาสนา เช่น ความกตัญญู ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความพอใจ ไม่พอใจต่อสิ่งนั้นและพร้อมที่จะมีพฤติกรรมต่อสิ่งนั้น

2. เหตุผลเชิงจริยธรรม

เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เจตนาของการกระทำที่ทำเพื่อส่วนรวม มากกว่าส่วนตัวหรือพวกพ้อง ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีทางเหตุผลเชิงจริยธรรมของ Kohlberg

3. ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกลว่า สิ่งที่จะทำลงไปในปัจจุบันจะส่งผลอย่างไร ในปริมาณเท่าใด ต่อใคร ตลอดจนความสามารถในการอดได้ รอได้ สามารถอดเปรี้ยวไว้กินหวานได้

4. ความเชื่ออำนาจในตน

ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง ความเชื่อว่าผลที่ตนกำลังได้รับอยู่เกิดจากการกระทำของตนเอง มิใช่เกิดจากโชค เคราะห์ ความบังเอิญ หรือการควบคุมของคนอื่นเป็น ความรู้สึกในการทำน่ายได้ ควบคุมได้ของบุคคล ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎี Locus of Control ของ Rotter (1966)

5. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความมานะพยายามฝ่าฟันอุปสรรคในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่ย่อท้อ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีแรงจูงใจของ McClelland (1963)

ส่วนที่สาม คือ ส่วนของดอกและผล เป็นส่วนของพฤติกรรมของคนดีและเก่งซึ่งแสดงพฤติกรรมทำความดี ละเว้นความชั่ว ซึ่งเป็นพฤติกรรมของคนดี และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแบ่งเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ

1. พฤติกรรมของคนดี ประกอบด้วย 2 พฤติกรรมหลัก ได้แก่

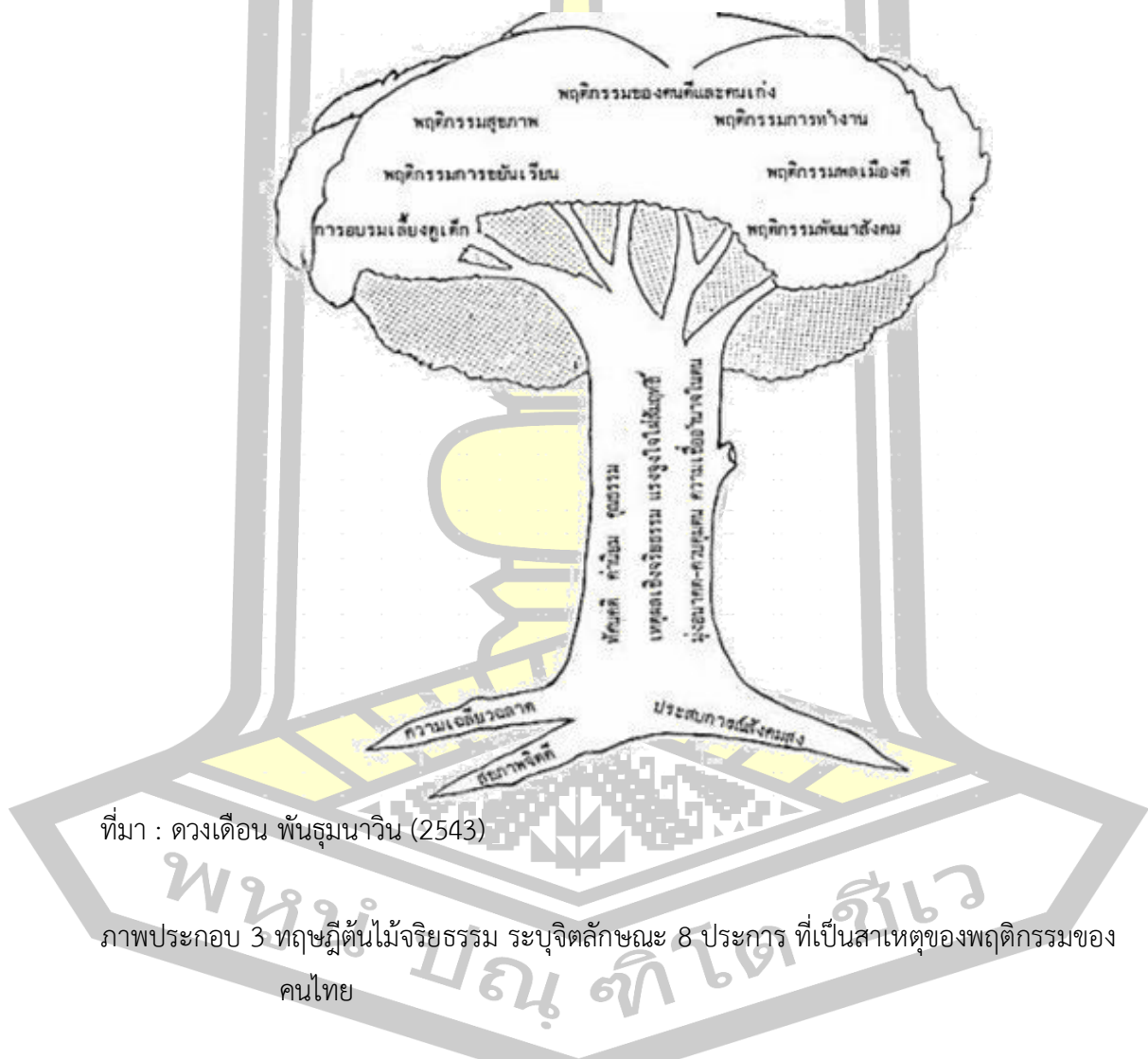
1.1 พฤติกรรมไม่เบียดเบียนตนเอง เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่ไม่ทำร้ายหรือทำลายตนเอง เช่น การดูแลสุขภาพของตนเอง การบริโภคสิ่งที่เป็นประโยชน์ ไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่ ไม่ติดยาเสพติด ไม่เล่นการพนัน เป็นต้น

1.2 พฤติกรรมไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นพฤติกรรมที่ไม่ทำร้าย ทำลายหรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เช่น พฤติกรรมสุภาพบุรุษ ไม่ก้าวร้าว ขับขี่รถอย่างมีมารยาท ซื่อสัตย์ เป็นต้น

2. พฤติกรรมของคนดีและเก่ง ประกอบด้วย 2 หลัก ได้แก่

2.1 พฤติกรรมรับผิดชอบ เช่น พฤติกรรมการเรียน การทำงาน พฤติกรรมการปกครองของหัวหน้า และเคารพกฎหมาย เป็นต้น

2.2 พฤติกรรมพัฒนา เป็นการพัฒนาตนเอง ผู้อื่น และสังคม เช่น ใฝ่รู้ รักการอ่าน เป็นกัลยาณมิตร การอาสาช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ของสังคม เป็นต้น

ตัวอย่างแนวคิดและทฤษฎีที่นำเสนอดังกล่าว สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน สำหรับผู้ที่สนใจที่จะสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ควรศึกษาให้เข้าใจก่อนการพัฒนาผู้เรียนดั่งนั้นเพื่อให้

การพัฒนาและการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นไปตามนโยบายดังกล่าว และสอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ หลักการและจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินการเลื่อนชั้นเรียนและจบการศึกษาระดับ ต่างๆ โดยยึดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

ข้อที่ 1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

นิยาม

รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของ ชาติ อารังไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย ศรัทธา ยึดมั่นในศาสนา และเคารพเทิดทูนสถาบัน พระมหากษัตริย์

ผู้ที่รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของ ชาติ มีความสามัคคีปรองดอง ภูมิใจ เชิดชูความเป็นชาติไทย ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

ตัวชี้วัด

1. เป็นพลเมืองดีของชาติ
2. อารังไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย
3. ศรัทธา ยึดมั่นและปฏิบัติตนตามหลักศาสนา
4. เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

ข้อที่ 2 ซื่อสัตย์สุจริต

นิยาม

ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง
ประพฤติ ตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ใจ

ผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต คือ ผู้ที่ประพฤติตรงตามความเป็นจริงทั้งทางกาย วาจา ใจ
และยึดหลักความจริง ความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีความละเอียดและเกรงกลัว
ต่อการกระทำผิด

ตัวชี้วัด

1. ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองทั้งทางกาย วาจา ใจ
2. ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ใจ

ข้อที่ 3 มีวินัย

นิยาม

มีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์และ
ระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม

ผู้ที่มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว
โรงเรียน และสังคมเป็นปกติวิสัย ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

ตัวชี้วัด

ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียนและสังคม

ข้อที่ 4 ใฝ่เรียนรู้

นิยาม

ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน
แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

ผู้ที่ใฝ่เรียนรู้ คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน
และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน
อย่างสม่ำเสมอ ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอด เผยแพร่ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ตัวชี้วัด

1. ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้
2. แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนด้วยการ
เลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม สรุปเป็นองค์ความรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อที่ 5 อยู่อย่างพอเพียง

นิยาม

อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ผู้ที่อยู่อย่างพอเพียง คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตอย่างประมาณตน มีเหตุผล รอบคอบ ระมัดระวัง อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความรับผิดชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ มีการวางแผนป้องกันความเสี่ยงและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

ตัวชี้วัด

1. ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม
2. มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ข้อที่ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน

นิยาม

มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงานที่การงาน ด้วยความเพียรพยายาม อุตทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

ผู้ที่มุ่งมั่นในการทำงาน คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเพียรพยายาม ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ ในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วง ตามเป้าหมายที่กำหนดด้วยความรับผิดชอบ และมีความภาคภูมิใจในผลงาน

ตัวชี้วัด

1. ตั้งใจและรับผิดชอบในหน้าที่การงาน
2. ทำงานด้วย ความเพียรพยายามและอุตทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

ข้อที่ 7 รักความเป็นไทย

นิยาม

รักความเป็นไทย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ผู้ที่รักความเป็นไทย คือ ผู้ที่มีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ชื่นชม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่ภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย มีความกตัญญูตเวที ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารอย่างถูกต้องเหมาะสม

ตัวชี้วัด

1. ภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทย และมีความกตัญญู
2. เห็นคุณค่าและใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
3. อนุรักษ์ และสืบทอดภูมิปัญญาไทย

กตเวที

ข้อที่ 8 มีจิตสาธารณะ

นิยาม

มีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจกระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน

ผู้มีจิตสาธารณะ คือ ผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยร่างกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

ตัวชี้วัด

1. ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน
2. เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ปรัชญาและแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรียานุช ธรรมปิยา (2555) ได้สรุปพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประมวลและกลั่นกรองจากพระราชทานในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2542 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป ดังนี้

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน

และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีจิตสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

หลักสำคัญในแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนามันเนื่องมาจากพระราชดำริเมื่อมองในเชิงวัตถุประสงค์แล้วจะเห็นชัดเจนว่าได้วางทงเน้นย้ำในหลักของการพึ่งพาตนเองโดยมุ่งหมายให้ประชาชนส่วนใหญ่ “พออยู่ พอกิน” เป็นเบื้องต้นในทางเศรษฐกิจและให้ดำรงตนอยู่ในแนวของ “ทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทา” ตามหลักแห่งพระพุทธธรรมนอกไปจากนี้แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยรวมยังมีลักษณะเด่นของการ “ไม่ติดตำรา” คือเป็นการพัฒนาที่อนุโลมและกลมกลืนกับสภาพของธรรมชาติและสภาพของสังคมจิตวิทยาแห่งชุมชนและที่สำคัญคือการไม่ผูกมัดติดอยู่กับวิชาการและเทคโนโลยีที่แข็งตัวและไม่เหมาะสมกับสภาพที่แท้จริงของคนไทยอันจะทำให้การดำเนินงานไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้อย่างสมบูรณ์เต็มที่ในพุทธเศรษฐศาสตร์ (มนูญ มุกข์ประดิษฐ์, 2549) ได้ให้ทัศนะเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะที่เป็นส่วนสำคัญของพุทธเศรษฐศาสตร์ว่าหากจะวิเคราะห์ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) ตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานไว้เองซึ่งตรงกับความหมายที่แปลความได้ว่าความพอประมาณซื่อตรงไม่โลภและไม่เบียดเบียนผู้อื่นซึ่งรวมความอยู่ในคำว่า “ความพอประมาณ” และ “ความมีเหตุผล” คำว่ามีเหตุผลนี้คือเหตุผลแบบชาวพุทธซึ่งหมายถึงความถึงความซื่อตรงความไม่โลภและความไม่เบียดเบียนผู้อื่นซึ่งต่างจากเหตุผลในเศรษฐศาสตร์ตะวันตกซึ่งถือว่าการแสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเองให้ได้มากที่สุดเป็นสิ่งที่ชอบด้วยเหตุผล เศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นความ “พอเพียง” “พอประมาณ” และพอสมควรมันมีรากฐานความคิดมาจากคำสอนในพระพุทธศาสนาในข้อที่เรียกว่ามัชฌิมาปฏิปทาซึ่งก็คือ “ทางสายกลาง” นั่นเองส่วนในเรื่องเป้าหมายของการผลิตและการบริโภคในพุทธเศรษฐศาสตร์ที่ต้องการให้ทั้งระบบดำเนินต่อเนื่องไปในลักษณะที่ยั่งยืนสามารถสร้างคุณภาพชีวิตและความสุขในระดับชั้นต่างๆจนบรรลุถึงปัญญาในระดับสูงได้นั้นสอดคล้องกับเศรษฐศาสตร์แนวพุทธของพระธรรมปิฎก (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2549) เป็นอย่างยิ่ง

ในพุทธเศรษฐศาสตร์ประเด็นเรื่องความพึงพอใจสูงสุดถึงเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการเทียบเคียงกับเศรษฐศาสตร์ตะวันตกได้อย่างน่าสนใจยิ่งว่าการสร้างความพึงพอใจสูงสุด ในกรอบความคิดของเศรษฐศาสตร์ตะวันตกก็คือการเน้นให้มีการสร้างกิเลสให้มากที่สุดนั่นเองซึ่งแตกต่างจากหลักของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นความพอประมาณและทางสายกลางโดยไม่โลภ ไม่เบียดเบียนและเน้นเรื่องการละ “กิเลส” นอกไปจากนี้พุทธเศรษฐศาสตร์ยังให้ทัศนะว่าการเน้นเรื่องอรรถประโยชน์

สูงสุดคือการเน้นให้มีกิเลสสูงสุดซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาเศรษฐกิจของโลกในปัจจุบันอย่างยิ่ง ปัญหาความยากจนต่างๆ ได้ใช้ทรัพยากรของโลกไปแล้วจำนวนมหาศาลและว่าปัญหาที่ควรแก้ไขคือ “ความทุกข์” อันเกิดจากกิเลสไม่ใช่ “ความยากจน” การไม่ลดกิเลสจึงไม่สามารถแก้ปัญหาความยากจนได้ ดังนั้นการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของโลกจะเกิดเป็นผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์มีเหตุผลอันเกิดจากปัญญาและเป้าหมายสุดท้ายของการมีปัญญาก็ไม่ใช่เพื่อสร้างอรรถประโยชน์ หากแต่มีปัญญาเพื่อการมีชีวิตที่ดี เป็นหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวคือ พุทธเศรษฐศาสตร์ซึ่งมีรากฐานมาจากพระพุทธศาสนานั่นเอง (มณูญ มุกข์ประดิษฐ์, 2549)

อี. เอฟ. ชูมาร์คเกอร์ เสนอแนวแนวคิดใน *Small is Beautiful ; A Study of Economics as if People Mattered* ได้ศึกษาวิเคราะห์เทียบเคียงแนวคิดหลักของเศรษฐศาสตร์กระแสหลักกับเศรษฐศาสตร์แนวพุทธไว้อย่างน่าสนใจซึ่งต่อมาได้กลายเป็นสดมภ์หลักของแนวความคิดเรื่องความพอเพียงในการดำรงชีวิตและเศรษฐศาสตร์เชิงจริยธรรมซึ่งใช้อ้างอิงกันมามากสำหรับนักเศรษฐศาสตร์ทางเลือกและนักวิชาการหลายสาขา อี. เอฟ. ชูมาร์คเกอร์ ชี้ให้เห็นว่านักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักคงยากที่จะเข้าใจแนวความคิดเรื่องความพอเพียงด้วยว่ามีความคุ้นเคยกับความเชื่อที่ว่ามาตรฐานความเป็นอยู่ในชีวิตนั้นขึ้นอยู่กับโภคทรัพย์และการบริโภค ผู้ที่มีมากบริโภคได้มากย่อมอยู่ในฐานะที่ดีกว่าผู้ที่บริโภคน้อยแต่ในทางตรงข้ามเศรษฐศาสตร์แนวพุทธมองว่าหลักการนี้ไร้สาระโดยสิ้นเชิงเนื่องจากโภคทรัพย์เป็นเพียงปัจจัยหนึ่งของการดำรงอยู่ของชีวิต เป้าหมายที่สำคัญกว่าคือการรักษามาตรฐานการดำรงอยู่ที่ดีของชีวิตให้มากที่สุดด้วยการบริโภคให้น้อยที่สุด ยิ่งไปกว่านั้นข้อเทียบเคียงที่น่าสนใจยิ่งอีกประการหนึ่งก็คือนักวัตถุนิยมสนใจเพียงแต่วัตถุ แต่ชาวพุทธสนใจความเป็นอิสระและการหลุดพ้น แต่แม้กระนั้นก็ตามหลักมัชฌิมาปฏิปทาของพระพุทธศาสนาก็มีได้ชัดเจนหรือขัดแย้งกับการพัฒนาทางด้านวัตถุหากเพียงแต่มีให้หลงใหลหรือยึดติดกับความเจริญมั่งคั่งซึ่งถือเป็นกิเลสเครื่องเหนี่ยวรั้งความเป็นอิสระและความหลุดพ้นของชีวิตหลักสำคัญและสรณะของเศรษฐศาสตร์แนวพุทธคือความธรรมดาความง่ายที่ไม่สลับซับซ้อนและไม่เบียดเบียน ซึ่งหลักการอันเป็นวิถีของชาวพุทธนี้สามารถชี้ให้เห็นว่า “สิ่งเล็กน้อย” กลับมีพลังนำไปสู่เป้าหมายและผลลัพธ์ที่ยิ่งใหญ่ได้อย่างน่าอัศจรรย์และนอกเหนือไปจากนี้ผู้คนที่ใช้ชีวิตอยู่ในระบบพอเพียงและพึ่งตนเองในชุมชนชนบทได้รับผลกระทบต่อการเบียดเบียนและทำลายล้างน้อยกว่าผู้คนที่อยู่ในระบบของการค้าเสรีทั่วโลกด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ไม่ว่าจะมองในแง่มุมไหนการศึกษาเศรษฐศาสตร์แนวพุทธควรจะได้รับคามสนใจอย่างจริงจังแม้กระทั่งในหมู่นักวัตถุนิยมซึ่งเชื่อว่าความเจริญทางเศรษฐกิจมีความสำคัญกว่าคุณค่าทางจิตใจและศาสนาเนื่องจากพุทธเศรษฐศาสตร์มิได้เสนอปัญหาและทางเลือกระหว่าง “ความเจริญสมัยใหม่” และ “ความล้าหลังของระบบสังคมเดิม” หากแต่เป็นเรื่องของการพบมรรควิธีที่ถูกต้องและเหมาะสมของกระบวนการพัฒนานั้นคือทางสายกลางระหว่างวัตถุนิยม

สุดโต่งกับความล้มเหลวที่สุดชั่วและมรรควิธีนั้น คือ “สัมมาอาชีวะ” ซึ่งเป็นมรรควิธีหนึ่งในมรรคมงคลแปดนั่นเอง (มนุญ มุขปาฐะ, 2549)

2. ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

สุเมธ ตันติเวชกุล (2549) ได้ให้ความหมาย เศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริอยู่เหนือกว่าเศรษฐกิจแบบทุนนิยมของตะวันตก ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องวัตถุที่เป็นรูปธรรม เช่น เงิน ทรัพย์สิน กำไร ไม่เกี่ยวกับเรื่องจิตใจซึ่งเป็นนามธรรม แต่เศรษฐกิจพอเพียงมีขอบเขตกว้างขวางกว่าเศรษฐกิจนายทุนหรือเศรษฐกิจธุรกิจ เพราะครอบคลุมถึง 4 ด้าน คือ

1. มิติด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกินให้มีความยั่งยืนหมั่นเพียร ประกอบสัมมาอาชีพเพื่อให้พึ่งตนเองได้ให้พ้นจากความยากจน การปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริเป็นตัวอย่างของการปฏิบัติตามเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้ช่วยให้เกษตรกรจำนวนมากมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น และมีชีวิตที่เป็นสุขตามสมควรแก่สภาพพ้นจากการเป็นหนี้และความยากจน สามารถพึ่งตนเองได้มีครอบครัว ที่อบอุ่นและเป็นสุข

2. มิติด้านจิตใจ เศรษฐกิจพอเพียงเน้นที่จิตใจที่รู้จักพอ คือ พอดี พอประมาณ และพอใจในสิ่งที่มี ยินดีในสิ่งที่ได้ ไม่โลภ เศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเริ่มที่ตัวเองโดยสร้างรากฐานทางจิตใจที่มั่นคง โดยเริ่มจากใจที่รู้จักพอเป็นการปฏิบัติตามทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทา

3. มิติด้านสังคม เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดสังคมที่มีความสุขสงบ ประชาชนมีความเมตตาเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่ มุ่งให้เกิดความสามัคคีร่วมมือเพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้โดยปราศจากการเบียดเบียนกัน การเอาัดเอาเปรียบกัน การมุ่งร้ายทำลายกัน

4. มิติด้านวัฒนธรรม วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิต (Way of Life) ของประชาชน เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตที่ประหยัด อุดม มีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ซึ่งทำให้เกิดการเป็นหนี้เป็นสินเกิดการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นปัญหาสังคมที่ร้ายแรงที่สุดปัญหาหนึ่งที่บ่อนทำลายความมั่นคงของชาติ

สมพร เทพสิทธา (2548) ได้ให้ความหมาย ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ สอดคล้องกับเศรษฐศาสตร์แนวพุทธของ Schumacher นักเศรษฐศาสตร์ชาวเยอรมัน ได้กล่าวว่า “สัมมาอาชีวะ” ซึ่งเป็นธรรมข้อหนึ่งในมรรคแปดของพระพุทธเจ้าเป็นเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ นักเศรษฐศาสตร์สมัยใหม่ส่งเสริมให้มนุษย์มีมาตรฐานการครองชีพที่สูง โดยวัดจากจำนวนการบริโภค และถือว่า ผู้ที่บริโภคมากจะ “อยู่ดีกินดี” กว่าผู้บริโภคน้อย แต่นักเศรษฐศาสตร์แนวพุทธมีความเห็นว่า การบริโภคเป็นเพียงมรดกที่จะนำมาซึ่งความอยู่ดีกินดีดังนั้นจุดมุ่งหมายน่าจะอยู่ที่การทำให้การกินดีอยู่ดีมากที่สุด โดยการบริโภคให้น้อยที่สุด หัวใจของเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ คือ ความเรียบง่าย อหิสาธรรมและทางสายกลาง

จिरายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2549) ได้ให้ความหมาย ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นเรื่องของทางสายกลาง ที่อยู่ภายใต้เงื่อนไข 2 ข้อ คือ เงื่อนไข ความรู้ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้านความรอบคอบที่จะนำ ความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้น ปฏิบัติ เงื่อนไขคุณธรรม ประกอบด้วย ความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต และมีความ อุดทน มีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตและมี 3 คุณลักษณะที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน ไป คือ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียน ตนเองและผู้อื่น ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้อง เป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น จากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับ ผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ จะนำชีวิต เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มั่นคง และยั่งยืน

สรุปได้ว่า “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และ ปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ รวมถึงการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยอาศัยความ พอประมาณความมีเหตุผล มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วย ความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ

3. หลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2542) ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงมีหลักพิจารณา 5 ส่วน ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควร จะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาและ เป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติได้ในทุก ระดับโดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมๆ กัน คือ ความพอประมาณ (Moderation) ความมีเหตุผล (Reasonableness) และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (Self-Immunity) ถ้าขาดคุณลักษณะใดคุณลักษณะหนึ่งไปก็จะเป็นการเรียกได้ว่าเป็น ความพอเพียง ได้แก่

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ไม่มากหรือน้อยเกินไปในมิติต่างๆ ของ การกระทำ 5 ประการ คือ ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้อง เป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น จากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ ซื่อตรงและไม่โลภอย่างมาก

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการ เปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4. เงื่อนไขการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้อง อาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการ ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยง เพื่อ ประกอบการวางแผนและการใช้ความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรมมี ความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิต

5. แนวการปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์คือการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมสิ่งแวดล้อม ความรู้เทคโนโลยี

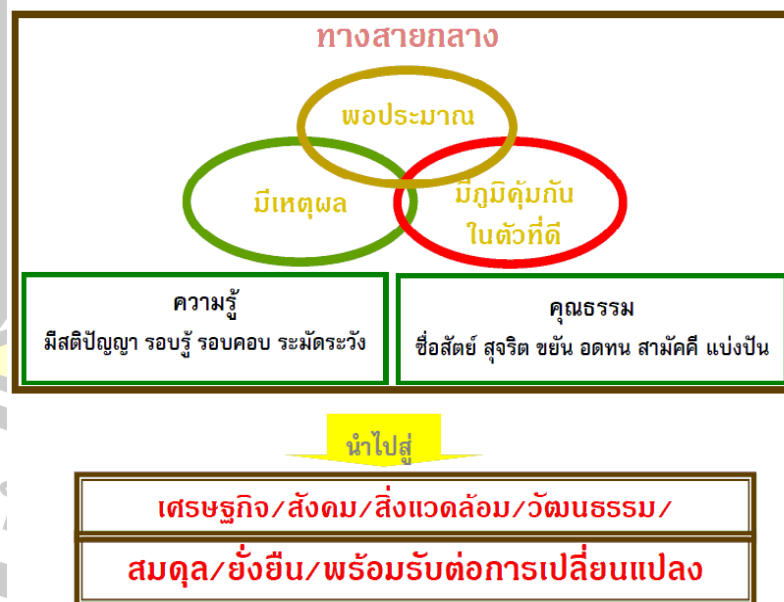
ปรียานุช พิบูลสรารุช (2550) เสนอไว้ว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีหลักพิจารณา 5 ส่วน คือ ส่วนแรก กรอบแนวคิด “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอด พ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลง ต่างๆ ส่วนที่สองคุณลักษณะ เป็นปรัชญาชี้ถึงการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆ ระดับ ตั้งแต่ระดับ ครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไป ในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ส่วนที่สาม นิยาม ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบ ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและ ภายในส่วนที่สี่ เงื่อนไขอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังให้มีสำนึกคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม และส่วนที่ห้าแนวปฏิบัติและผลที่คาดหวัง

เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ณัฐพงศ์ ทองภักดี (2550) เสนอไว้ว่า องค์ประกอบของปรัชญาตามข้อความที่ได้รับพระราชทานมาเป็น กรอบความคิด คุณลักษณะ ค่านิยม เงื่อนไข และแนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ กรอบความคิด ของปรัชญา เป็นการชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนทั้งแนวทางปฏิบัติและตัวอย่างการประยุกต์ที่เกิดขึ้น โดยปรัชญาใช้ได้ทั้งระดับปัจเจกชน ครอบครัวชุมชน และประเทศ ในที่นี้มองในแง่การบริหารเศรษฐกิจ (ระดับประเทศ) เป็นการมองโลกในลักษณะที่เป็นพลวัตมีการเปลี่ยนแปลง มีความไม่แน่นอนและมีความเชื่อมโยงกับกระแสโลก มุ่งผลทั้งระยะสั้นและระยะยาวเพื่อความมั่นคงและยั่งยืนในมิติต่างๆ เป็นการเปลี่ยนแปลงกรอบแนวคิดในการพัฒนาสืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศ คุณลักษณะ คือ เป็นแนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนตามแนวทางที่ควรจะเป็น ใช้ได้กับประชาชนทุกระดับทุกหน้าที่ เป็นการดำเนินตามทางสายกลาง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงมิใช่เป็นเฉพาะเรื่องเศรษฐกิจ เพราะเป็นแนวทางการปฏิบัติตนซึ่งมีหลายมิติ นอกจากนี้ยังให้ความเท่าทันโลกคือกระแสโลกาภิวัตน์ คือไม่ใช่ปิดประเทศแต่ในขณะเดียวกันก็ไม่เปิดเสรีเต็มที่อย่างไม่มีการควบคุมดูแล ไม่ใช่อยู่อย่างโดดเดี่ยวหรืออยู่โดยพึ่งพิงภายนอกทั้งหมด ค่านิยม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมๆ กัน คือ ความพอประมาณ (Moderation) มีสองนัย คือ ความพอดีไม่สุดโต่ง และการยืนหยัดบนขาของตนเอง (self-Reliant) เป็นการดำเนินชีวิตอย่างทางสายกลาง โดยมีการกระทำไม่มากเกินไปไม่น้อยเกินไปในมิติต่างๆ เช่น การบริโภค การผลิตอยู่ในระดับสมดุล การใช้จ่าย การออมอยู่ในระดับที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตนเอง เป็นสิ่งที่ทำให้เราทำอะไรก็ตามตามศักยภาพไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นเพื่อเป็นการยืนได้โดยลำแข้งของตนเองความมีเหตุมีผล (Reasonableness) หมายความว่า การตัดสินใจเกี่ยวกับพฤติกรรมต่างๆ ที่มีการมีภูมิคุ้มกันในตัวดีพอสมควร (Self-Immunity) พลวัตในมิติต่างๆ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในสภาวะต่างๆ อย่างรวดเร็วขึ้น

การเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ การกระทำที่เรียกว่าพอเพียงไม่คำนึงถึงเหตุการณ์และผลในปัจจุบัน แต่จำเป็นต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ภายใต้ข้อจำกัดของข้อมูลที่มีอยู่ และสามารถสร้างภูมิคุ้มกันพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และการมีภูมิคุ้มกันจะทำให้มีความพอเพียงแม้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง ถึงจะมีเหตุการณ์ที่แย่มากที่สุดก็รับมือได้ เงื่อนไขการปฏิบัติ ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ เงื่อนไขความรู้ ได้แก่ มีความรอบรู้รอบคอบ ระมัดระวัง และเงื่อนไขคุณธรรมความรอบรู้ คือ มีความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ อย่างรอบด้าน ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นประโยชน์พื้นฐานเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติอย่างพอเพียง การมีความรอบรู้ย่อมทำให้มีการตัดสินใจที่ถูกต้องทั้งนี้รวมถึงความรอบคอบ ความระมัดระวัง คือ มีการวางแผน โดยสามารถที่จะนำความรู้และหลัก

วิชาต่างๆ มาพิจารณาเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน และความมีสติตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ ในการนำแผนปฏิบัติที่ตั้งอยู่บนหลักวิชาต่างๆ เหล่านั้นไปใช้ในทางปฏิบัติ โดยมีการปรับใช้ให้เหมาะกับสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและทางสังคมด้วยในส่วนของคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งครอบคลุมคนทั้งชาติ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ นักวิชาการนักธุรกิจ มีสองด้านคือ ด้านจิตใจ/ปัญญา และด้านการกระทำในด้านแรกเป็นการเน้นความรู้คู่คุณธรรมตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม ส่วนด้านการกระทำหรือแนวทางดำเนินชีวิต เน้นความอดทน ความเพียร สติปัญญา และความรอบคอบ เงื่อนไขนี้จะทำให้การปฏิบัติตามเนื้อหาของความพอเพียงเป็นไปได้ ทำให้ตนเองไม่มีความโลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือสังคมเพราะการมีความโลภจะทำให้ทำอะไรสุดโต่ง ไม่นึกถึงความเสี่ยงไม่รู้จักพอ มีโอกาสที่จะกระทำการทุจริตผลที่คาดว่าจะได้รับ โดยความพอเพียงเป็นทั้งวิธีการและผล (End and Mean) จากการกระทำ โดยจะทำให้เกิดวิถีการพัฒนาและผลของการพัฒนาที่สมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงความสมดุลและความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ความสมดุลในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ในขณะเดียวกัน ความสมดุลของการกระทำทั้งเหตุและผลจะนำไปสู่ความยั่งยืนของการพัฒนา ภายใต้พลวัตทั้งภายในและภายนอกประเทศ

ที่มา : ธีรยุทธพงศ์ ทองภักดี (2550)

ภาพประกอบ 4 โครงสร้างปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สรุปได้ว่า หลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือการดำเนินชีวิตและดำรงตนโดยตั้งอยู่บนรากฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาทโดยคำนึงถึงส่วนประกอบ 5 ส่วน คือ กรอบความคิด คุณลักษณะ ค่านิยม เงื่อนไขการปฏิบัติ และผลที่คาดว่าจะได้แนวคิดนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตทำให้มีความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมต่อไป

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพสถานศึกษาแบบอย่างการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง)

กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ ได้กำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพสถานศึกษาแบบอย่างการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ไว้ดังนี้

รายการประเมิน ด้านที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มี 4 องค์ประกอบ 14 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย

องค์ประกอบที่ 1 นโยบาย (4 ตัวบ่งชี้)

ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 มีนโยบายน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาและบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี

ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 ดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติงานประจำปี ที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 ติดตามผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติงานประจำปี ที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 นำผลการติดตามมาพัฒนานโยบาย/แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 2 วิชาการ (4 ตัวบ่งชี้)

ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 2.2 ดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 2.3 ติดตามผลการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 2.4 นำผลการติดตามไปพัฒนาแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้าน
วิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
องค์ประกอบที่ 3 งบประมาณ (4 ตัวบ่งชี้)

ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 มีการวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาที่
สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 ดำเนินการตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ 3.3 ติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตาม
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ 3.4 นำผลการติดตามมาพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการ
งบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบที่ 4 บริหารทั่วไป (2 ตัวบ่งชี้)

ตัวบ่งชี้ที่ 4.1 บริหารจัดการอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาตาม
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ 4.2 ประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการ
เรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอย่างพอเพียงของผู้เรียน

รายการประเมิน ด้านที่ 2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
มี 4 องค์ประกอบ 14 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย

องค์ประกอบที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (3 ตัวบ่งชี้)

ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 มีหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามมาตรฐาน
การเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 มีการนิเทศ/ติดตาม/ประเมินผลการนำหน่วยการเรียนรู้ปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 มีการศึกษา/วิเคราะห์/วิจัยเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
หน่วยการเรียนรู้ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรม
การเรียนรู้ (4 ตัวบ่งชี้)

ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 มีแผนจัดการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง
ในกลุ่มสาระการ เรียนรู้ต่างๆ ตามมาตรฐานการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 2.2 คุณภาพของแผนจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ

ตัวบ่งชี้ที่ 2.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ

ตัวบ่งชี้ที่ 2.4 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบที่ 3 สื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (3 ตัวบ่งชี้)

ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 จัดทำ/ผลิต/ใช้/เผยแพร่สื่อการเรียนรู้เพื่อบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 จัดทำ/พัฒนา/เผยแพร่แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ 3.3 ใช้แหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนที่เสริมสร้างการพัฒนาคุณลักษณะ “อยู่อย่างพอเพียง” ของผู้เรียน

องค์ประกอบที่ 4 การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (4 ตัวบ่งชี้)

ตัวบ่งชี้ที่ 4.1 จัดทำเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ 4.2 ใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ 4.3 รายงานผลการประเมินและนำมาปรับปรุง/พัฒนา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ 4.4 จัดแสดง/เผยแพร่/ประกวด/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้

รายการประเมิน ด้านที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มี 3 องค์ประกอบ 15 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย

องค์ประกอบที่ 1 การแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน (5 ตัวบ่งชี้)

ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 มีแผนงานแนะแนวเพื่อสนับสนุนการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 จัดกิจกรรมแนะแนวให้ผู้เรียนได้รู้จักการวางแผนชีวิตของตนเองได้อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 มีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาตนเองได้อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 ติดตามผลการจัดกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ 1.5 นำผลการติดตามมาใช้พัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบที่ 2 กิจกรรมนักเรียน (6 ตัวบ่งชี้)

ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 มีแผนงาน/โครงการส่งเสริมกิจกรรมนักเรียนเพื่อให้ผู้เรียนอยู่อย่างพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ 2.2 จัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาดหรือผู้บำเพ็ญประโยชน์สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ 2.3 ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชุมนุม/ชมรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ 2.4 มีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น/วัฒนธรรม/หลักคำสอนทางศาสนาในการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ 2.5 ติดตามผลการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ 2.6 นำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนากิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบที่ 3 กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ (4 ตัวบ่งชี้)

ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา/พัฒนา สถานศึกษา/ชุมชน ด้านเศรษฐกิจ/สังคม/สิ่งแวดล้อม/วัฒนธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ 3.3 ติดตามผลการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและ สาธารณประโยชน์ของผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ 3.4 นำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนาการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

รายการประเมิน ด้านที่ 4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา มี 2 องค์ประกอบ 7 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย

องค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 มีแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 ประชุม/อบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่

ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 ส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ

ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 จัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากรของสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 2 การติดตามและขยายผล

ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 ติดตามผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิต และปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ 2.2 นำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนาการดำเนินโครงการ/กิจกรรมพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ 2.3 ขยายผลและเผยแพร่ผลการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

รายการประเมิน ด้านที่ 5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ มี 4 องค์ประกอบ 12 ตัวบ่งชี้ประกอบด้วย

องค์ประกอบที่ 1 สถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 คุณลักษณะของสถานศึกษาพอเพียง

องค์ประกอบที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียง

องค์ประกอบที่ 3 บุคลากรของสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 บุคลากรของสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 บุคลากรจัดการทรัพยากรและดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจอย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ 3.3 บุคลากรอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวมและสาธารณประโยชน์

ตัวบ่งชี้ที่ 3.4 บุคลากรรู้จักใช้และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ

ตัวบ่งชี้ที่ 3.5 บุคลากรดำเนินชีวิตอย่างมีฐานรากทางวัฒนธรรม และพร้อมรับการต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมจากกระแสโลกาภิวัตน์

องค์ประกอบที่ 4 ผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 4.1 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละระดับชั้นปีการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 4.2 ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุ/เศรษฐกิจ

ตัวบ่งชี้ที่ 4.3 ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านสังคม

ตัวบ่งชี้ที่ 4.4 ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านสิ่งแวดล้อม

ตัวบ่งชี้ที่ 4.5 ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรม

คุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนโครงการโรงเรียนสุจริต

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา (2558) ได้สรุปคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง มีตัวชี้วัด ดังนี้

1. ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม
2. มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

โดยมีพฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

1. ใช้ทรัพย์สินของตนเองดำเนินชีวิตอย่างประหยัด คุ้มค่าและเก็บรักษาดูแลอย่างดี รวมทั้งการใช้เวลาอย่างเหมาะสม

2. ใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ้มค่า และรักษาดูแลอย่างดี

3. ปฏิบัติตนและตัดสินใจด้วยความรอบคอบมีเหตุผล

4. ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและไม่ทำให้อื่นเดือดร้อน พร้อมให้อภัยเมื่อผู้อื่นกระทำ

ผิดพลาด

5. วางแผนการเรียนรู้ การทำงานและการใช้ชีวิตประจำวันบนพื้นฐานของความรู้

ข้อมูล ข่าวสาร

โดยมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ดังนี้

ปฐมวัย

1. เล่นใช้สิ่งของของตนเองมีอยู่หรือได้รับด้วยความพอใจและนำมาเล่นใช้

เสมอๆ

มีอยู่หรือได้รับ

2. มีพฤติกรรม (ท่าทาง วาจา) แสดงความรู้สึกทางบวกต่อสิ่งของของตนเอง

ง่าย ๆ ได้ด้วยตนเอง

3. กินอยู่ง่ายตามสภาพจริง

4. ใช้สิ่งของส่วนตนตามความจำเป็น

5. รู้จักใช้สิ่งของที่มีอยู่ทดแทนสิ่งที่ชำรุดไม่ซื้อหาใหม่หรือประดิษฐ์ของเล่น

ปฏิบัติด้วย

6. รู้จักออมและใช้เงินตามความจำเป็นและชักชวนผู้อื่นปฏิบัติด้วย

7. ใช้สิ่งของส่วนรวมพอควรตามความจำเป็น

8. ใช้น้ำไฟเท่าที่จำเป็นและปิดทุกครั้งที่ใช้เสร็จเสมอและชักชวนผู้อื่น

ป. 1-ป. 3

1. พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่

2. ใช้ของส่วนตนอย่างประหยัดและคุ้มค่า และดูแลรักษา

3. ใช้และรักษาสิ่งของที่เป็นสาธารณสมบัติ

4. เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

ป. 4- 6

1. ใช้ทรัพยากรและทรัพย์สินต่างๆ ทั้งของตนเองและของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ้มค่า และเก็บรักษาเพื่อใช้ประโยชน์ในโอกาสต่อไป

2. ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน พร้อมให้อภัยเมื่อผู้อื่นทำผิดพลาดและมีความสำนึกต่อการกระทำนั้นๆ อย่างจริงใจ

3. มีการวางแผนและปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมอย่างรอบคอบ มีเหตุผล

ม. 1-ม. 3

1. ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม

2. มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ม. 4-ม. 6

1. ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม

2. ตั้งสัจจะและปฏิบัติพัฒนาตนในการออม การใช้จ่ายอย่างประหยัดตามความจำเป็น ไม่สุรุ่ยสุร่าย ใช้ทรัพยากรที่บ้าน โรงเรียนและในชุมชนอย่างประหยัดคุ้มค่า

3. ตั้งสัจจะและประพฤติ ปฏิบัติศีล 5 จนเป็นนิสัย

จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสาร งานวิจัยของนักการศึกษา นักวิชาการ และนักบริหารการศึกษา ผู้วิจัยได้ข้อสรุปแนวคิดของท่านเหล่านั้นตามทัศนะของผู้วิจัยได้ว่า ตัวบ่งชี้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านการอยู่อย่างพอเพียง มีองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งยังเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ว่า นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนจะต้องผ่านการ ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง คือ ความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ภายใต้เงื่อนไขการมีความรู้ คู่คุณธรรม ซึ่งการสังเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้พร้อมทั้งที่มาดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน อยู่อย่างพอเพียง

คุณลักษณะ อันพึง ประสงค์	องค์ ประกอบย่อย	แหล่งข้อมูล							
		กัญพินา เชื่อมจิต (2552)	จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2555)	ปริญญช ธรรมปิยา.(2555)	เกษม วัฒนชัย (2558)	นันทกาญจน์ ชินประทีฐ และศาลิณา บุญเกิด (2558)	มุนิธิสยามกัมมาจล (2558)	พระหลวงพ่อดุสิตร์ ชาโคร (2559)	มุนิธิยุวสิริคุณ (2559)
อยู่อย่าง พอเพียง	ความพอประมาณ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	ความมีเหตุผล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	ความมีภูมิคุ้มกันที่	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
อยู่อย่าง พอเพียง	ดี								
	ความรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	คุณธรรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

จากตาราง 1 สามารถสรุปองค์ประกอบย่อยของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงได้ว่าประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 5 องค์ประกอบย่อย คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ความรู้ คุณธรรม

ตาราง 2 การสังเคราะห์องค์ประกอบย่อยและพฤติกรรมด้านความพอประมาณ

องค์ประกอบย่อย	พฤติกรรม	แหล่งข้อมูล							
		กัญพิมา เชื่อมชิด (2552)	จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2555)	ปริยานุช ธรรมปิยา.(2555)	เกษม วัฒนชัย (2558)	นันทกานญาณ์ ชินประทีฐ และศาลิมา บุญเกื้อ (2558)	มูลนิธิสยามกัมมาจล (2558)	(ทัศนา แจมณี, 2559)	มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2559)
ความพอประมาณ	ประหยัด ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น	✓	✓	-	-	✓	✓	✓	✓
	รายได้ที่ได้รับเพียงพอกับรายจ่าย	-	-	✓	✓	-	-	-	-
	เลือกซื้อสินค้าที่เหมาะสมกับราคาและไม่เกินความจำเป็น	-	-	✓	✓	✓	-	✓	-
	ดำรงชีวิตตามฐานะของตนได้ไม่เดือดร้อน	✓	-	-	-	✓	✓	-	✓
	ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคในครัวเรือน	-	-	-	-	-	-	-	-

จากตาราง 2 พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความพอประมาณ คือ การประหยัดลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เลือกซื้อสินค้าที่เหมาะสมกับราคาและไม่เกินความจำเป็น ดำรงชีวิตตามฐานะของตนได้ไม่เดือดร้อน ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของความพอประมาณ คือ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

ตาราง 3 การสังเคราะห์องค์ประกอบย่อยและพฤติกรรมด้านความมีเหตุผล

องค์ประกอบย่อย	พฤติกรรม	แหล่งข้อมูล							
		กัญพินา เข็มจิต (2552)	จิริยา อิศรางกูร ณ อยุธยา (2555)	ปรียาช ธรรมปิยา.(2555)	เกษม วัฒนชัย (2558)	นันทกกาญจน์ ชินประทีฐ และศาลิณา บุญเกื้อ (2558)	มูลนิธิสยามกัมมาจล (2558)	พระหลวงพ่อบุญศรี ชาติโร (2559)	มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2559)
ความมีเหตุผล	วางแผนรายรับรายจ่าย	✓	-	✓	✓	✓	-	✓	-
	พิจารณาอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจใช้จ่าย	✓	-	✓	-	✓	-	✓	-
	ยอมรับผลที่เกิดจากการตัดสินใจ	✓	✓	✓	-	-	-	✓	-
	พิจารณาปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องอย่างมีเหตุผล	✓	✓	✓	-	✓	-	✓	-
	ปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม	-	-	-	-	✓	-	-	-
	ทำกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	✓	-	-	-	-	-	-	-
	เลือกรับประทานอาหารที่มีเหตุผล	-	✓	-	-	✓	-	-	-
	เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน	-	-	-	-	✓	-	-	-
	ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	✓	✓	-	-	-	-	✓	✓
	ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า	✓	✓	✓	-	-	-	-	✓

จากตาราง 3 พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความมีเหตุผล คือ พิจารณาอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจใช้จ่าย วางแผนรายรับรายจ่าย ยอมรับผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำ พิจารณาปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องอย่างมีเหตุผล ทำกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เลือกรับประทานอาหารที่มีเหตุผล เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของความมีเหตุผล คือ ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

ตาราง 4 การสังเคราะห์องค์ประกอบย่อยและพฤติกรรมด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี

องค์ประกอบย่อย	พฤติกรรม	แหล่งข้อมูล								
		กัญพิพินา เชื่อมจิต (2552)	จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2555)	ปริญานุช ธรรมปิยา.(2555)	เกษม วัฒนชัย (2558)	นันทกัญจน์ จินประเสริฐ และศาลิตา บุญเกิด (2558)	มูลนิธิสยามกัมมาจล (2558)	พระหลวงพ่อดุสริ์ ชาติโร (2559)	มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2559)	
ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี	ดูแลคนในครอบครัวอย่างใกล้ชิด	✓	-	-	-	-	-	-	-	-
	ใช้จ่ายน้อยกว่ารายรับ	-	-	✓	-	-	-	-	-	-
	ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย	✓	-	✓	✓	-	✓	-	-	-
	มีเงินออมเพื่อใช้จ่ายยามจำเป็น	-	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	ละ ลด เลิก เหล้า บุหรี่ และอบายมุข	✓	-	✓	✓	-	-	✓	-	-
	อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	✓	-	-	✓	-	✓	-	✓	-
	ออกกำลังกายเป็นประจำ	-	-	-	-	-	-	-	✓	-
	เพื่อการมีสุขภาพแข็งแรง	-	-	-	-	-	-	✓	-	-

จากตาราง 6 พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงด้านคุณธรรม คือ ซื่อสัตย์ อุดหนุน ชยันหมั่นเพียร เสียสละ แบ่งปัน จิตอาสา กตัญญูกตเวที มีสติยั้งคิด รับผิดชอบ สามัคคี เห็นประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าส่วนตัว ซึ่งสอดคล้องกับคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักใน คุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความพากเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน

ทัศนีย์ ลักษณ์ภินชัช (2550) ได้อธิบายถึงการจัดกิจกรรม 9 โครงการในโรงเรียนวัดปาก สมุทร ตำบลบ้านแหลม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยยึดถือตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจ พอเพียง โดยให้บุคลากร ครู นักเรียน ทุกช่วงชั้นปี ร่วมกันคิด ร่วมกันทำกิจกรรม ซึ่งทางโรงเรียนให้ การสนับสนุนกิจกรรมในการจัดซื้อ จัดหาวัสดุอุปกรณ์เท่าที่จำเป็นอย่างมีเหตุและผล โดยคำนึงถึงการ ประหยัดแต่เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า คุ่มทุน สร้างจิตสำนึกจากการปฏิบัติจริง ทำให้คณะครูและ นักเรียนมีภูมิคุ้มกันที่ดี เพราะเกิดการเรียนรู้ รอบรู้มากขึ้น รู้จักใช้จ่ายเงินอย่างระมัดระวัง มีความ ชยัน อุดหนุน ประหยัด ซื่อสัตย์ และแบ่งปัน เป็นการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งกิจกรรม 9 โครงการ ได้แก่

1. โครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคเพื่อลดรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือย กิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ งานปักผ้าโครสดิช การฝึกวิชาชีพตัดผมจากวิทยาลัยสารพัดช่าง การฝึกนักเรียนทำผ้ามัดย้อม เพื่อให้มีวิชาชีพติดตัว การปั้นตุ๊กตาจากกระดาษหนังสือพิมพ์ การรับจ้างร้อยลูกปัด การฝึกนักเรียน อนุบาลทำขนมฝอยทองจำหน่ายเพื่อปลูกฝังภูมิปัญญาไทยตั้งแต่เด็ก การจัดงานตลาดนัดสร้างโอกาส ให้นักเรียนหารายได้จากการประกอบอาชีพสุจริต การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย การดูหมอคอมพิวเตอร์ การเล่นละครหุ่นสะท้อนสังคม การเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นที่มีเหตุผลติดบอร์ดใน โรงเรียน
2. โครงการออมวันละบาท โดยการส่งเสริมให้นักเรียนฝากเงินอย่างน้อย วันละ 1 บาท กับครูประจำชั้น โดยจัดทำสมุดฝากเงินและมีนักเรียนเป็นคณะกรรมการ
3. โครงการปลูกพืชสมุนไพรในห้องถิ่น จัดเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยมีกิจกรรมการปลูก พืชผักในสวนสมุนไพร ทำสวนสมุนไพรเพาะปลูกพืชสมุนไพร จัดทำสวนหย่อม เพาะปลูกดอกไม้และ สวนสมุนไพร
4. โครงการเห็ดนางฟ้า โดยการเพาะเลี้ยงเห็ดนางฟ้า การดูแลผลผลิต การจำหน่ายสด และการแปรรูป
5. โครงการผลิตสินค้าด้วยฝีมือนักเรียน เช่น ผ้ามัดย้อมจากสีธรรมชาติ และสี วิทยาศาสตร์ การทำดอกไม้ประดิษฐ์ ของใช้ประดิษฐ์ งานปั้นประดิษฐ์ของนักเรียน

6. โครงการตลาดนัดเพื่อชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง โดยนักเรียนทำอาหารและเครื่องดื่มจำหน่าย นักเรียนช่วยกันจำหน่ายอาหาร และของใช้ประดิษฐ์ การจำหน่ายมะพร้าวและฝรั่งจากสวน การจำหน่ายน้ำตาลมะพร้าว

7. โครงการกิจกรรมต่อต้านยาเสพติด การรวมพลังไทยทั้งชาติขจัดยาเสพติด การร่วมกิจกรรม To Be Number One การรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด การแสดงละครต่อต้านยาเสพติด การประกวดสุนทรพจน์ และกิจกรรมการออกกำลังกาย

8. โครงการกิจกรรมสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อม โดยการปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และร่วมมือกับหน่วยงานอื่นเพื่อสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมในชุมชน

9. โครงการถือศีลและสวดมนต์ โดยจัดกิจกรรมสร้างเสริมคุณธรรมให้แก่นักเรียน ได้แก่ ฟังธรรม สวดมนต์ เรียนรู้พิธีกรรมทางศาสนา ฝึกสมาธิ ร่วมแสดงนิทานธรรม

การจัดกิจกรรมทั้ง 9 โครงการ สะท้อนให้เห็นแนวคิดและแนวปฏิบัติของคณะครู และนักเรียนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการจัดกิจกรรมที่ยึดทางสายกลาง เรียบง่าย ประหยัด และเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญ

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2550) ได้เสนอแนวทางให้โรงเรียนหรือครูอาจารย์ได้ส่งเสริมและปลูกฝังคุณธรรมและแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1. อบรม สั่งสอน ให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมและสุจริต และจัดให้มีการเรียนการจัดการตามแนวทางคุณธรรม และแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงด้วยตนเอง
2. สนับสนุนให้มีการเข้าค่ายเพื่อเรียนรู้คุณธรรม และแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติ
3. จัดกิจกรรมส่งเสริมความคิด และการทำความดีเป็นประจำ เช่น สวดมนต์ ทำบุญใส่บาตรและการให้ทาน
4. ยกย่องเด็กและเยาวชนที่ประพฤติปฏิบัติดีเป็นประจำ
5. ประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการคิด และการทำความดีเป็นประจำ

นอกจากนี้แล้ว โรงเรียนควรจัดหลักสูตรให้เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้ทางคุณธรรมและแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงจากสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เป็นจริง ส่งเสริมให้มีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล รวมถึงการยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่างกันของผู้อื่นอีกด้วย

เสกสรร สิทธิธาคม (2558) ได้สรุปโครงการของโรงเรียนหนองก๊กพิทยาคม ตำบลทุ่งกระดาศพัฒนา อำเภอหนองก๊ก จังหวัดบุรีรัมย์ ว่ามีโครงการกิจกรรมหลายโครงการเพื่อหล่อหลอมให้นักเรียนเป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรม โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นเครื่องมือ อาทิเช่น โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามรอยพ่ออยู่

อย่างพอเพียง เป็นโครงการที่มุ่งปลูกฝังความรู้และคุณธรรมในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีคุณครูที่เป็นบ้านหลอมและแบบอย่างที่ดี ครูเสงี่ยม บุญล้อม เป็นหนึ่งในบรรดาครูอีกหลายท่านของโรงเรียนที่เป็นแบบอย่างที่ดีงาม นับตั้งแต่เข้ามาสู่อาชีพครู วิธีที่ครูเสงี่ยมทำทุกวันคืองานเพื่อประโยชน์ของนักเรียน โรงเรียน ด้วยจิตอาสา ทำเป็นกิจวัตร คือ กวาดถนน ปลูกผักสวนครัวต่างๆหลายชนิดด้วยการปรับพื้นที่ว่างของโรงเรียนทำเป็นแปลงปลูก และยังเปิดโอกาสให้นักเรียนที่สนใจใช้เวลาว่างมารวมกลุ่มเรียนรู้การปลูกผัก มาเรียนรู้กระบวนการปลูกตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ที่สามารถเอาไปใช้ประโยชน์ที่บ้านตัวเองได้

สนธยา ทิพย์อุตร (2555) ได้สรุปโครงการของโรงเรียนบ้านสามัคคีโรงเรียนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงสอนนักเรียนสู่ความสำเร็จ ว่าได้มีการรวมกลุ่มของนักเรียนเป็น 6 กลุ่ม ซึ่งนักเรียนชั้น ป. 6 เป็นหัวหน้ากลุ่ม แล้วน้องๆ ชั้นอนุบาลถึง ป.5 เป็นสมาชิก ไม่จำกัดจำนวน ขึ้นอยู่กับความถนัดความชอบของแต่ละคนจะเข้ากลุ่มไหนก็ได้ ในแต่ละกลุ่มก็จะแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบแตกต่างกันไป ซึ่งแต่ละกลุ่มมีดังนี้ 1. กลุ่มทำนา มีการทำนาปลูกข้าวเจ้า 3 แปลง ประมาณ 1 ไร่ โดยผลผลิตแปรรูปเป็นข้าวกล้องปลอดสารพิษ บรรจุถุงละ 1 กิโลกรัม จำหน่ายราคา 40 บาท โดยใช้โรงสีข้าวชุมชนที่ติดตั้งในโรงเรียน ส่วนแกลบก็จะส่งไปให้กลุ่มที่ 2 ทำปุ๋ยหมักเป็นปุ๋ยอินทรีย์ใช้ในโครงการ 3. กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ เช่น ผักคะน้า กวางตุ้ง หอม ผักชี สำหรับประกอบอาหารกลางวันนักเรียน 4. กลุ่มเลี้ยงปลา โดยได้รับพันธุ์ปลาตะเพียน ปลาดุก ปลานิล ปลาไน จากสำนักงานประมงจังหวัดอำนาจเจริญจำนวนหนึ่งปล่อยลงบ่อ 3 บ่อ เพื่อเป็นอาหารกลางวันสำหรับนักเรียน 5. กลุ่มเพาะเห็ดภูฏาน ก็จะเก็บขายในหมู่บ้านนำเงินเข้ากองทุนของกลุ่มโดยใช้จ่ายหมุนเวียนในกลุ่ม 6. กลุ่มเลี้ยงไก่บ้านบนบ่อปลาเพื่อสาธิตแก่ผู้สนใจ และเลี้ยงหมูป่าเพื่อจำหน่าย ตัวละ 800 บาท เงินที่ได้ก็จะนำเข้ากลุ่มและนำไปใช้จ่ายภายในกลุ่ม นับว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก

หทัยรัตน์ ดีประเสริฐ (2556) ได้สรุปโครงการของโรงเรียนบ้านสดำ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียน 193 คน สอนชั้นปฐมวัยจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นสถานศึกษาพอเพียง มีแหล่งการเรียนรู้ทักษะชีวิตด้วยวิถีพอเพียงไว้ให้นักเรียน คนในชุมชน และผู้สนใจ ได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ จุดเน้น คือ นักเรียนมีความรับผิดชอบ สะอาด มารยาทงาม ระดับปฐมวัยเป็นนักคิดวิทยาศาสตร์น้อย ในระดับประถมศึกษามีความพอเพียง แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเน้นการเกษตร ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ ส่วนแหล่งเรียนรู้ภายนอกนั้นได้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น วัดชุมชน ปลูกฝังให้เด็กเป็นคนดี ดำเนินชีวิตได้ในสังคมข้างหน้าที่มีการแข่งขันกันสูง มีทักษะความรู้เอาตัวรอดได้ ในส่วนของแหล่งการเรียนรู้ทักษะชีวิตด้วยวิถีพอเพียงนั้น ทางโรงเรียนได้จัดทำเอาไว้ที่น่าสนใจ ยึดตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ การสร้างความพออยู่พอกิน กิจกรรมต่างๆ ที่ทำในแหล่งการเรียนรู้แบบพอเพียง เช่น บ่อเลี้ยงกบธรรมชาติ ตามโครงการ

เลี้ยงกบในบ่อดิน การจัดทำแปลงเกษตรแบบผสมผสาน การปลูกผลไม้ในท้องถิ่น การเลี้ยงปลาในกระชัง โครงการเลี้ยงสุกร โครงการเพาะเห็ด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ฉวีวรรณ แสนรักษ์ (2550) การพัฒนาดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนโคกก่อพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามโดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ 2 วงรอบ ในวงรอบแรก ใช้กลยุทธ์การระดมพลังอย่างสร้างสรรค์ AIC (Appreciation Influence Control) ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมอบรมหน้าเสาธง กิจกรรมพืดูแลน้อง กิจกรรมโฮมรูมและการนิเทศติดตาม ทำให้นักเรียนโดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ในเรื่องการแต่งกายที่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นและเรื่องการรักษาความสะอาดและรักษาสมบัติของโรงเรียน ซึ่งเหลือกลุ่มเป้าหมายที่จะต้องดำเนินการพัฒนาต่อไปในวงรอบที่ 2 จำนวน 7 คน จึงต้องพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยการปรับเปลี่ยนกิจกรรมในการพัฒนาที่เหมาะสมกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายและดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยใช้กิจกรรมในวงรอบที่ 1 ทั้ง 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมอบรมหน้าเสาธง กิจกรรมพืดูแลน้อง กิจกรรมโฮมรูมและเพิ่มอีก 3 กิจกรรมในวงรอบที่ 2 กิจกรรมประกวดการแต่งกายที่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน กิจกรรมนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมดีเด่น กิจกรรมประกวดห้องเรียนน่าอยู่ จนทำให้บรรลุผลในการพัฒนาดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนโคกก่อพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ฐิติยาพร ยอดไรสง (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านนาแพง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าก่อนการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านนาแพงมีปัญหาเกี่ยวกับลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ในด้านต่างๆ คือ ปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนเป็นปัญหา ได้แก่ การมาโรงเรียนสาย การหนีเรียน การสูบบุหรี่ การลักขโมย การเล่นการพนันทำลายสิ่งของ ดื่มสุรา โดยใช้กิจกรรมพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ ในรูปกระบวนการกลุ่มเพื่อสร้างความรับผิดชอบ ความอดทน รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สร้างความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหา หลังการพัฒนาทำให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น จนครบทุกประเด็นที่ทำการศึกษา คือ การเข้าเรียนสม่ำเสมอ การส่งงานสม่ำเสมอ การเข้าค้นคว้าในห้องสมุด การคิดทำสิ่งที่แปลกใหม่ที่เป็นประโยชน์ หรือใช้บริการต่างๆ มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น การปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน การทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในเวลาว่าง การทำงานร่วมกับ

ผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการรวบรวมข้อมูล การจัดระบบข้อมูล การมี
ความสามารถนำข้อมูลมาใช้งานได้ตามสถานการณ์ที่เหมาะสม

สุรติยา นาคมิตร (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน
โรงเรียนบ้านหนองนาคำ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ก่อนการพัฒนามีพฤติกรรมที่
ไม่พึงประสงค์ตามมาตรฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานการพัฒนาการดำเนินงาน
เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ในสถานศึกษาในการแก้ปัญหาให้นักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม
ตามกรอบ การศึกษาค้นคว้าที่กำหนดไว้ 6 ด้าน คือ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต
ด้านความประหยัด ด้านความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ด้านภูมิใจในความเป็นไทย และด้านการหลีกเลี่ยง
ยาเสพติด โดยใช้กลยุทธ์ การอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน การนิเทศติดตามเยี่ยมบ้านนักเรียน
และการประกวดคนดีศรีหนองนาคำ กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จำนวน 5 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
เพิ่มเติม จำนวน 63 คน ผลการดำเนินการนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดมีการปรับปรุงและพัฒนา
ตนเองตลอดระยะเวลาของการดำเนินงาน ทำให้การศึกษาค้นคว้าบรรลุผลตามเป้าหมายที่น่าพอใจ
นักเรียนทุกคนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีคุณธรรมจริยธรรม 6 ด้าน ไปในทางที่ดีขึ้น
โดยไม่ต้องมีผู้ควบคุมหรือแนะนำตักเตือน นักเรียนมีพฤติกรรมตามที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับ
มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างดี

กุลธิดา อุ่นอก (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานแก้ไขปัญหาคารขาด
ความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนบ้านคำอูดม อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุบลราชธานี
ดำเนินการโดยใช้ 3 กลยุทธ์ คือ การประชุมแบบมีส่วนร่วมเพื่อวางแผน กำหนดแนวทางพัฒนา
การนิเทศภายใน และการเสริมแรงโดยในวงรอบที่ 1 มีการอบรมหน้าเสาธงเรื่องเกี่ยวกับความ
รับผิดชอบต่อตนเองทุกวัน วันละ 1 เรื่อง, อบรมนักเรียนทุกวันศุกร์สุดสัปดาห์, มีการสอดแทรกเรื่อง
ความรับผิดชอบด้านความสะอาด และการมีสัมมาคารวะในกิจกรรมการเรียนการสอน, ก่อนขึ้นเรียน
ภาคบ่าย ให้นักเรียนเข้าแถวชายหญิงหันหน้าเข้าหากัน ฝึกทำความเคารพ แล้วเดินเข้าห้องผ่านครู
ด้วยความสุภาพเรียบร้อยทุกวัน, และมีการเสริมแรงโดยให้คำชมเชยนักเรียนที่มีการปรับปรุงพัฒนา
ด้านความรับผิดชอบอยู่เสมอ และจัดประกวดนักเรียนต้นแบบโดยมอบเกียรติบัตรให้ด้วย ในวงรอบ
ที่ 2 นอกจากจะดำเนินการดังวงรอบที่ 1 ต่อแล้ว ยังมีการอบรมนักเรียนในชั้นเรียนทุกวัน, มีการ
เยี่ยมบ้านนักเรียน และนอกจากจะชมเชยนักเรียนอย่างเดียว ยังมีกิจกรรมการคัดเลือกห้องเรียนและ
นักเรียนต้นแบบด้านความรับผิดชอบ โดยมอบเกียรติบัตรให้อีกด้วย ซึ่งทั้ง 2 วงรอบมีการนิเทศ
ภายในเพื่อติดตามประเมินผลการดำเนินงานและให้คำปรึกษา เสนอแนะแนวทางการพัฒนา หลังการ
พัฒนา พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้รับการแก้ไขส่งเสริมในแนวทางที่ถูกต้อง ทำให้จำนวนนักเรียน
ที่ขาดความรับผิดชอบต่อตนเองลดลงกว่าเดิม จาก 45 คน เหลือ 9 คน (เนื่องจากจากสภาพปัญหา
ทางครอบครัว) สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมขาดความรับผิดชอบในตนเองได้ โดยสรุป จากการ

พัฒนาการดำเนินงานแก้ไขปัญหาคาราคาความรับผิดชอบตนเองของนักเรียน โรงเรียนบ้านคำอุดม อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักการการวิจัยปฏิบัติการทั้ง 2 วงรอบ พบว่ากลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาครั้งนี้มีความเหมาะสมทุกกลยุทธ์ ทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบตนเอง ทั้งด้านความสะอาด และมีสัมมาคารวะมากขึ้น ส่งผลให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษาและครูโรงเรียนบ้านคำอุดม อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมากขึ้น การบริหารงานกิจการนักเรียนมีความเป็นระบบชัดเจนมีมาตรการในการป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

จักร์สิน สามารถ (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสูงยางวิทยาประชาสรรค์ อำเภอมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า จากการประเมินผลการดำเนินงานของงานกิจการนักเรียน ประจำปีการศึกษา 2550 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน ไม่ผ่านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 3 ด้านคือ 1) ด้านคุณธรรมต่อตนเอง ได้แก่การปฏิบัติตนขณะร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง 2) ด้านคุณธรรมต่อส่วนรวม ได้แก่ ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ 3) คุณธรรมต่อการเรียนรู้ ได้แก่การรักการอ่าน ได้ดำเนินการพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่สอดแทรกคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2) โปรแกรมฝึกฝนคุณลักษณะที่พึงประสงค์และ 3) โครงการการรักการอ่าน เมื่อสิ้นสุดการดำเนินโครงการ ทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสูงยางวิทยาประชาสรรค์ อำเภอมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในภาพรวม 3 ด้าน ทั้งด้านคุณธรรมต่อตนเอง คุณธรรมต่อส่วนรวมและด้านคุณธรรมต่อการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ครู นักเรียนและผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเป้าหมาย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความพึงพอใจเป็นรายด้านในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านคุณธรรมต่อส่วนตน ด้านคุณธรรมต่อส่วนรวมและด้านคุณธรรมด้านการเรียนรู้

ปรียาภรณ์ เชียงเครือ (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนบ้านคลองกุ่ม อำเภอน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่าก่อนดำเนินการนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 ที่มีคุณลักษณะอันไม่พึงประสงค์ ด้านความซื่อสัตย์ นักเรียนขาดความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ชอบพูดโกหก ไม่ยอมรับผิดชอบของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต ลอกการบ้าน ไม่ตรงต่อเวลา มีการทุจริตในการสอบ ด้านความมีวินัย ขาดความมีวินัยต่อตนเอง ไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนแต่งกายผิดระเบียบ ไม่รักษาความสะอาดของห้องเรียน เข้าแถวไม่เป็นระเบียบ พูดจาไม่สุภาพ ด้านความรับผิดชอบ ขาดความรับผิดชอบต่อตนเองไม่ตั้งใจศึกษาเล่า

เรียน ประพฤติตนเกรงกลัววิเวท ไม่เคารพเชื่อฟังครู ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
 ดำเนินการพัฒนาโดยการจัดการกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมประจำสัปดาห์ การจัดการกิจกรรมการ
 ประกวด การจัดการกิจกรรมพี่ดูแลน้อง กิจกรรมห้องเรียนน่าอยู่และ กิจกรรมเข้าค่ายธรรมะ ผลการ
 ดำเนินการด้านความซื่อสัตย์มีคุณลักษณะระดับดี ดีมาก ร้อยละ 92 ด้านความมีวินัย มีคุณลักษณะ
 ระดับดี ดีมาก ร้อยละ 92 ด้านความรับผิดชอบมีคุณลักษณะระดับดี ดีมาก ร้อยละ 80 บรรลุ
 เป้าหมายเป็นที่น่าพอใจ ถึงแม้ยังมีนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ยังต้องได้รับการ พัฒนาคุณลักษณะอันพึง
 ประสงค์เหลืออยู่อีกบ้าง

พุกษล ชำนาญ (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรม
 จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนคอนสารวิทยาคม อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ พบว่าก่อนดำเนินการครู
 ขาดความรู้ ความเข้าใจไม่สามารถที่จะดำเนินงานสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้านความ
 รับผิดชอบต่อ ให้เป็นระบบ มีความต่อเนื่อง การทำงานเป็นทีมไม่มีประสิทธิภาพทำให้นักเรียนไม่เคารพ
 เชื่อฟังพ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมทั้งครูอาจารย์ขาดความรับผิดชอบต่อ หลังดำเนินการพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์
 3 กลยุทธ์ในการพัฒนา ได้แก่ การประชุมระดมความคิดเห็นการเรียนรู้แบบบูรณาการในชั้นเรียนและ
 คลินิกพฤติกรรม ผลการดำเนินงานพบว่า การดำเนินการแก้ไขพฤติกรรมนักเรียน ด้านความ
 รับผิดชอบต่อตามกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม ทำให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ
 การดำเนินงานสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อเป็นอย่างดี สามารถ
 ดำเนินงาน กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในชั้นเรียนและกิจกรรมคลินิกพฤติกรรม ทำใ้
 นักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้ทั้ง ทฤษฎีและการปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อ มีความตระหนัก
 และมีพฤติกรรมที่เหมาะสม นักเรียนได้รับการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม คิดเป็นร้อยละ 100
 ได้รับการพัฒนาเป็นที่น่าพอใจ

ละมัย บัวบาง (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะ
 อันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านวังตะเฒ่า อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ โดยใช้การวิจัย
 ปฏิบัติการ 2 วงรอบ ก่อนการดำเนินการวิจัยนักเรียน แต่งกายไม่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน
 การไม่เข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง และการร่วมกิจกรรมอื่นๆ ที่ทางโรงเรียนจัดให้การไม่รักษา
 ความสะอาดและสมบัติของโรงเรียน ในวงรอบแรกใช้กลยุทธ์กระบวนการระดมพลังอย่างสร้างสรรค์
 AIC (Appreciation Influence Control) ทั้ง 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมศิษย์ลูกหูกผูกสัมพันธ์ กิจกรรม
 พี่ดูแลน้อง และกิจกรรมเข้าค่ายพุทธบุตร และกลยุทธ์การนิเทศติดตามโดยใช้แบบบันทึก
 แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยครูที่ปรึกษาคอยสังเกตประเมินพฤติกรรม
 และให้คำแนะนำแก่นักเรียนในการพัฒนาและปรับปรุงพฤติกรรมหลังจากดำเนินกิจกรรมพบว่า
 นักเรียนส่วนใหญ่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในเรื่องการแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน
 การเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดให้มีการมีสัมมาคารวะได้ดีขึ้น แต่ยังมีกลุ่มเป้าหมายส่วนหนึ่ง

ยังมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สมควรพัฒนาต่อไป จึงต้องมีการพัฒนาในวงรอบที่ 2 ต่อไป จำนวน 6 คน ซึ่งผลการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์การประชุมโดยใช้กระบวนการระดมพลังอย่างสร้างสรรค์ปรับเปลี่ยนกิจกรรมโดยกิจกรรมศิษย์ลูกหูกู้สัมพันธ์ใช้เวลาในการอบรมให้สั้นลงกิจกรรมที่ดูแลน้องให้พี่และน้องมีความสัมพันธ์ เอาใจใส่เอื้ออาทรกันมากขึ้น มีความผูกพันรักใคร่กันมากขึ้น กิจกรรมเข้าค่ายพุทธบุตรมีการมอบทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่มีความประพฤติดีเป็นแบบอย่างและกลยุทธ์การนิเทศติดตามเพื่อประเมินพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ผลปรากฏว่าในวงรอบที่ 2 กลุ่มเป้าหมายมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีตามเป้าหมายของการพัฒนา

สุกัญญา คุ่มกลาง (2553) ได้ศึกษาการดำเนินงานการพัฒนาคุณลักษณะ

อันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยใช้กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนขามสะแกแสง อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลยุทธ์ในการพัฒนา 5 กลยุทธ์ คือ ฝึกอบรมให้ความรู้การศึกษาดูงาน การเสริมแรง การระดมสมอง และการนิเทศติดตาม การตรวจสอบข้อมูลยึดหลักการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบประเมินวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า หลังการดำเนินงานการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยใช้กิจกรรม ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการจัดการ มีการแจกคู่มือสำหรับสะสมยอดซื้อเพื่อได้เงินเฉลี่ยคืน การแบ่งสินค้าออกเป็นกลุ่มเพื่อสะดวกแก่การบริการการจัดเรียงสินค้าเป็นหมวดหมู่ สะดุดตาเป็นระเบียบ สะอาดถูกสุขลักษณะ การจัดแบ่งหน้าที่/แบ่งงานกันทำในการจัดกิจกรรมสหกรณ์การจัดเรียงสินค้าเป็นระเบียบสะดวกแก่การเลือกซื้อสินค้า การอบรมให้ความรู้แก่สมาชิก และการจัดหาแหล่งซื้อสินค้ามาจำหน่าย ด้านการให้บริการ สินค้ามีความสะอาดถูกสุขลักษณะมีคุณภาพมาตรฐาน สินค้ามีให้เลือกหลากหลาย เจ้าหน้าที่สหกรณ์มีบุคลิกภาพดีแต่งกาย สะอาดเรียบร้อย มีความสุภาพ ยิ้มแย้ม แจ่มใส การให้บริการของเจ้าหน้าที่ที่มีความเพียงพอ ด้านความรับผิดชอบ นักเรียนมีความสำเร็จของงาน การปฏิบัติงานมีความต่อเนื่อง สม่่าเสมอการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเกิดจิตสำนึกที่ดี สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุพล แก้วหนองแสง (2554) ได้ศึกษาการดำเนินการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียง โรงเรียนบ้านโนนพุทรา อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 2 วงรอบ พบว่าเมื่อดำเนินการในวงรอบที่ 1 ใช้กลยุทธ์กระบวนการประชุมแบบระดมพลังอย่างสร้างสรรค์ AIC และการนิเทศ ทำให้คณะครูมีความรู้ความเข้าใจ สามารถดำเนินการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับ 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมคลินิกพฤติกรรม กิจกรรมประกวดเยาวชนเพียงพอตามรอยพ่อหลวง ตลอดทั้งมีการนิเทศติดตาม โดยใช้แบบประเมิน แบบสังเกตแบบสอบถาม และแบบบันทึกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีพฤติกรรม

อยู่อย่างพอเพียงดีขึ้น แต่ยังมีนักเรียนส่วนน้อยที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม จึงต้องมีการพัฒนาใน
 วงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์การเยี่ยมบ้าน และกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย
 โดยใช้แบบสอบถาม และแบบบันทึกผลในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลปรากฏว่านักเรียนมีการ
 เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เหมาะสมดีขึ้นทุกคนจากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า
 พบว่าส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น สามารถ ทำให้นักเรียนปรับเปลี่ยน
 พฤติกรรมอยู่อย่างพอเพียงให้มีลักษณะและพฤติกรรมตามที่ต้องการได้เป็นอย่างดี

แก้วใจ อุตะมะ (2554) ได้ศึกษาการสร้างเครื่องมือวัดการอยู่อย่างพอเพียงสำหรับ
 นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อสร้างเครื่องมือวัดการอยู่อย่างพอเพียงสำหรับ
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือวัดการอยู่อย่างพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้น
 มัธยมศึกษาปีที่ 4 ในด้านความเที่ยงตรง อำนาจจำแนก ความเชื่อมั่น และสร้างเกณฑ์ปกติ (Norms)
 ในการให้คะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
 ปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2553 จากโรงเรียน 16 โรง จำนวน
 658 คน โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้ เครื่องมือวัดการอยู่อย่าง
 พอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
 เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ มีคุณภาพสามารถนำไปใช้เพื่อประกอบในการประเมินคุณลักษณะอันพึง
 ประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในการผ่านช่วงชั้นได้และสามารถ
 นำเกณฑ์ปกติไปแปลผล การสอบเพื่อบอกระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง
 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และสามารถประยุกต์ใช้โดยการเลือกเป็นบางด้านไปใช้ได้อย่างมี
 มาตรฐานเชื่อถือได้

สิทธิพร ผกากลีบ (2559) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์
 ด้านการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ตัวบ่งชี้คุณลักษณะอัน
 พึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย
 4 องค์ประกอบหลัก 40 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) องค์ประกอบความพอเพียงด้านวัตถุ จำนวน 9 ตัวบ่งชี้
 2) องค์ประกอบความพอเพียงด้านสังคม จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ 3) องค์ประกอบความพอเพียงด้าน
 สิ่งแวดล้อม จำนวน 10 ตัวบ่งชี้และ 4) องค์ประกอบความพอเพียงด้านวัฒนธรรม จำนวน 9 ตัวบ่งชี้
 งานวิจัยต่างประเทศ

Zdenek and Schochor (2007) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการรับรู้ศีลธรรมใน
 ห้องเรียน พบว่า บทบาทของครูในการใช้โปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้คุณธรรมของนักเรียน
 เพิ่มโอกาสในการพัฒนาวิชาชีพและความรู้ด้านคุณธรรมด้วยแนวทางการใช้ความหลากหลายทาง
 วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคุณธรรมจริยธรรม โดยการระบุหรือกำหนดข้อควรปฏิบัติที่ดีที่สุด

และข้อไม่ควรปฏิบัติที่อาจเกี่ยวข้องกับการรับรู้การใช้งานโปรแกรมศีลธรรมในโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลสำเร็จจากการแสดงพฤติกรรมของครู งานวิจัยนี้ต้องเผยแพร่หลายทางเพื่อดำเนินการพัฒนาวิชาชีพครู พัฒนาคุณธรรมของครูให้เป็นครูในอุดมคติมีการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

Jagger and Strain (2007) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนในการใช้คอมพิวเตอร์ พบว่าความเข้าใจความสำคัญของจริยธรรมเมื่อสอนจริยธรรมคอมพิวเตอร์ คือการตรวจสอบขั้นต้นของโครงการวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิภาพของชุดการสอนในจริยธรรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้คะแนนความสามารถการคิดของนักเรียนให้มีคุณธรรมตัดสินใจก่อนและหลังการทดสอบมาตรฐานของความสามารถของนักเรียนให้ตัดสินใจเชิงจริยธรรมตามการทำงานของลอว์เรนซ์ โคฮ์ลเบิร์ก สัมภาษณ์ผู้ที่ใช้แล้วจะช่วยให้เข้าใจผลของการทดสอบ ผลการศึกษาพบระดับค่าเฉลี่ยของ ความคิดและรูปแบบกว้างของคะแนนรวมของความสามารถสำหรับการตัดสินใจจริยธรรม สัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับหลักสูตรและทดสอบพบความสำคัญของความเข้าใจความเชื่อของนักเรียนเกี่ยวกับความสำคัญของการมารยาทในการใช้คอมพิวเตอร์

Tuana (2007) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้การสร้างมโนคติเกี่ยวกับศีลธรรม พบว่าองค์ประกอบพื้นฐานในการเรียนรู้คุณธรรม คือความรู้สึกรวมต่อศีลธรรมทักษะการใช้เหตุผลเชิงศีลธรรมและจินตนาการเชิงศีลธรรมซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมากในระบบการศึกษาโดยผู้วิจัยได้รวบรวมความรู้เกี่ยวกับคุณธรรม แยกแยะหมวดหมู่ประเภทของจริยธรรมที่ใช้ในชีวิตจริง เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้อ่านนำไปปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่าการเรียนรู้ศีลธรรมเป็นทักษะที่ต้องฝึกให้เชี่ยวชาญและฝึกฝนให้เด็กเป็นประจำอยู่เสมอ ด้วยความช่วยเหลือของครูที่มีความรอบรู้ในเรื่องคุณธรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและหลากหลายในทางปฏิบัติ จะช่วยสร้างคุณธรรมที่ถูกต้องสมบูรณ์การสอนคุณธรรมให้กับนักเรียนเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่งหากโรงเรียนต้องการให้เด็กมีคุณธรรม

Duarte (2008) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนวันนี้เพื่อประพฤติดหรือปฏิบัติในวันหน้า พบว่า ความเข้าใจการรับรู้การศึกษาจริยธรรมและความคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับการจัดการธุรกิจ โดยวิธีการสำรวจเชิงคุณภาพและปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาโปรแกรมการจัดการ จำนวน 119 คนวิเคราะห์ข้อมูลในแง่ทฤษฎีจริยศาสตร์และทฤษฎีเชิงศาสนศาสตร์ของจริยธรรม ผลการสำรวจนักเรียนร้อยละ 95 เชื่อว่าการศึกษาจริยธรรมในการจัดการเป็นสิ่งสำคัญและพวกเขาได้รับประโยชน์โดยตรง จากการสำรวจการศึกษาจริยธรรม ร้อยละ 84 มีคำตอบหลายประการ คือ จริยธรรมมีความสัมพันธ์กันหลายด้านมีการเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมทางจริยธรรมกับภาวะผู้นำ มีช่องว่างระหว่างอุดมการณ์กับการปฏิบัติตามจริยธรรม ซึ่งมีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับครูผู้สอนจริยธรรม

Sulkowski and Deakin (2009) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างความเข้าใจวัฒนธรรมช่วยเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า การปลูกฝังความคิดด้านพฤติกรรมและระเบียบวินัย

นักเรียน โดยวิธีการแบบสอบถามซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อวัดคุณค่าของนักเรียนที่ศึกษาคุณธรรมจริยธรรม ความใฝ่ฝันจุดเริ่มต้นของวัฒนธรรม โดยเน้นความเป็นตัวของตัวเองและธรรมชาติของนักเรียน มีผล การยืนยันในเชิงบวกระหว่างคุณธรรมและพฤติกรรมกรเรียน แต่ก็ยังเกี่ยวข้องกับสถาบัน สังคม และ ระดับการแสดงความเป็นส่วนตัว ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการเรียน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน อยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามเพื่อ หาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงสำหรับสถานศึกษาในสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม และนำเสนอต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ เพื่อจะได้นำไปสู่ การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงให้กับนักเรียนในสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดมหาสารคามต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยดำเนินการเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ระยะที่ 2 การศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ขั้นตอนดำเนินการ

1. การศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านอยู่อย่างพอเพียง
2. การสังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1 เพื่อให้ได้องค์ประกอบ และตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน
3. นำผลการสังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านอยู่อย่างพอเพียง มาร่างตารางและตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบ และตัวชี้วัดคุณลักษณะของผู้เรียนด้านอยู่อย่างพอเพียง
4. ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

มีบทบาทในการให้ข้อชี้แนะ คำแนะนำ และประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. สำเร็จการศึกษาทางด้านการวัดและประเมินผล หลักสูตรและการสอน การวิจัยทางการศึกษา การบริหารการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษาขึ้นไป

2. เป็นครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

3. มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป

4. มีความเชี่ยวชาญด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 คน ประกอบด้วย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาท เนื่องเฉลิม ตำแหน่ง อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. อาจารย์ ดร.ฤทธิไกร ไชยงาม ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักการศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3. อาจารย์สุรภีร์ ค่ายหนองสง ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

4. อาจารย์ ดร.วดี แคนสุข ตำแหน่ง ศึกษาพิเศษชำนาญการพิเศษ กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

5. อาจารย์เนรัญชรา ไตสุพันธ์ ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประเภทและลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 นี้เป็นแบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดการอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Type) 5 ระดับ เพื่อประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดการอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ได้แก่ เหมาะสมที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย เหมาะสมน้อยที่สุด

2. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 ศึกษาหลักเกณฑ์ และวิธีการสร้างแบบประเมิน

2.2 ร่างแบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดการอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน

2.3 นำแบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดการอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำ

2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดการอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เสนอแนะแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

การวิจัย จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไข โดยมีเกณฑ์คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญดังนี้

2.4.1 มีความเชี่ยวชาญด้านการวัดผลและวิจัย

2.4.2 มีความเชี่ยวชาญด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.4.3 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป

ผู้เชี่ยวชาญเครื่องมือ 5 คน ประกอบด้วย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราพร เอวารวรรณ ตำแหน่ง อาจารย์ภาควิชาวิจัยและพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. อาจารย์ ดร.อำนาจ เกษศรีไพร ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม
3. อาจารย์ ดร.ชูชาติ สิทธิสาร ตำแหน่ง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนหัวเรือพิทยาคม
4. อาจารย์ ดร.จ่านงค์ อภัย ตำแหน่ง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านม่วงขี้เหล็กยานาง
5. อาจารย์บัวพิศ ภักดีวุฒิ ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวังหลวงพิทยาสรรค์

จากนั้นหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) โดยนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยการวิเคราะห์หาค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ของแบบประเมินรายข้อ แล้วพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00 (คณาจารย์ภาควิชาวิจัยและพัฒนาศึกษา, 2553) ผลปรากฏว่า ได้ข้อคำถามเข้าเกณฑ์ 30 ข้อ ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00

ปรับปรุงข้อความตามข้อเสนอแนะในเรื่องของการใช้คำและจัดพิมพ์แบบประเมินฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการประเมินต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินงานเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ
2. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลไปติดต่อกับผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน โดยใช้แบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดกระทำข้อมูล

1.1 ตรวจสอบความครบถ้วน สมบูรณ์ของแบบประเมินที่ได้รับกลับคืนมา

1.2 ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนต่อไปนี้

คำตอบ	คะแนนที่ได้
เหมาะสมที่สุด	5
เหมาะสมมาก	4
เหมาะสมปานกลาง	3
เหมาะสมน้อย	2
เหมาะสมน้อยที่สุด	1

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ป้อนคะแนนเข้าโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย

(Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน และแปลความค่าเฉลี่ยโดยมีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย	การแปลความ
4.50–5.00	ความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนอยู่ในระดับสูงมาก
3.50–4.49	ความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนอยู่ในระดับสูง
2.50–3.49	ความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนอยู่ในระดับปานกลาง
1.50–2.49	ความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนอยู่ในระดับต่ำ
1.00–1.49	ความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนอยู่ในระดับต่ำมาก

โดยพิจารณาค่าเฉลี่ยความเหมาะสมตั้งแต่ระดับมากขึ้นไป คือ มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่

3.50 ขึ้นไป

ระยะที่ 2 การศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ขั้นตอนดำเนินการ

1. นำผลการวิจัยในระยะที่ 1 (ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน) มาใช้ในการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน

2. ศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จากหน่วยงานที่มีวิธีที่ดีในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน จำนวน 3 แห่ง โดยเป็นสถานศึกษาที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา และเป็นโรงเรียนสุจริตต้นแบบด้วยวิธีสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน และศึกษาเอกสารของสถานศึกษานั้นๆ คือ

2.1 โรงเรียนกันทรวิชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 26 มหาสารคาม ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา มูลนิธิยุวสถิรคุณ

2.2 โรงเรียนจตุรพักตรพิมานรัชดาภิเษก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 ร้อยเอ็ด โรงเรียนสุจริตรางวัลพระราชทาน

2.3 โรงเรียนเทศบาลวัดเวฬุวัน เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นระดับประเทศ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 2 นี้เป็นแบบสัมภาษณ์

2. การสร้างและหาคุณภาพแบบสัมภาษณ์

2.1 ศึกษาหลักเกณฑ์ และวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2 ร่างแบบสัมภาษณ์โดยใช้ประเด็นขององค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ได้จากผลการศึกษาในระยะที่ 1 มาเป็นกรอบการสร้าง

2.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอบริการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำ

2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เสนอแนะแล้ว
นำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยในระยะที่ 1 จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบและให้
คำแนะนำปรับปรุงแก้ไข

2.5 ปรับปรุงข้อความตามข้อเสนอแนะเรื่องการใช้คำให้สละสลวย และจัดพิมพ์แบบ
สัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการประเมินต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินงานเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้บริหารโรงเรียนที่มีวิธีที่ดีในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์
ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน จำนวน 3 แห่ง

2. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลไปติดต่อกับผู้บริหาร
โรงเรียนที่มีวิธีที่ดีในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน
จำนวน 3 แห่ง และทำการนัดหมายวันและเวลาในการเก็บข้อมูล

3. นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อเก็บข้อมูล
วิธีที่ดีในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดกระทำข้อมูล

1.1 ตรวจสอบความครบถ้วน สมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์

1.2 เรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่ได้จากการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ
(Best Practice) จากหน่วยงานที่มีวิธีที่ดีในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่าง
พอเพียงของผู้เรียน ทั้ง 3 แห่ง

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของ
ผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ขั้นตอนดำเนินการ

1. การสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร ครูเจ้าของโครงการที่
เกี่ยวกับการอยู่อย่างพอเพียง จากระยะที่ 2 จำนวน 9 คน

2. ออกแบบแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของ
ผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ดังต่อไปนี้

2.1 นำผลการศึกษาที่ได้จากข้อ 1.1 และ 1.2 มาใช้ในการปรับร่างแนวทางที่ได้จากการออกแบบเบื้องต้นไว้จากการ Review Literater

2.2 นำเสนอแนวทางที่ได้ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกองค์ประกอบของแนวทาง

3. ประเมินแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งให้คำแนะนำ เสนอแนะเพื่อความสมบูรณ์ของแนวทางและทำหน้าที่ประเมินแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 5 คน โดยมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ต่อไปนี้

1. สำเร็จการศึกษาทางด้านการวัดและประเมินผล หลักสูตรและการสอน การวิจัยทางการศึกษา การบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทขึ้นไป

2. เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการอยู่อย่างพอเพียงหรือเศรษฐกิจพอเพียง

3. ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา

4. มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป

ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 คน ประกอบด้วย

1. อาจารย์ ดร.สุรินทร์ ภักดีวุฒิ ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวังหลวงพิทยาสรรค์

2. อาจารย์สุรียา แสนจันทร์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา

3. อาจารย์แหวดาว พานดวงแก้ว ตำแหน่ง ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนหนองโกวิทประชาเสวีวิทยาคม

4. อาจารย์ศุภกฤต บุญพิพัฒมงคล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนเลิงแฝกประชาบำรุง

5. อาจารย์นิลุบล ภูมิพัชรไชยวงศ์ ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนจัวบาววิทยาคม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประเภทและลักษณะของเครื่องมือ

1.1 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

2. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้

2.2 ร่างแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยใช้ประเด็นของแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 2 มาเป็นกรอบการสร้าง

2.3 นำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำ

2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เสนอแนะแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมเพื่อประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จากนั้นหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) ผลปรากฏว่าได้ข้อคำถามเข้าเกณฑ์ 18 ข้อ ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00

2.5 ปรับปรุงข้อความตามข้อเสนอแนะเรื่องการใช้คำให้สละสลวยและจัดพิมพ์แบบประเมินฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ประเมินต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้ทรงคุณวุฒิที่จะไปสอบถามโดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

2. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลไปติดต่อกับผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาออกแบบแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

2. ประเมินแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้าง

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2552) ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ระดับความเหมาะสม/ความเป็นไปได้มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ระดับความเหมาะสม/ความเป็นไปได้มาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ระดับความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ระดับความเหมาะสม/ความเป็นไปได้น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ระดับความเหมาะสม/ความเป็นไปได้น้อยที่สุด

และพิจารณาคัดเลือกแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน อยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ตาม เกณฑ์ คือ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไปและมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 ให้คัดเลือกไว้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่องการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับหัวข้อ ต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์แทนความหมายต่างๆ ดังนี้

- \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และได้นำเสนอผลตามความมุ่งหมายของการวิจัย โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ตอน ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นข้อมูลจากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ นำเสนอผลการวิเคราะห์ในภาพรวมและจำแนกเป็นรายองค์ประกอบ ปรากฏดังตาราง 7 ดังนี้

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ด้าน	องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1	ความพอประมาณ	5.00	0.00	มากที่สุด
2	ความมีเหตุผล	5.00	0.00	มากที่สุด
3	ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี	5.00	0.00	มากที่สุด
4	ความรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
5	คุณธรรม	5.00	0.00	มากที่สุด
	รวม	5.00	0.00	มากที่สุด

จากตาราง 7 พบว่า องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน
สำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

การวิเคราะห์ตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน
สำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นข้อมูลจากการประเมินของ
ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
(Standard Deviation) แปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ นำเสนอผลการวิเคราะห์ในภาพรวม
และจำแนกเป็นรายตัวชี้วัด ปรากฏดังตาราง 8 ถึง ตาราง 12 ดังนี้

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของตัวชี้วัดในองค์ประกอบ
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านความพอประมาณ

ข้อ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านความพอประมาณ	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความเหมาะสม
1	ผู้เรียนดำรงชีวิตอย่างประหยัดและลดค่าใช้จ่ายที่ไม่ จำเป็นในชีวิตประจำวัน	4.40	0.55	มาก
2	ผู้เรียนเลือกซื้อสินค้าที่เหมาะสมกับราคาและไม่เกิน ความจำเป็น	4.40	0.55	มาก
3	ผู้เรียนพอใจและดำรงชีวิตตามฐานะของตนเองได้อย่าง ไม่เดือดร้อน และใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อหรูหรา	4.00	0.71	มาก
4	ผู้เรียนเลือกบริโภคอาหารที่มีประโยชน์และราคาไม่แพง เหมาะสมกับเงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง	4.40	0.55	มาก
	รวม	4.30	0.20	มาก

จากตาราง 8 พบว่า ตัวชี้วัดในองค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง
ด้านความพอประมาณ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) และเมื่อพิจารณาเป็น
รายตัวชี้วัด พบว่า ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน 3 ตัวชี้วัด คือ ผู้เรียนดำรงชีวิตอย่างประหยัดและ
ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 4.40$) ผู้เรียนเลือกซื้อสินค้าที่เหมาะสมกับราคาและไม่
เกินความจำเป็น ($\bar{X} = 4.40$) และผู้เรียนเลือกบริโภคอาหารที่มีประโยชน์และราคาไม่แพงเหมาะสม
กับเงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.40$) ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้เรียนพอใจและดำรงชีวิตตาม

ฐานะของตนเองได้อย่างไม่เดือดร้อน และใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อหรูหรา ($\bar{X} = 4.00$) ตามลำดับ

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของตัวชี้วัดในองค์ประกอบ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านความมีเหตุผล

ข้อ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านความมีเหตุผล	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1	ผู้เรียนมีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบก่อนการซื้อสินค้าเพื่ออุปโภคบริโภค ไม่ฟุ้งเฟ้อเกินความจำเป็น	4.20	0.84	มาก
2	ผู้เรียนใช้จ่ายเงินซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงปริมาณที่มีความพอดีพอเหมาะกับความต้องการของตนเอง	4.20	0.45	มาก
3	ผู้เรียนคิดไตร่ตรองก่อนใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงความประหยัด ความคุ้มค่า และประโยชน์สูงสุดในสินค้านั้น	4.40	0.55	มาก
รวม		4.27	0.12	มาก

จากตาราง 9 พบว่า ตัวชี้วัดในองค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านความมีเหตุผล มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัด พบว่า ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้เรียนคิดไตร่ตรองก่อนใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้า โดยคำนึงถึงความประหยัด ความคุ้มค่า และประโยชน์สูงสุดในสินค้านั้น ($\bar{X} = 4.40$) ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดมี 2 ข้อ คือ ผู้เรียนมีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบก่อนการซื้อสินค้าเพื่ออุปโภคบริโภค ไม่ฟุ้งเฟ้อเกินความจำเป็น ($\bar{X} = 4.20$) และผู้เรียนใช้จ่ายเงินซื้อสินค้า โดยคำนึงถึงปริมาณที่มีความพอดีพอเหมาะกับความต้องการของตนเอง ($\bar{X} = 4.20$) ตามลำดับ

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของตัวชี้วัดใน
องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี

ข้อ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความเหมาะสม
1	ผู้เรียนทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อตรวจสอบการใช้จ่ายของตนเอง	4.20	0.84	มาก
2	ผู้เรียนมีการกำกับตัวเองในการใช้จ่ายอย่างประหยัดลดทอนค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยทุกด้านในการดำรงชีวิต	4.40	0.55	มาก
3	ผู้เรียนมีเงินออมเพื่อไว้ใช้จ่ายเมื่อยามจำเป็น	4.40	0.55	มาก
4	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	4.00	0.71	มาก
5	ผู้เรียนหลีกเลี่ยงสิ่งเสพติดทุกประเภทในการดำเนินชีวิต มีภูมิคุ้มกันที่ดี	4.20	0.84	มาก
6	ผู้เรียนไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทุกประเภทในการดำเนินชีวิต	4.40	0.55	มาก
7	ผู้เรียนมีพฤติกรรมในการลดขยะในการดำเนินชีวิตเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม	3.80	0.84	มาก
8	ผู้เรียนใช้น้ำ ไฟฟ้าอย่างประหยัดเพื่อช่วยลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ	4.20	0.84	มาก
9	ผู้เรียนปลูกต้นไม้และดูแลรักษาต้นไม้ภายในบริเวณโรงเรียน	4.00	1.00	มาก
	รวม	4.18	0.21	มาก

จากตาราง 10 พบว่า ตัวชี้วัดในองค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ตัวชี้วัด คือ ผู้เรียนมีการกำกับตัวเองในการใช้จ่ายอย่างประหยัดลดทอนค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยทุกด้านในการดำรงชีวิต ($\bar{X} = 4.40$) ผู้เรียนมีเงินออมเพื่อไว้ใช้จ่ายเมื่อยามจำเป็น ($\bar{X} = 4.40$) และผู้เรียนไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทุกประเภทในการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 4.40$) ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้เรียนมีพฤติกรรมในการลดขยะในการดำเนินชีวิตเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 3.80$) ตามลำดับ

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของตัวชี้วัดใน
องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านความรู้

ข้อ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านความรู้	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความเหมาะสม
1	ผู้เรียนมีความรอบคอบระมัดระวังในการใช้วิชาความรู้ ในการดำเนินชีวิต	4.60	0.55	มากที่สุด
2	ผู้เรียนมีการนำความรู้มาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น	4.40	0.55	มาก
3	ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	4.60	0.55	มากที่สุด
4	ผู้เรียนมีการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม	4.60	0.55	มากที่สุด
5	ผู้เรียนมีความเอาใจใส่ต่อการเรียนอย่างสม่ำเสมอ	4.00	0.71	มาก
	รวม	4.44	0.26	มาก

จากตาราง 11 พบว่า ตัวชี้วัดในองค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านความรู้ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัด พบว่า ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ตัวชี้วัด คือ ผู้เรียนมีความรอบคอบระมัดระวังในการใช้วิชาความรู้ในการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 4.60$) ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.60$) และผู้เรียนมีการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม ($\bar{X} = 4.60$) ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้เรียนมีความเอาใจใส่ต่อการเรียนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.00$) ตามลำดับ

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของตัวชี้วัดใน
องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านคุณธรรม

ข้อ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านคุณธรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความเหมาะสม
1	ผู้เรียนยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตในการดำเนินชีวิต	4.60	0.89	มากที่สุด
2	ผู้เรียนช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเอื้ออารีย์ต่อ เพื่อนๆเสมอ	4.80	0.45	มากที่สุด
3	ผู้เรียนประพฤติปฏิบัติตนตามกรอบประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทย	4.20	0.45	มาก
4	ผู้เรียนมีความรักเคารพต่อสถาบันหลัก คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์	4.40	0.55	มาก
5	ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและช่วยส่งเสริม วัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม	3.80	0.84	มาก
6	ผู้เรียนแต่งกายสุภาพเรียบร้อยตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนและมารยาททางสังคม	4.20	0.45	มาก
7	ผู้เรียนเคารพกราบไหว้บุพการี และครูอาจารย์ขณะที่ พบเจอทุกครั้ง	4.60	0.55	มากที่สุด
8	ผู้เรียนใช้หลักธรรมทางศาสนาในการดำเนินชีวิต	4.20	0.45	มาก
9	ผู้เรียนทำการต่างๆโดยยึดหลักความอดทน ความเพียร พยายามตั้งใจทำงานนั้นๆให้สำเร็จ	4.00	0.71	มาก
	รวม	4.31	0.32	มาก

จากตาราง 12 พบว่า ตัวชี้วัดในองค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่าง
พอเพียงด้านคุณธรรม มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) และเมื่อพิจารณาเป็น
รายตัวชี้วัด พบว่า ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้เรียนช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเอื้ออารีย์ต่อ
เพื่อนๆเสมอ ($\bar{X} = 4.80$) รองลงมา คือ ผู้เรียนยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตในการดำเนินชีวิต
($\bar{X} = 4.60$) ผู้เรียนเคารพกราบไหว้บุพการี และครูอาจารย์ขณะที่พบเจอทุกครั้ง ($\bar{X} = 4.60$)
ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี
อันดีงาม ($\bar{X} = 3.80$) ตามลำดับ สำหรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมมีดังนี้ คือ

1. ตัวชี้วัดในองค์ประกอบด้านความพอประมาณ ควรเพิ่มผู้เรียนซื้อสินค้าให้ตรงกับการใช้งานของสินค้า
 2. ตัวชี้วัดเน้นไปทางด้านมิติวัตถุประสงค์ / เศรษฐกิจ ควรปรับเพิ่มเติมให้ครอบคลุมทั้ง 4 มิติ และเพิ่มเติมด้านกระบวนการการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้
 3. ควรสลับองค์ประกอบด้านความรู้และด้านคุณธรรม ขึ้นเป็นลำดับต้นตามด้วย องค์ประกอบด้านความมีเหตุผล ความพอประมาณและความมีภูมิคุ้มกันที่ดี
 4. ควรเพิ่มเติมองค์ประกอบด้านเป้าหมายของการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้
3. ผลการพิจารณาเลือกองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

องค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ข้อมูล พิจารณาเลือกองค์ประกอบและตัวชี้วัดตามเกณฑ์ และนำเสนอผลการคัดเลือกแสดงในตาราง 13 ดังนี้

ตาราง 13 แสดงองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด
1. ด้านความพอประมาณ	1.1 ผู้เรียนดำรงชีวิตอย่างประหยัดและลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในชีวิตประจำวัน
	1.2 ผู้เรียนเลือกซื้อสินค้าที่เหมาะสมกับราคาและไม่เกินความจำเป็น
	1.3 ผู้เรียนพอใจและดำรงชีวิตตามฐานะของตนเองได้อย่างไม่เดือดร้อน และใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อหรูหรา
	1.4 ผู้เรียนเลือกบริโภคอาหารที่มีประโยชน์และราคาไม่แพงเหมาะสมกับเงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง

ตาราง 13 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด
2. ด้านความมีเหตุผล	2.1 ผู้เรียนมีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบก่อนการซื้อสินค้าเพื่ออุปโภคบริโภค ไม่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น
	2.2 ผู้เรียนใช้จ่ายเงินซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงปริมาณที่มีความพอดีพอเหมาะกับความต้องการของตนเอง
	2.3 ผู้เรียนคิดไตร่ตรองก่อนใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงความประหยัด ความคุ้มค่า และประโยชน์สูงสุดในสินค้านั้น
3. ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี	3.1 ผู้เรียนทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อตรวจสอบการใช้จ่ายของตนเอง
	3.2 ผู้เรียนมีการกำกับตัวเองในการใช้จ่ายอย่างประหยัดลดทอนค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยทุกด้านในการดำรงชีวิต
	3.3 ผู้เรียนมีเงินออมเพื่อไว้ใช้จ่ายเมื่อยามจำเป็น
	3.4 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
	3.5 ผู้เรียนหลีกเลี่ยงสิ่งเสพติดทุกประเภทในการดำเนินชีวิตมีภูมิคุ้มกันที่ดี
	3.6 ผู้เรียนไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทุกประเภทในการดำเนินชีวิต
	3.7 ผู้เรียนมีพฤติกรรมในการลดขยะในการดำเนินชีวิตเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม
	3.8 ผู้เรียนใช้น้ำ ใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัดเพื่อช่วยลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
	3.9 ผู้เรียนปลูกต้นไม้และดูแลรักษาต้นไม้ภายในบริเวณโรงเรียน
4. ด้านความรู้	4.1 ผู้เรียนมีความรอบคอบระมัดระวังในการใช้วิชาความรู้ในการดำเนินชีวิต
	4.2 ผู้เรียนมีการนำความรู้มาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น
	4.3 ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
	4.4 ผู้เรียนมีการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม
	4.5 ผู้เรียนมีความเอาใจใส่ต่อการเรียนอย่างสม่ำเสมอ

ตาราง 13 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด
5. ด้านคุณธรรม	5.1 ผู้เรียนยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตในการดำเนินชีวิต
	5.2 ผู้เรียนช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเอื้ออารีต่อเพื่อนๆ เสมอ
	5.3 ผู้เรียนประพฤติปฏิบัติตนตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทย
	5.4 ผู้เรียนมีความรักเคารพต่อสถาบันหลัก คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
	5.5 ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม
	5.6 ผู้เรียนแต่งกายสุภาพเรียบร้อยตามกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนและมารยาททางสังคม
	5.7 ผู้เรียนเคารพกราบไหว้บุพการี และครูอาจารย์ขณะที่พบเจอทุกครั้ง
	5.8 ผู้เรียนใช้หลักธรรมทางศาสนาในการดำเนินชีวิต
	5.9 ผู้เรียนทำการต่างๆโดยยึดหลักความอดทน ความเพียรพยายามตั้งใจทำงานนั้นๆให้สำเร็จ

จากตาราง 13 พบว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 30 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ด้านความพอประมาณ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด 2) ด้านความมีเหตุผล ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด 3) ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ประกอบด้วย 9 ตัวชี้วัด 4) ด้านความรู้ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด และ 5) ด้านคุณธรรม ประกอบด้วย 9 ตัวชี้วัด

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิเคราะห์วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยใช้ข้อสรุปและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สรุปรายละเอียดวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) รายโรงเรียนดังนี้

2.1 ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของโรงเรียนกันทรวิชัย มีรายละเอียดดังนี้

แนวทางดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนของโรงเรียนกันทรวิชัยทุกด้าน สามารถสรุปได้ดังนี้ คือ 1. ประชุมครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้นโยบายในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการกับหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่นโดยให้มีการจัดกิจกรรมที่สอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ซึ่งจะจัดเป็นกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตร 2. ครูต้องมีความรู้ในเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3. ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้ารับการอบรมเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา 4. ครูเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5. ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกรายวิชา ทุกระดับชั้นและทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ แล้วให้นักเรียนถอดบทเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ 6. ครูจัดทำและใช้สื่อนวัตกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 7. ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงงาน 8. โรงเรียนมีการจัดทำกิจกรรมการอบรมในรูปแบบของกิจกรรมธนาคารโรงเรียน 9. นักเรียนทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อตรวจสอบการใช้จ่ายของตนเอง 10. โรงเรียนจัดกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

จุดเน้นที่ทำให้การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนของโรงเรียนกันทรวิชัย ประสบความสำเร็จ คือ 1. ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีภาวะผู้นำเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างแรงจูงใจให้คณะครูนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2. ครูมีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะ

บ่มเพาะคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง 3. ผู้บริหารและคณะครูต้องเป็นแบบอย่างในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต 4. มีฐานการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและนำปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ประเด็นที่ 1 ท่านมีแนวทางดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ด้านความพอประมาณ ซึ่งมีพฤติกรรมที่สามารถแสดงออกมาได้ เช่น ดำรงชีวิตอย่างประหยัด ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในชีวิตประจำวัน เลือกซื้อสินค้าที่เหมาะสมกับราคา และไม่เกินความจำเป็น พอใจและดำรงชีวิตตามฐานะของตนเองได้อย่างไม่เดือดร้อน และใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อหรูหรา เป็นต้น อย่างไรบ้าง

“ประชุมครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้นโยบายในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการกับหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่นโดยให้มีการจัดกิจกรรมที่สอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ซึ่งความพอประมาณ เช่น การรู้จักการใช้จ่ายของตนเอง ใช้จ่ายอย่างไรให้พอประมาณ ซึ่งต้องมีเงื่อนไขว่าพอประมาณในอัตราขณะนั้นไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอุปโภคบริโภคเพื่อลดรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือย ซึ่งจะจัดทั้งเป็นกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตรนอกเวลาเรียนซึ่งแต่ละโครงการ กิจกรรมจะต้องมีอยู่ในแผนงานของโรงเรียนและสอดแทรกบูรณาการลงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนถอดบทเรียนจากทุกกิจกรรมที่ค่าใช้จ่ายชีวิตอยู่ในโรงเรียน เช่น การเข้าซื้อของในสหกรณ์ร้านค้าของโรงเรียน การซื้ออาหารรับประทาน”

(ผู้อำนวยการโรงเรียน, 2560 : การสัมภาษณ์)

“ครูต้องมีความรู้ในเรื่องของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผู้บริหารต้องจัดให้คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้ารับการอบรมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา แล้วครูต้องมีการวางแผนในการเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งใช้ชื่อว่า แผนการเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง โดยมีการบูรณาการเรื่องของความพอประมาณสอดแทรกลงในกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนเชื่อมโยงเข้าไปในชีวิตประจำวันของนักเรียน เช่น การเลือกซื้อเสื้อผ้าใส่ไปงานแต่ง จะต้องเลือกซื้ออย่างไรให้พอประมาณกับตัวเองไม่ทำให้ตัวเองและผู้อื่นเดือดร้อน เกิดความคุ้มค่า ประหยัด มีความเหมาะสม เช่น เลือกอย่างไรให้เหมาะสมกับรูปร่าง กาลเทศะ เศรษฐกิจของครอบครัว จะต้องซื้อที่ไหน ตลาดนัด ห้างสรรพสินค้า”

(ครูคนที่ 1, 2560 : การสัมภาษณ์)

“ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทุกรายวิชา ทุกระดับชั้นและทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อเป็นการบ่มเพาะอุปนิสัยพอเพียงผ่านใน กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายแล้วให้นักเรียนถอดบทเรียนในทุกกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการ เรียนการสอนและกิจกรรมอื่นๆ เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมชุมนุม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ว่าแต่ ละกิจกรรมมีความพอประมาณอย่างไร เช่น การเข้าค่ายพักแรมต้องมีกิจกรรมสุติกรรม ให้นักเรียน เลือกอาหารมาประกอบอาหาร นักเรียนมีความพอประมาณกับอาหารอะไร ให้ประหยัด พอดี เหมาะสมกับหมู่ของตนเอง เพื่อฝึกให้นักเรียนได้รู้จักการคิดและส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ความ พอเพียงมาเป็นหลักคิดในทุกกิจกรรมของชีวิต”

(ครูคนที่ 2, 2560 : การสัมภาษณ์)

ประเด็นที่ 2 ท่านมีแนวทางดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ด้านความมีเหตุผล ซึ่งมีพฤติกรรมที่สามารถแสดงออกมาได้ เช่น มีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบก่อนการซื้อสินค้าเพื่ออุปโภคบริโภค ไม่ฟุ่มเฟือยเกินความ จำเป็น ใช้จ่ายเงินซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงปริมาณที่มีความพอดีพอเหมาะกับความต้องการของตนเอง คิดไตร่ตรองก่อนใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงความประหยัด ความคุ้มค่า และประโยชน์สูงสุดในสินค้านั้น เป็นต้น อย่างไรบ้าง

“ส่งเสริมให้ครูทุกคนสอนโดยมีการเขียนแผนการเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่ อย่างพอเพียง และจัดกิจกรรมให้มีการถอดบทเรียนตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติพร้อมทั้งให้ครู จัดทำสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ ในเรื่องของความมีเหตุผลต้องส่งเสริมให้ครูสอนนักเรียนฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการ ตัดสินใจต่างๆอย่างมีเหตุผลบนพื้นฐานของความถูกต้อง โดยผ่านทุกกิจกรรมที่ทำในโรงเรียนเชื่อมโยง กับการตัดสินใจต่างๆ ต้องมีความพอประมาณและความมีเหตุผลในการตัดสินใจนั้นๆ”

(ผู้อำนวยการโรงเรียน, 2560 : การสัมภาษณ์)

“ต้องให้นักเรียนถอดบทเรียนตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติในทุกกิจกรรมที่ นักเรียนทำอยู่ในโรงเรียนในทุกวิชา ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และฝึกให้นักเรียนคิดอย่างมีเหตุผลผลใน ทุกการกระทำของนักเรียน ครูต้องมั่นสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนคิดอย่างมีเหตุผลตลอดเวลา”

(ครูคนที่ 1, 2560 : การสัมภาษณ์)

“จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการคิดโดยจะต้องจัดกิจกรรมการเรียน การสอนในรูปแบบของโครงงานซึ่งเป็นกิจกรรมซึ่งสามารถทำให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดได้ และให้ นักเรียนถอดบทเรียนตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และทุกกิจกรรมที่โรงเรียนจัดและนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม”

(ครูคนที่ 2, 2560 : การสัมภาษณ์)

ประเด็นที่ 3 ท่านมีแนวทางดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งมีพฤติกรรมที่สามารถแสดงออกมาได้ เช่น ทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อตรวจสอบการใช้จ่ายของตนเอง มีการกำกับตัวเองในการใช้จ่ายอย่าง ประหยัดลดทอนค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยทุกด้านในการดำรงชีวิต มีเงินออมเพื่อไว้ใช้จ่ายเมื่อยามจำเป็น มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หลีกเลี้ยงสิ่งเสพติดทุกประเภทในการดำเนินชีวิต ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทุกประเภท ลดขยะในการดำเนินชีวิตเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม ใช้น้ำ ใช้ไฟฟ้า อย่างประหยัด ปลุกต้นไม้และดูแลรักษาต้นไม้ภายในโรงเรียน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม

“โรงเรียนมีการทำกิจกรรมการออมในชั้นเรียนโดยให้ครูที่ปรึกษาเป็นผู้ดูแล การออมของนักเรียน แล้วนำไปฝากในโครงการธนาคารโรงเรียนซึ่งนักเรียนทุกคนต้องมีบัญชีเงินฝาก และสอนให้นักเรียนทุกคนต้องทำบัญชีรายรับรายจ่ายในแต่ละวันแล้วมาตรวจสอบการใช้จ่ายว่า รายจ่ายไหนจำเป็น รายจ่ายไหนไม่จำเป็นควรลดทอน แล้วลงสู่ครอบครัวของนักเรียนโดยส่งเสริมให้ นักเรียนไปให้ผู้ปกครองทำบัญชีครัวเรือน ในส่วนเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทาง โรงเรียนได้จัดกิจกรรมให้นักเรียนปลุกต้นไม้ในวันสำคัญต่างๆ รณรงค์การใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก รณรงค์ให้นักเรียนร่วมกันประหยัดน้ำประหยัดไฟทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ส่วนในเรื่องของยาเสพติด และอบายมุขโรงเรียนได้จัดกิจกรรมแข่งกีฬาต้านยาเสพติด อบรมให้ความรู้เรื่องยาเสพติดให้โทษ และเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดและอบายมุขทั้งภายในโรงเรียนและออกสู่ชุมชน”

(ผู้อำนวยการโรงเรียน, 2560 : การสัมภาษณ์)

“การมีภูมิคุ้มกันนั้นไม่จำเป็นต้องนึกถึงแต่ในเรื่องของการออม การทำบัญชี รายรับรายจ่าย การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ให้นักถึงวัคซีนซึ่งเป็นการวางแผนป้องกันการเกิดโรค ในชีวิตประจำวันของนักเรียนและการเรียนการสอนในชั่วโมงสามารถเชื่อมโยงเข้ากับ ความพอประมาณและความมีเหตุผลที่นักเรียนได้ถอดบทเรียนในเรื่องนั้นๆ เช่น การเลือกซื้อเสื้อผ้าใส่ไป งานแต่ง นักเรียนมีความพอประมาณที่จะซื้อชุดกระโปรง ความมีเหตุผลของนักเรียนอาจจะ เป็นเหมาะสมกับบุคลิกภาพของตนเอง พอประมาณที่จะไปซื้อที่ตลาดนัด เพราะมีราคาไม่แพง เหมาะสมกับ

สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว นักเรียนอาจจะวิเคราะห์ความมีภูมิคุ้มกันในเรื่องของการตัดเย็บว่า
เรียบร้อยมัยเพื่อป้องกันไม่ให้เสื้อผ้าเกิดการชำรุด จะได้ใส่ได้นานๆ เป็นต้น”

(ครูคนที่ 1, 2560 : การสัมภาษณ์)

“ความมีภูมิคุ้มกันก็เหมือนกับการฉีดวัคซีน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากจะต้องสอนให้นักเรียนคิดหาความพอประมาณของตนเองให้ได้แล้ว ลำดับต่อไปต้องบอกความมีเหตุผลของความพอประมาณในเรื่องนั้นๆ เมื่อถึงขั้นนี้แล้วก็ต้องมาวิเคราะห์หาความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในเรื่องนั้นๆ เพื่อหาทางป้องกันความเสี่ยง นั่นคือ การสร้างความมีภูมิคุ้มกัน ดังตัวอย่างของการปลูกผักบุ้ง นักเรียนก็ต้องคิดหาวิธีป้องกันโรคและแมลงที่อาจจะมาทำความเสียหายให้กับผักบุ้งที่ปลูก นี่ก็คือการสร้างความมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งต้องสอนให้นักเรียนซึมซับนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นหลักคิดในทุกกิจกรรมของชีวิต จึงจำเป็นที่จะต้องให้นักเรียนถอดบทเรียนอยู่ตลอด”

(ครูคนที่ 2, 2560 : การสัมภาษณ์)

ประเด็นที่ 4 ท่านมีแนวทางดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ด้านความรู้ ซึ่งมีพฤติกรรมที่สามารถแสดงออกมาได้ เช่น รอบคอบระมัดระวังในการใช้วิชาความรู้ในการดำเนินชีวิต นำความรู้มาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น ศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม มีความเอาใจใส่ต่อการเรียนอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม

“โรงเรียนจะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้นโยบายแก่ครูให้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรอบรู้ มีทักษะการเรียนรู้หนังสือ อ่านออกเขียนได้และการคิดคำนวณขั้นพื้นฐาน เช่น กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การจัดนิทรรศการให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ การจัดทำมุมความรู้ตามห้องเรียน การทำป้ายประชาสัมพันธ์สาระความรู้ต่างๆ และที่สำคัญที่สุด คือ เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบของโครงการและนำนักเรียนเข้าศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา”

(ผู้อำนวยการโรงเรียน, 2560 : การสัมภาษณ์)

“ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะเน้นการสอนในรูปแบบของโครงการ ซึ่งจะสามารถทำให้นักเรียนเกิดความรอบรู้ มีความรอบคอบระมัดระวังในการนำความรู้มาใช้ในการ

ทำกิจกรรม และยังมี การนำความรู้มาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้นได้ และสิ่งที่สำคัญอีกสิ่งหนึ่งก็คือ ต้องส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย”

(ครูคนที่ 1, 2560 : การสัมภาษณ์)

“กิจกรรมหน้าเสาธงของโรงเรียนทุกวันจะมีกิจกรรมให้นักเรียนนำข่าวสาร ความรู้ต่างๆมาเล่าให้เพื่อนฟัง จัดทุกมุมของโรงเรียนให้เป็นมุมของการเรียนรู้ มีสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ในห้องเรียนก็จะมีมุมรักการอ่าน มีบอร์ดประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ให้นักเรียนตามสถานที่ต่างๆ ดึงเอาสารความรู้ในห้องน้ำ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนก็จะเน้นการสอนแบบ โครงงาน”

(ครูคนที่ 2, 2560 : การสัมภาษณ์)

ประเด็นที่ 5 ท่านมีแนวทางดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ด้านคุณธรรม ซึ่งมีพฤติกรรมที่สามารถแสดงออกมาได้ เช่น ยึดมั่น ความซื่อสัตย์สุจริต ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเอื้ออารีต่อเพื่อนๆ ประพฤติปฏิบัติตนตามกรอบ ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทย มีความรักเคารพต่อสถาบันหลัก คือ ชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม แต่งกาย สุภาพเรียบร้อยตามกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนและมารยาททางสังคม เคารพกราบไหว้บูชาครู และครูอาจารย์ขณะที่พบเจอทุกครั้ง ใช้หลักธรรมทางศาสนาในการดำเนินชีวิต ทำการต่างๆ โดยยึดหลักความอดทน ความเพียรพยายามตั้งใจทำงานนั้นๆให้สำเร็จ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม

“ส่งเสริมปลูกฝังกิจกรรมทางศาสนาให้นักเรียน เช่น ฝึกสมาธิ ก่อนเข้าเรียน จัดกิจกรรมสวดมนต์ทุกวันศุกร์ จัดมุมธรรมะในโรงเรียน กิจกรรมหน้าเสาธงก็จะให้ครู เวิร์ดสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมต่างๆ ให้นักเรียน พร้อมทั้งปลูกฝังจิตสำนึกในการรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์และที่สำคัญครูทุกคนเป็นผู้ที่อยู่ใกล้กับนักเรียนมากที่สุดก็ต้องปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนตลอดทุกกิจกรรมที่นักเรียนมาอยู่ในโรงเรียน และผู้บริหารคณะครูต้อง เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักเรียน ผู้บริหารต้องบริหารงบประมาณอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ ครูต้อง แสดงออกพฤติกรรมให้นักเรียนเห็นเป็นแบบอย่าง”

(ผู้อำนวยการโรงเรียน, 2560 : การสัมภาษณ์)

“การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและทุกกิจกรรมในโรงเรียนจะต้องบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ให้แก่นักเรียนตลอดเวลาที่นักเรียนอยู่ในโรงเรียนทุกครั้งที่มีโอกาสและสามารถจะสอดแทรกเข้าไปได้”

(ครูคนที่ 1, 2560 : การสัมภาษณ์)

“จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น กิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม บวชสามเณรภาคฤดูร้อน บวชชีพราหมณ์ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องเน้นการเรียนการสอนแบบให้ความรู้และสอดแทรกคุณธรรมอยู่เสมอ”

(ครูคนที่ 2, 2560 : การสัมภาษณ์)

ประเด็นที่ 6 จุดเน้นที่ทำให้การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนประสบความสำเร็จได้ควรเป็นอย่างไร

“ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีภาวะความเป็นผู้นำเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างแรงจูงใจให้คณะครูเกิดความรักและศรัทธาในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและคณะครูต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะบ่มเพาะคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงให้แก่ผู้เรียน”

(ผู้อำนวยการโรงเรียน, 2560 : การสัมภาษณ์)

“มีฐานการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายให้นักเรียนได้ศึกษาตามความสนใจ มีการนำปราชญ์ชาวบ้านมาเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนต้องมีจิตอาสา มุ่งมั่น ทุ่เมเทที่จะปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงให้แก่ผู้เรียน”

(ครูคนที่ 1, 2560 : การสัมภาษณ์)

“ผู้บริหารและคณะครูต้องเป็นแบบอย่างในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต และครูต้องทุ่มเทมีจิตวิญญาณในความเป็นครู เห็นประโยชน์ของการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันและถ่ายทอดให้แก่นักเรียนและอุทิศตนเพื่อการสอนนักเรียนอย่างแท้จริง”

(ครูคนที่ 2, 2560 : การสัมภาษณ์)

2.2 ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของโรงเรียนเทศบาล วัดเวฬุวัน มีรายละเอียดดังนี้

แนวทางดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนของโรงเรียนเทศบาลวัดเวฬุวันทุกด้าน สามารถสรุปได้ดังนี้ คือ 1. ผู้บริหารกำหนดเป็นนโยบายในการบริหารจัดการสถานศึกษา กำหนดเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจของสถานศึกษาในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยจัดเป็นทั้งกิจกรรมในหลักสูตรและเสริมหลักสูตร 2. ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการและสอดแทรกแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เน้นให้นักเรียนถอดบทเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ 3. ผู้บริหารให้นโยบายแก่ครูประจำชั้นให้นักเรียนทุกคนจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย 4. ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน 5. โรงเรียนต้องมีการจัดกิจกรรมโครงการที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ 6. จัดสถานที่ภายในโรงเรียนให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ 7. นำนักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก 8. ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใฝ่หาความรู้ 9. ครูต้องจัดการเรียนการสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลางเน้นการเรียนการสอนแบบโครงงานและสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์

จุดเน้นที่ทำให้การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนของโรงเรียนเทศบาลวัดเวฬุวัน ประสบความสำเร็จ คือ 1. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูและนักเรียน มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาในทุกด้าน 2. ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้ารับการอบรมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา 3. ผู้บริหารเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ครูและนักเรียน 4. สถานศึกษามีหลักสูตรท้องถิ่นที่ได้รับความร่วมมือจากวิทยากรภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

ประเด็นที่ 1 ท่านมีแนวทางดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ด้านความพอประมาณ ซึ่งมีพฤติกรรมที่สามารถแสดงออกมาได้ เช่น ดำรงชีวิตอย่างประหยัด ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในชีวิตประจำวัน เลือกซื้อสินค้าที่เหมาะสมกับราคา และไม่เกินความจำเป็น พอใจและดำรงชีวิตตามฐานะของตนเองได้อย่างไม่เดือดร้อน และใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อหรูหรา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม

“ผู้บริหารต้องมีการกำหนดเป็นนโยบายในการบริหารจัดการศึกษา กำหนดเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจของสถานศึกษาที่จะน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้คณะครูวางแผนจัดกิจกรรมโครงการทั้งกิจกรรมเสริมหลักสูตรและ

กิจกรรมการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง
ด้านความพอประมาณ เช่น โครงการธนาคารโรงเรียน กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า เป็นต้น”

(ผู้อำนวยการโรงเรียน, 2560 : การสัมภาษณ์)

“การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องพยายามสอดแทรกปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกรายวิชา ทุกแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนในเรื่องของความพอประมาณ ครูต้องพยายามชี้ให้นักเรียนรู้จักกับคำว่าพอประมาณซึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับแต่ทางด้านวัตถุเท่านั้น ซึ่งความพอประมาณต้องเป็นหลักคิดในการตัดสินใจทุกกิจกรรมของชีวิต เช่น การเลือกเดินทางบางคนมีความพอประมาณที่จะเลือกเดินทางโดยรถทัวร์ โดยการซื้อมอเตอร์ไซด์ การขึ้นรถสองแถว การพอประมาณในการเลือกเพื่อนมาทำกิจกรรมกลุ่มต้องพอประมาณเหมาะสมกับตนเอง”

(ครูคนที่ 1, 2560 : การสัมภาษณ์)

“ต้องพยายามส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักตนเอง รู้จักคิดพิจารณาในความเหมาะสมต่อตนเอง โดยไม่เบียดเบียน ไม่เอาเปรียบผู้อื่นหรือสิ่งอื่นๆ มีความพอประมาณในทุกเรื่องในชีวิตและให้นักเรียนบอกเหตุผลของความพอประมาณนั้นๆ ซึ่งมันจะค่อยๆทำให้นักเรียนซึมซับกับพฤติกรรมความพอประมาณไปเองโดยไม่รู้ตัว”

(ครูคนที่ 2, 2560 : การสัมภาษณ์)

ประเด็นที่ 2 ท่านมีแนวทางดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ด้านความมีเหตุผล ซึ่งมีพฤติกรรมที่สามารถแสดงออกมาได้ เช่น มีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบก่อนการซื้อสินค้าเพื่ออุปโภคบริโภค ไม่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น ใช้จ่ายเงินซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงปริมาณที่มีความพอดีพอเหมาะกับความต้องการของตนเอง คิดไตร่ตรองก่อนใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงความประหยัด ความคุ้มค่า และประโยชน์สูงสุดในสินค้านั้น เป็นต้น อย่างไรก็ตาม

“ให้นโยบายแก่ครูประจำชั้นดำเนินการปลูกฝังให้นักเรียนทุกคนทำบัญชีรายรับรายจ่ายของตนเอง เพื่อให้นักเรียนเห็นแนวทางในการวางแผนการใช้จ่ายของตนเองอย่างรอบคอบ ครูประจำวิชาสอดแทรกแนวทางการเลือกซื้อสินค้าว่าซื้ออย่างไรถึงจะเรียกว่าซื้ออย่างพอเพียงเหมาะสมกับตัวนักเรียนเอง ไม่ทำให้ตัวเองและผู้อื่นเดือดร้อนและซื้อตามความจำเป็น ความต้องการและที่สำคัญครูก็ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กด้วย”

(ผู้อำนวยการโรงเรียน, 2560 : การสัมภาษณ์)

“ในช่วงกิจกรรมโฮมรูมคุณครูทุกคนต้องเข้าไปโฮมรูมนักเรียนโดยเนื้อหาที่นำมาพูดคุยกับนักเรียนก็จะเน้นในเรื่องของการส่งเสริมความพอเพียงให้แก่นักเรียนและให้นักเรียนทำบัญชีรายรับรายจ่ายของตนเองทุกวันมีการวิเคราะห์บัญชีรายรับรายจ่ายของตนเองทุกสัปดาห์เพื่อให้นักเรียนเห็นรายจ่ายที่ไม่จำเป็นและตัดลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป โดยต้องคำนึงถึงความประหยัด ความคุ้มค่า และประโยชน์สูงสุดในทุกการใช้จ่าย เพื่อให้นักเรียนมีเงินเหลือเก็บออมมากขึ้น”

(ครูคนที่ 1, 2560 : การสัมภาษณ์)

“สอดคล้องความมีเหตุผลด้วยการตั้งคำถามนักเรียนในด้านความพอประมาณต่างๆ เช่น การซื้อปากกาในห้องสภกรณ์ซึ่งมีหลายยี่ห้อหลายราคา ทำไมนักเรียนแต่ละคนถึงเลือกซื้อไม่เหมือนกัน ทุกคนจะให้เหตุผลของตนเองในเรื่องของความพอประมาณในการเลือกซื้อปากกาดำนั้นๆ ทำอย่างนี้บ่อยๆทุกกิจกรรมในชีวิตประจำวันนักเรียนก็จะถูกปลูกฝังความพอเพียงด้านความพอประมาณและความมีเหตุผลได้อย่างไม่รู้ตัวและค่อยๆ ซึมซับจนเป็นหลักคิดหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวันไปเอง”

(ครูคนที่ 2, 2560 : การสัมภาษณ์)

ประเด็นที่ 3 ท่านมีแนวทางดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งมีพฤติกรรมที่สามารถแสดงออกมาได้ เช่น ทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อตรวจสอบการใช้จ่ายของตนเอง มีการกำกับตัวเองในการใช้จ่ายอย่างประหยัดลดทอนค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยทุกด้านในการดำรงชีวิต มีเงินออมเพื่อไว้ใช้จ่ายเมื่อจำเป็น มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หลีกเลี่ยงสิ่งเสพติดทุกประเภทในการดำเนินชีวิต ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทุกประเภท ลดขยะในการดำเนินชีวิตเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม ใช้น้ำ ใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด ปลูกต้นไม้และดูแลรักษาต้นไม้ภายในโรงเรียน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม

“โรงเรียนมีการดำเนินกิจกรรมปลูกฝังให้นักเรียนทำบัญชีรายรับรายจ่ายของตนเองทุกคนเพื่อจะได้ตรวจสอบการใช้จ่ายของตนเอง มีโครงการโรงเรียนธนาคารเพื่อให้นักเรียนทุกคนเก็บออมเงิน โครงการธนาคารขยะเปิดให้นักเรียนได้นำขยะมาขายเพื่อลดปริมาณขยะภายในโรงเรียนและชุมชนเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้อีกด้วย มีการเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดและอบายมุขภายในโรงเรียนและชุมชน กิจกรรมปลูกต้นไม้ในวันสำคัญต่างๆเช่น กิจกรรมวันแม่ กิจกรรมวันพ่อ คณะกรรมการนักเรียนตรวจห้องเรียนในตอนเช้า กลางวัน

และตอนเย็นเพื่อตรวจสอบการปิดน้ำ ปิดไฟในแต่ละห้องเรียน และกำกับติดตามการปฏิบัติงานของคุณครูทุกคนเพื่อติดตามปัญหาในการส่งเสริมการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียน”

(ผู้อำนวยการโรงเรียน, 2560 : การสัมภาษณ์)

“การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูต้องเน้นสอดแทรกความพอเพียงทุกชั่วโมง ไม่ว่าจะเป็นการสรุปถอดบทเรียนทุกเรื่องที่สอนทำให้นักเรียนแทรกซึมจนเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน และหน้าที่ของครูประจำชั้นต้องดูแลนักเรียนทุกคนในการทำบัญชีรายรับรายจ่าย และส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการออมและออมเงินให้มากขึ้นโดยที่ ต้องมีความพอประมาณ บนพื้นฐานของเหตุและผลไม่ทำให้ตัวเองและผู้อื่นเดือดร้อน ในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การประหยัดน้ำประหยัดไฟ การไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดและอบายมุขครูต้องตระหนักและชี้แนะปลูกฝังให้นักเรียนเห็นโทษ เห็นเหตุและผลว่าถ้าไม่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่ประหยัดน้ำประหยัดไฟ ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและอบายมุขจะเกิดผลเสียอย่างไร”

(ครูคนที่ 1, 2560 : การสัมภาษณ์)

“การสร้างให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันที่ดีต้องปลูกฝังให้นักเรียนตระหนักถึงผลเสียของการไม่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ประหยัดน้ำประหยัดไฟ ไม่ออมเงินไว้ใช้เมื่อยามจำเป็นในอนาคตแล้วนักเรียนจะได้รับผลกระทบอย่างไร นักเรียนควรหาแนวทางป้องกันอย่างไรเพื่อไม่ให้ได้รับผลกระทบนั้นโดยที่ต้องสอดแทรกตลอดทุกกิจกรรมที่นักเรียนมาใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียน”

(ครูคนที่ 2, 2560 : การสัมภาษณ์)

ประเด็นที่ 4 ท่านมีแนวทางดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ด้านความรู้ ซึ่งมีพฤติกรรมที่สามารถแสดงออกมาได้ เช่น รอบคอบระมัดระวังในการใช้วิชาความรู้ในการดำเนินชีวิต นำความรู้มาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น ศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม มีความเอาใจใส่ต่อการเรียนอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น อย่างไรบ้าง

“โรงเรียนต้องมีการจัดกิจกรรมโครงการที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้ เช่น กิจกรรมให้ความรู้เรื่องต่างๆที่น่าสนใจในชีวิตประจำวันหน้าเสาธง จัดสถานที่ภายในโรงเรียนให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การจัดบอร์ดให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ ข่าวสารปัจจุบัน สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน สวนวิทยาศาสตร์ สวนดอกไม้ในวรรณคดี นำนักเรียนศึกษาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก ส่งเสริมให้ครูประจำชั้น ประจำวิชาจัดกิจกรรมให้นักเรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียนไปหา

ความรู้เนื้อหาที่เรียนเพิ่มเติมมานำเสนอให้ครูและเพื่อนในชั้นเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้และที่สำคัญครูผู้ซึ่งอยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนที่สุดต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เวลา

(ผู้อำนวยการโรงเรียน, 2560 : การสัมภาษณ์)

“ในชั่วโมงที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูต้องสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลางโดยสร้างสถานการณ์กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดเวลา มีคำถามกระตุ้นเร้าความสนใจให้อยากหาคำตอบ ซึ่งรูปแบบการสอนที่เหมาะสมที่สุดคือการสอนแบบโครงงาน”

(ครูคนที่ 1, 2560 : การสัมภาษณ์)

“ส่งเสริม กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น ไปเสาะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากตำราเรียน และสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนนำวิชาความรู้ไปใช้ในทางที่ถูกที่ควรอย่านำวิชาความรู้ไปใช้ในทางที่ผิด”

(ครูคนที่ 2, 2560 : การสัมภาษณ์)

ประเด็นที่ 5 ท่านมีแนวทางดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ด้านคุณธรรม ซึ่งมีพฤติกรรมที่สามารถแสดงออกมาได้ เช่น ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเอื้ออารีต่อเพื่อนๆ ประพฤติปฏิบัติตนตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทย มีความรักเคารพต่อสถาบันหลัก คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม แต่งกายสุภาพเรียบร้อยตามกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนและมารยาททางสังคม เคารพกราบไหว้บูชาพระและครูอาจารย์ขณะที่พบเจอทุกครั้ง ใช้หลักธรรมทางศาสนาในการดำเนินชีวิต ทำการต่างๆ โดยยึดหลักความอดทน ความเพียรพยายามตั้งใจทำงานนั้นๆ ให้สำเร็จ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม

“ต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนอย่างหลากหลายครอบคลุมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น ด้านรัก ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ จะเป็นกิจกรรมการเข้าแถวเคารพธงชาติ ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต จะเป็นกิจกรรมการอบรมคุณธรรมจริยธรรมในวันศุกร์ทุกสัปดาห์ ด้านการมีวินัย จะเป็นกิจกรรมการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของโรงเรียน ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียนจะเป็นกิจกรรมการเข้าใช้ห้องสมุด ด้านอยู่อย่างพอเพียง จะเป็นกิจกรรมการออมทรัพย์สำหรับนักเรียนทุกคน ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน จะเป็นกิจกรรมการทำความสะอาดบริเวณพื้นที่รับผิดชอบ ด้านรักความเป็นไทย จะเป็นกิจกรรมการแต่งกายชุดพื้นบ้านในวันศุกร์ และด้านมีจิต

สาธารณะ จะเป็นกิจกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและพัฒนาหมู่บ้านร่วมกับชุมชนในวันสำคัญ”

(ผู้อำนวยการโรงเรียน, 2560 : การสัมภาษณ์)

“การส่งเสริมด้านความซื่อสัตย์สุจริตครูจะต้องสอนให้นักเรียนรู้จักผิดชอบชั่วดี ส่งเสริมให้นักเรียนยอมรับผิดในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไป มีความซื่อสัตย์ต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง และเมื่อเก็บสิ่งของของผู้อื่นได้ให้ส่งคืนเจ้าของโดยนำไปมอบให้ครูหาเจ้าของความรักเคารพต่อสถาบันหลัก คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ กิจกรรมที่ส่งเสริมคือให้นักเรียนทุกคนต้องมาให้ทันเวลาเข้าแถวเคารพธงชาติซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรักเคารพต่อสถาบันหลัก คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การส่งเสริมความกตัญญูกตเวทิต์ต้องมีการสอนให้นักเรียนให้ความเคารพพ่อแม่ ครูอาจารย์ ตอบแทนผู้มีพระคุณด้วยการตั้งใจเรียนและทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด และพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา เข้าวัด ฟังธรรมร่วมกับชุมชนเป็นประจำ”

(ครูคนที่ 1, 2560 : การสัมภาษณ์)

“การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนครูต้องสร้างความตระหนักให้นักเรียนรู้จักผิดชอบชั่วดี เกรงกลัวและละอายต่อการทำความชั่ว การสอนในทุกวิชาไม่ใช่แต่จะสอนเพียงเนื้อหาวิชา ควรจะสอนสอดแทรกปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมลงไปด้วยตลอดเวลาที่สามารถทำได้”

(ครูคนที่ 2, 2560 : การสัมภาษณ์)

ประเด็นที่ 6 จุดเน้นที่ทำให้การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนประสบความสำเร็จได้ควรเป็นอย่างไร

“ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูและนักเรียน มีความมุ่งมั่นและตั้งใจที่จะน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาในทุกๆ ด้าน และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้ารับการอบรมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้ครูนำมาสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียนอย่างมืออาชีพ”

(ผู้อำนวยการโรงเรียน, 2560 : การสัมภาษณ์)

“ผู้บริหารเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ครูและนักเรียนบริหารงบประมาณอย่างมีความโปร่งใส มีประโยชน์ กระตุ้นเตือน สร้างขวัญและกำลังใจ นิเทศกำกับติดตามการปฏิบัติงานเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการที่จะส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง”

(ครูคนที่ 1, 2560 : การสัมภาษณ์)

“มีหลักสูตรท้องถิ่นที่ได้รับความร่วมมือจากวิทยากรภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะชีวิตและพัฒนาเป็นอาชีพ โดยได้ลงมือปฏิบัติจริงและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้”

(ครูคนที่ 2, 2560 : การสัมภาษณ์)

2.3 ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของโรงเรียน

จตุรพักตรพิมานรัชดาภิเษก มีรายละเอียดดังนี้

แนวทางดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนของโรงเรียนจตุรพักตรพิมานรัชดาภิเษกทุกด้าน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. โรงเรียนต้องมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริต
2. ครูต้องมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดแทรกคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริต
3. มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยเป็นกิจกรรมของห้องเรียน มีครูประจำชั้นเป็นที่ปรึกษา
4. จัดกิจกรรมของโรงเรียนสุจริตอย่างมุ่งมั่นตั้งใจด้วยความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
5. ผู้บริหาร ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดี
6. สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนให้เข้าร่วมทุกกิจกรรมของโรงเรียนสุจริต
7. ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้ารับการอบรมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
8. ครูต้องบูรณาการคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงลงไปในทุกรายวิชา ทุกกิจกรรมบูรณาการลงไปที่การจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน
9. จัดสถานที่ภายในโรงเรียนให้เป็นสถานที่ที่เอื้อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา
10. ครูต้องสอนนักเรียนในรูปแบบของโครงงานและกระตุ้นให้นักเรียนแสวงหาความรู้นอกห้องเรียน นอกเหนือจากตำราเรียน พร้อมทั้งสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักเรียน

จุดเน้นที่ทำให้การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนของโรงเรียนจตุรพักตรพิมานรัชดาภิเษก ประสบความสำเร็จ คือ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบริหารโดยสร้างเป็นวัฒนธรรมขององค์กร ปลูกฝังให้เป็นวิถีชีวิตของผู้บริหาร คณะครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนพร้อมทั้งถ่ายทอดลงสู่ชุมชน
2. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูเข้าอบรมพัฒนาตนเองให้สามารถพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีต่างๆ เพื่อให้

สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3. ครูต้องเห็นความสำคัญและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปลูกฝังและถ่ายทอดให้กับนักเรียนโดยผ่านทุกกิจกรรมการเรียนการสอนและทุกกิจกรรมของสถานศึกษา 4. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องให้ความร่วมมือกันในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงให้กับนักเรียน

ประเด็นที่ 1 ท่านมีแนวทางดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ด้านความพอประมาณ ซึ่งมีพฤติกรรมที่สามารถแสดงออกมาได้ เช่น ดำรงชีวิตอย่างประหยัด ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในชีวิตประจำวัน เลือกซื้อสินค้าที่เหมาะสมกับราคา และไม่เกินความจำเป็น พอใจและดำรงชีวิตตามฐานะของตนเองได้อย่างไม่เดือดร้อน และใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อหรูหรา เป็นต้น อย่างไรบ้าง

“มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีคุณลักษณะ 5 ประการ ของโรงเรียนสุจริต ซึ่งคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงเป็นคุณลักษณะหนึ่งของโรงเรียนสุจริตที่จะต้องส่งเสริมให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะนี้ ซึ่งความพอประมาณโรงเรียนได้จัดกิจกรรมบริษัทสร้างการดี ซึ่งนักเรียนที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนี้ต้องมีการวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจเลือกกิจกรรมซึ่งสมาชิกทุกคนในบริษัทต้องอาศัยหลักการของความพอประมาณในการเลือกดำเนินการกิจกรรมบริษัทสร้างการดีที่เหมาะสมต่อสมาชิกในบริษัทที่สุด”

(ผู้อำนวยการโรงเรียน, 2560 : การสัมภาษณ์)

“ครูต้องมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดแทรกคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริต ซึ่งอยู่อย่างพอเพียงก็เป็นคุณลักษณะหนึ่งที่ต้องสอดแทรกลงไปในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และต้องใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดแทรกคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริตอย่างสม่ำเสมอ ความพอประมาณนั้นสามารถสอดแทรกบูรณาการได้ในทุกกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นการสอนให้นักเรียนรู้จักตนเอง รู้จักคุณค่าของทรัพยากรใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด”

(ครูคนที่ 1, 2560 : การสัมภาษณ์)

“มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยเป็นกิจกรรมของห้องเรียน มีครูประจำชั้นเป็นที่ปรึกษา ซึ่งช่องทางโรงเรียนจะเป็น กิจกรรมจาก 9 คำพ่อสอน โดยเป็นคำว่าความพอดี ซึ่งเป็นความหมายเดียวกับคำว่าพอประมาณ จะเน้นให้นักเรียนศึกษาแนวคิดพอเพียง รู้จักคิดพิจารณาในความเหมาะสมของตนเองในเรื่องต่างๆ”

(ครูคนที่ 2, 2560 : การสัมภาษณ์)

ประเด็นที่ 2 ท่านมีแนวทางดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ด้านความมีเหตุผล ซึ่งมีพฤติกรรมที่สามารถแสดงออกมาได้ เช่น มีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบก่อนการซื้อสินค้าเพื่ออุปโภคบริโภค ไม่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น ใช้จ่ายเงินซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงปริมาณที่มีความพอดีพอเหมาะกับความต้องการของตนเอง คิดไตร่ตรองก่อนใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงความประหยัด ความคุ้มค่า และประโยชน์สูงสุดในสินค้านั้น เป็นต้น อย่างไรก็ตาม

“จัดกิจกรรมของโรงเรียนสุจริตอย่างมุ่งมั่นตั้งใจด้วยความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ก็จะสามารถเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงได้ เช่น กิจกรรมบริษัท สร้างการดี ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ซึ่งเป็นการวางแผนในการใช้ทรัพยากรในการดำเนินกิจกรรมอย่างประหยัด คุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด นำสิ่งที่มีในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์เมื่อดำเนินกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยต้องมีการถอดบทเรียนภายหลังกิจกรรมทุกครั้ง”

(ผู้อำนวยการโรงเรียน, 2560 : การสัมภาษณ์)

“ดำเนินงานกิจกรรมโรงเรียนสุจริตอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริต ซึ่งคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่สามารถส่งเสริมได้และปลูกฝังได้จากกิจกรรมโครงการโรงเรียนสุจริต เช่น กิจกรรม ป.ป.ช. สพฐ.น้อย คุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ที่ต้องเป็นแบบอย่างของ ป.ป.ช. สพฐ.น้อย คือ รับประทานอาหารไม่เหลือ ใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่า ใช้น้ำ-ไฟฟ้าอย่างประหยัดและคุ้มค่า และผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางวิชาการในการบริหารสถานศึกษา บริหารสถานศึกษาด้วยความสุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้”

(ครูคนที่ 1, 2560 : การสัมภาษณ์)

“ดำเนินกิจกรรมโครงการโรงเรียนสุจริตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแต่ละกิจกรรมจะต้องปลูกฝังคุณลักษณะ 5 ประการ ซึ่งคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงจะต้องเป็นคุณลักษณะที่ต้องปลูกฝังในแต่ละกิจกรรมด้วย เช่น กิจกรรม ป.ป.ช. สพฐ.ชุมชน ซึ่งนักเรียนที่เป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. สพฐ.ชุมชน ต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง คือ รับประทานอาหารไม่เหลือ ใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่า ใช้น้ำ - ไฟฟ้าอย่างประหยัดและคุ้มค่า และใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต ซึ่งตัวอย่างที่ดีต้องเริ่มจากครู ผู้บริหาร ที่ต้องแสดงคุณลักษณะ 5 ประการให้นักเรียนเห็นเป็นแบบอย่าง”

(ครูคนที่ 2, 2560 : การสัมภาษณ์)

ประเด็นที่ 3 ท่านมีแนวทางดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งมีพฤติกรรมที่สามารถแสดงออกมาได้ เช่น ทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อตรวจสอบการใช้จ่ายของตนเอง มีการกำกับตัวเองในการใช้จ่ายอย่างประหยัดลดทอนค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยทุกด้านในการดำรงชีวิต มีเงินออมเพื่อไว้ใช้จ่ายเมื่อยามจำเป็น มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หลีกเลี้ยงสิ่งเสพติดทุกประเภทในการดำเนินชีวิต ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทุกประเภท ลดขยะในการดำเนินชีวิตเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม ใช้น้ำ ใช้ไฟฟ้า อย่างประหยัด ปลูกต้นไม้และดูแลรักษาต้นไม้ภายในโรงเรียน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม

“สนับสนุนและส่งเสริมนักเรียนให้เข้าร่วมทุกกิจกรรมของโรงเรียนสุจริต เพราะทุกกิจกรรมปลูกฝังคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงในทุกๆ ด้าน เช่น กิจกรรม ป.ป.ช. สพฐ.น้อย กิจกรรม ป.ป.ช. สพฐ.ชุมชน นักเรียนที่เป็นคณะกรรมการต้องเป็นแบบอย่างในเรื่องของการอยู่อย่างพอเพียง คือ ใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่า ใช้น้ำ-ไฟฟ้าอย่างประหยัดและคุ้มค่า และใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตและให้ครูบูรณาการเข้าไปในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทางโรงเรียนได้ส่งเสริมให้ครูทำผลงานโดยใช้กิจกรรมการถอดบทเรียน Best Practice เพื่อสร้างนวัตกรรมเพื่อปลูกฝังให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะทั้ง 5 ประการและบริหารงานโดยการสร้างทีมให้เข้มแข็ง ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้ารับการอบรมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา”

(ผู้อำนวยการโรงเรียน, 2560 : การสัมภาษณ์)

“ครูต้องบูรณาการคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงลงไปในทุกรายวิชา ทุกกิจกรรมและสอนนักเรียนให้สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิด หลักการดำเนินชีวิตประจำวัน ยกตัวอย่างในเรื่องของความมีภูมิคุ้มกันที่ดีนั้น สามารถเสริมสร้างให้นักเรียนได้จากประสบการณ์จริงจากการทำกิจกรรมบริษัทสร้างการดี นักเรียนบริษัทหนึ่งทำบริษัทปลูกข้าวโพดนักเรียนต้องมีความรู้ในเรื่องการปลูกข้าวโพด คุณธรรมในการทำงาน มีความพอประมาณกับศักยภาพของตน มีเหตุผลในการดำเนินกิจกรรม ความมีภูมิคุ้มกัน คือ นักเรียนต้องหาวิธีมาป้องกันโรคและแมลงศัตรูพืชที่จะเกิดขึ้นกับการปลูกข้าวโพดเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพเกิดประโยชน์สูงสุดในการทำกิจกรรม”

(ครูคนที่ 1, 2560 : การสัมภาษณ์)

“ความมีภูมิคุ้มกันครูทุกคนต้องสอนนักเรียนตลอดทั้งสอดแทรกบูรณาการลง ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน เช่น กิจกรรมปลูกต้นไม้ในวัน

สำคัญต่างๆ กิจกรรมประหยัดน้ำ ประหยัดไฟของสถานักเรียน การออมจะเป็นกิจกรรมธนาคาร โรงเรียน การเดินรณรงค์ป้องกันยาเสพติด”

(ครูคนที่ 2, 2560 : การสัมภาษณ์)

ประเด็นที่ 4 ท่านมีแนวทางดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ด้านความรู้ ซึ่งมีพฤติกรรมที่สามารถแสดงออกมาได้ เช่น รอบคอบ ระมัดระวังในการใช้วิชาความรู้ในการดำเนินชีวิต นำความรู้มาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น ศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม มีความเอาใจใส่ต่อการเรียนอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม

“พยายามจัดทุกที่ของโรงเรียนให้เป็นสถานที่ที่เอื้อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา ส่งเสริมให้ครูสอนนักเรียนในรูปแบบของโครงการ และกระตุ้นให้นักเรียนแสวงหาความรู้ในห้องเรียน นอกเหนือจากตำราเรียน”

(ผู้อำนวยการโรงเรียน, 2560 : การสัมภาษณ์)

“จัดกิจกรรมการเรียนการสอนกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนให้นักเรียนไปแสวงหาความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในห้องเรียน เน้นการสอนในรูปแบบของโครงการ”

(ครูคนที่ 1, 2560 : การสัมภาษณ์)

“การเรียนการสอนครูควรสอนที่เน้นให้นักเรียนออกไปแสวงหาความรู้ นอกเหนือจากตำราเรียนเพิ่มเติม”

(ครูคนที่ 2, 2560 : การสัมภาษณ์)

ประเด็นที่ 5 ท่านมีแนวทางดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ด้านคุณธรรม ซึ่งมีพฤติกรรมที่สามารถแสดงออกมาได้ เช่น ยึดมั่น ความซื่อสัตย์สุจริต ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเอื้ออารีต่อเพื่อนๆ ประพฤติปฏิบัติตนตามกรอบ ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทย มีความรักเคารพต่อสถาบันหลัก คือ ชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม แต่งกาย สุภาพเรียบร้อยตามกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนและมารยาททางสังคม เคารพกราบไหว้บูชการี และครูอาจารย์ขณะที่พบเจอทุกครั้ง ใช้หลักธรรมทางศาสนาในการดำเนินชีวิต ทำการต่างๆ โดยยึดหลักความอดทน ความเพียรพยายามตั้งใจทำงานนั้นๆ ให้สำเร็จ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม

“เน้นการจัดกิจกรรมของโรงเรียนสุจริตทุกกิจกรรมซึ่งจะปลูกฝังคุณลักษณะ 5 ประการ คือ ทักษะการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียง และมีจิตสาธารณะซึ่งเป็น กิจกรรมที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน”

(ผู้อำนวยการโรงเรียน, 2560 : การสัมภาษณ์)

“การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูนอกจากจะสอนให้นักเรียนมีความรู้ แล้วควรปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับนักเรียนด้วย นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น กิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม พานักเรียนไปวัดทุกวันพระ เป็นต้น”

(ครูคนที่ 1, 2560 : การสัมภาษณ์)

“โรงเรียนต้องมีการสนับสนุนให้มีกิจกรรมที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เพิ่มเติมนอกเหนือจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น กิจกรรมนำนักเรียนไปร่วมกิจกรรมทาง ศาสนาในวันสำคัญต่าง จัดกิจกรรมเข้าค่ายให้กับนักเรียน ม.1 และ ม.4 ที่เข้าใหม่ได้รู้จักกฎระเบียบของ โรงเรียน”

(ครูคนที่ 2, 2560 : การสัมภาษณ์)

ประเด็นที่ 6 จุดเน้นที่ทำให้การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่ อย่างพอเพียงของผู้เรียนประสบความสำเร็จได้ควรเป็นอย่างไร

“ผู้บริหารสถานศึกษาต้องน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมา บริหารโดยสร้างเป็นวัฒนธรรมขององค์กร ปลูกฝังให้เป็นวิถีชีวิตทั้งผู้บริหาร คณะครูบุคลากรทาง การศึกษา นักเรียน และสร้างชุมชนสัมพันธ์เพื่อถ่ายทอดลงไปสู่ชุมชนและนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการสถานศึกษา อีกทั้งผู้บริหารต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ครูเข้าอบรมพัฒนาตนเอง ให้สามารถพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีต่างๆ เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

(ผู้อำนวยการโรงเรียน, 2560 : การสัมภาษณ์)

“ครูต้องเห็นความสำคัญในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมา ปลูกฝังและถ่ายทอดให้กับนักเรียนโดยผ่านทุกกิจกรรมการเรียนการสอนและทุกกิจกรรมของ สถานศึกษา”

(ครูคนที่ 1, 2560 : การสัมภาษณ์)

“ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนทุกฝ่ายทุกคนต้องมีความร่วมมือกันเพื่อที่จะปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงให้กับนักเรียน”

(ครูคนที่ 2, 2560 : การสัมภาษณ์)

2.4 ผลการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษา

ผลการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษา ผู้วิจัยได้สรุปและนำเสนอปรากฏดัง 14 ดังนี้

ตาราง 14 แสดงผลการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษา

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์	โรงเรียน กันทรวิชัย	โรงเรียน เทศบาลวัด เวฬุวัน	โรงเรียนจตุร พักตรพิมาน รัชดาภิเษก
1.ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	✓	✓	✓
1.1 นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยกำหนดเป็นนโยบายสถานศึกษาให้เกิดการขับเคลื่อนในทุกภาคส่วนร่วมกัน	✓	✓	✓
1.2 บริหารงานวิชาการโดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำวิชาการ มีความรู้ความเข้าใจ วิเคราะห์ได้ นำสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง ทั้งในศาสตร์พระราชา ศาสตร์สากล และศาสตร์ท้องถิ่นในการประยุกต์ใช้และบูรณาการการบริหารจัดการสู่สถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูเขียนแผนการสอนการเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงและจัดกิจกรรมให้มีการถอดบทเรียนตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ พร้อมทั้งให้ครูจัดทำสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	✓	✓	✓

ตาราง 14 (ต่อ)

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์	โรงเรียน กันทรวิชัย	โรงเรียน เทศบาลวัด เวฬุวัน	โรงเรียนจตุร พักตรพิมาน รัชดาภิเษก
1.3 บริหารบุคลากรโดยการสร้างทีมให้เข้มแข็ง จัดให้ คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้ารับการอบรมทั้ง ภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาต่อยอดสู่ บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ได้ นำสู่การ ปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน	✓	✓	✓
1.4 บริหารงบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า เหมาะสมตามความจำเป็น มีความโปร่งใส	✓	✓	✓
1.5 บริหารทั่วไป โดยการส่งเสริมสภาพแวดล้อมและ บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยให้มีความสะอาด ความร่มรื่น ปลอดภัย มีฐานการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ ต่างๆ ที่ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ้มค่า สอดคล้อง กับบริบทของสถานศึกษา	✓	✓	✓
1.6 บริหารเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมี กลยุทธ์ในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ สถานศึกษา	✓	✓	✓
2. ด้านการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและ การวัดผลและประเมินผล	✓	✓	✓
2.1 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยบูรณาการหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรการเรียนการ สอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและ ท้องถิ่น โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐาน จัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ จัดทำสื่อ แหล่งเรียนรู้ จัดทำเครื่องมือวัด และประเมินผลที่หลากหลายและเหมาะสมกับศักยภาพ ของผู้เรียน และเหมาะสมตามสภาพบริบทที่แท้จริง และกำหนดเกณฑ์การผ่านช่วงชั้น	✓	✓	✓

ตาราง 14 (ต่อ)

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์	โรงเรียน กันทรวิชัย	โรงเรียน เทศบาลวัด เวฬุวัน	โรงเรียนจตุร พักตรพิมาน รัชดาภิเษก
2.2 จัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถบูรณาการแบบสอดแทรกในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ บูรณาการลงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้(สหวิทยาการ)ในระดับชั้นที่บูรณาการทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้หรือใช้กิจกรรมโครงงานและฐานการเรียนรู้	✓	✓	✓
2.3 เน้นการถอดบทเรียนตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ	✓	✓	✓
3. ด้านการพัฒนาผู้เรียน	✓	✓	✓
3.1 จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ หนังสือ อ่านออกเขียนได้และการคิดคำนวณขั้นพื้นฐาน	✓	✓	✓
3.2 จัดกิจกรรมที่สร้างกระบวนการเรียนรู้การคิดวิเคราะห์ห้อย่างมีเหตุผล มีทักษะทางปัญญา และทักษะทางพฤติกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ	✓	✓	✓
3.3 จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างอุปนิสัยพอเพียง	✓	✓	✓
3.4 จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะชีวิตและการพัฒนาอาชีพให้กับนักเรียน เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยบูรณาการเพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริงลงในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ กิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กิจกรรมนักเรียน ลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด/ผู้บำเพ็ญประโยชน์/กิจกรรมโครงงาน/ชุมนุม/ชมรม ฯลฯ กิจกรรมเพื่อสังคมและจิตอาสา เน้นการมีส่วนร่วม การเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกัน	✓	✓	✓

ตาราง 14 (ต่อ)

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์	โรงเรียน กันทรวิชัย	โรงเรียน เทศบาลวัด เวฬุวัน	โรงเรียนจตุร พักตรพิมาน รัชดาภิเษก
3.5 สร้างหรือพัฒนากิจกรรมผู้เรียนให้รู้จักการค้นคว้า การเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อ เทคโนโลยี เพื่อให้เกิดเป็น ประโยชน์สูงสุด	✓	✓	✓
3.6 พัฒนากิจกรรมโครงการ/โครงการหรืออื่นๆเพื่อฝึก ทักษะการสื่อสารให้ผู้เรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมใน การจัดกิจกรรมนั้น เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการคิดอย่าง มีเหตุผลและเสนอความคิดเห็นโดยการสื่อสารต่อที่ ประชุม	✓	✓	✓
4. ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา	✓	✓	✓
4.1 พัฒนาให้ครูมีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างแท้จริง	✓	✓	✓
4.2 จัดฝึกอบรมครูอย่างต่อเนื่องและได้รับการอบรม พัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญที่แท้จริง ให้ครูต้องเป็นผู้นำทาง วิชาการ มีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ได้ นำสู่การ ปฏิบัติอย่างแท้จริง	✓	✓	✓
4.3 ส่งเสริม สนับสนุน จัดสรรงบประมาณและวัสดุ อุปกรณ์ และพัฒนาครูให้ครูสามารถพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีต่างๆ เพื่อให้ครูจัดการเรียนการสอนได้อย่าง มีประสิทธิภาพและสามารถมีทักษะเชี่ยวชาญอย่างมือ อาชีพ	✓	✓	✓

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์
ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม
ร่างแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน
สำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษา
เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางพัฒนา และผลการศึกษาวិธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)
ของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาใน

สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามจากข้อ 2 มาใช้ในการร่างแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้สรุปและนำเสนอปรากฏดังตาราง 15 ดังนี้

ตาราง 15 แสดงแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

รายการ	แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม
ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	<ol style="list-style-type: none"> 1. นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยกำหนดเป็นนโยบายสถานศึกษาให้เกิดการขับเคลื่อนในทุกภาคส่วนร่วมกัน 2. บริหารงานวิชาการโดยผู้บริหารต้องเป็นผู้นำวิชาการ มีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ได้ นำสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง ทั้งในศาสตร์ พระราชา ศาสตร์สากลและศาสตร์ท้องถิ่นในการประยุกต์ใช้และบูรณาการการบริหารจัดการสู่สถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูเขียนแผนการสอนการเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงและจัดกิจกรรมให้มีการถอดบทเรียนตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ พร้อมทั้งให้ครูจัดทำสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3. บริหารบุคลากร โดยการสร้างทีมให้เข้มแข็ง จัดให้คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้ารับการอบรมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาต่อยอดสู่บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ได้ นำสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียน 4. บริหารงบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและมีประโยชน์และคุ้มค่าเหมาะสมตามความจำเป็น มีความโปร่งใส

ตาราง 15 (ต่อ)

รายการ	<p>แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม</p>
	<p>5. บริหารทั่วไป โดยการส่งเสริมสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยให้ความสะอาด ความร่มรื่น ปลอดภัย มีฐานการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ต่างๆที่ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คัดค้าน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา</p> <p>6. บริหารเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีกลยุทธ์ในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษา</p>
<p>ด้านการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและ ประเมินผล</p>	<p>1. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน บริบทของสถานศึกษา และท้องถิ่น โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้รายวิชา พื้นฐาน จัดทำหน่วย แผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดทำสื่อ แหล่งเรียนรู้ จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย และเหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน และเหมาะสมตามสภาพบริบทที่แท้จริง และกำหนดเกณฑ์การผ่านช่วงชั้น</p> <p>2. จัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถบูรณาการแบบสอดแทรกในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ บูรณาการลงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ (สหวิทยาการ) ในระดับชั้น ที่บูรณาการทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือใช้กิจกรรมโครงงานและฐานการเรียนรู้</p> <p>3. เน้นการถอดบทเรียนตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ</p>
<p>ด้านการพัฒนาผู้เรียน</p>	<p>1. จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้หนังสือ อ่านออกเขียนได้ และการคิดคำนวณขั้นพื้นฐาน</p> <p>2. จัดกิจกรรมที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีทักษะทางปัญญา และทักษะทางพฤติกรรม ที่ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ</p>

ตาราง 15 (ต่อ)

รายการ	<p>แนวทางพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม</p>
	<p>3. จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างอุปนิสัยพอเพียง</p> <p>4. จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะชีวิตและการพัฒนาอาชีพให้กับนักเรียน ที่เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ โดยบูรณาการเพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริงลงไปในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ กิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กิจกรรมนักเรียน : ลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด /ผู้บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมโครงงาน/ชุมนุม/ชมรม ฯลฯ กิจกรรมเพื่อสังคมและจิตอาสา เน้นการมีส่วนร่วม การเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกัน</p> <p>5. สร้างหรือพัฒนากิจกรรมผู้เรียนให้รู้จักการค้นคว้า การเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดเป็นประโยชน์สูงสุด</p> <p>6. พัฒนากิจกรรมโครงการ/โครงงาน หรืออื่นๆ เพื่อฝึกทักษะการสื่อสารให้ผู้เรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนั้น เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล และเสนอความคิดเห็น โดยการสื่อสารต่อที่ประชุม</p>
<p>ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา</p>	<p>1. พัฒนาให้ครูมีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างแท้จริง</p> <p>2. จัดฝึกอบรมครูอย่างต่อเนื่อง ให้ครูต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ได้ นำสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง</p> <p>3. ส่งเสริม สนับสนุน จัดสรรงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ และพัฒนาครู ให้ครูสามารถพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีต่างๆ เพื่อให้ครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับการอบรมพัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญที่แท้จริง และสามารถมีทักษะเชี่ยวชาญอย่างมืออาชีพ</p>

4. ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

การวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นข้อมูลจากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ และนำเสนอผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ดังแสดงในตาราง 16 ถึง ตาราง 20 ดังนี้

ตาราง 16 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ข้อ	องค์ประกอบของแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	4.57	0.53	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
2	ด้านการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล	4.57	0.53	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด
3	ด้านการพัฒนาผู้เรียน	4.86	0.38	มากที่สุด	3.71	0.49	มาก
4	ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา	4.57	0.53	มากที่สุด	3.86	0.69	มาก
รวม		4.64	0.49	มากที่สุด	4.21	0.55	มาก

จากตาราง 16 พบว่า แนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน อยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม มีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ 3 อันดับ คือ ด้านการพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X} = 4.86$) และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.57$) ด้านการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.57$) และด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.57$)

ในส่วนของคุณภาพความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะ การอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 3 อันดับ คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.71$) รองลงมา คือ ด้านการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.57$) ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการ ศึกษา ($\bar{X} = 3.86$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X} = 3.71$)

ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง การพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ด้านการบริหาร จัดการสถานศึกษา

ข้อ	แนวทาง	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการ โดยกำหนดเป็นนโยบาย สถานศึกษาให้เกิดการขับเคลื่อนใน ทุกภาคส่วนร่วมกัน	4.57	0.53	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด

ตาราง 17 (ต่อ)

ข้อ	แนวทาง	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
2	<p>บริหารงานวิชาการโดยผู้บริหาร ต้องเป็นผู้นำวิชาการ มีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ได้ นำสู่การ ปฏิบัติอย่างแท้จริง ทั้งในศาสตร์ พระราชา ศาสตร์สากลและศาสตร์ ท้องถิ่นในการประยุกต์ใช้และ บูรณาการการบริหารจัดการสู่ สถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูเขียน แผนการสอนการเสริมสร้าง คุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงและ จัดกิจกรรมให้มีการถอดบทเรียน ตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ พร้อมทั้งให้ครูจัดทำสื่อและ นวัตกรรมการเรียนรู้ในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้</p>	4.57	0.53	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
3	<p>บริหารบุคลากร โดยการสร้างทีม ให้เข้มแข็ง จัดให้ครูและบุคลากร ทางการศึกษาเข้ารับการอบรมทั้ง ภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาต่อยอดสู่บุคลากรมี ความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ได้ นำสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้ แก่นักเรียน</p>	4.86	0.38	มากที่สุด	3.71	0.49	มาก

ตาราง 17 (ต่อ)

ข้อ	แนวทาง	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
4	บริหารงบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่าเหมาะสมตามความจำเป็น มีความโปร่งใส	4.57	0.53	มากที่สุด	3.86	0.69	มาก
5	บริหารทั่วไป โดยการส่งเสริมสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยให้ความสะดวก ความร่มรื่น ปลอดภัย มีฐานการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ต่างๆที่ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ้มค่า สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา	4.86	0.38	มากที่สุด	4.29	0.49	มาก
6	บริหารเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีกลยุทธ์ในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษา	4.57	0.53	มากที่สุด	3.86	0.69	มาก
	รวม	4.67	0.48	มากที่สุด	4.17	0.56	มาก

จากตาราง 17 พบว่า แนวทางพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ดังนี้ คือ 1) บริหารบุคลากร โดยการสร้างทีมให้เข้มแข็ง จัดให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้ารับการอบรมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาต่อยอดสู่บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ได้ นำสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียน ($\bar{X} = 4.86$) 2) บริหารทั่วไปโดยการส่งเสริมสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

โดยให้มีความสะอาด ความร่มรื่น ปลอดภัย มีฐานการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ต่างๆที่ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ่มค่า สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.86$) 3) นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการ โดยกำหนดเป็นนโยบายสถานศึกษาให้เกิดการขับเคลื่อนในทุกภาคส่วนร่วมกัน ($\bar{X} = 4.57$)

ในส่วนของการเป็นไปได้อย่างดีของแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ บริหารงานวิชาการโดยผู้บริหารต้องเป็นผู้นำวิชาการ มีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ได้ นำสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง ทั้งในศาสตร์พระราชาศาสตร์สากลและศาสตร์ท้องถิ่นในการประยุกต์ใช้และบูรณาการการบริหารจัดการสู่สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูเขียนแผนการสอนการเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงและจัดกิจกรรมให้มีการถอดบทเรียนตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ พร้อมทั้งให้ครูจัดทำสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.71$) รองลงมา คือ นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการ โดยกำหนดเป็นนโยบายสถานศึกษาให้เกิดการขับเคลื่อนในทุกภาคส่วนร่วมกัน ($\bar{X} = 4.57$) และบริหารทั่วไป โดยการส่งเสริมสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยให้มีความสะอาด ความร่มรื่น ปลอดภัย มีฐานการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ต่างๆที่ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ่มค่า สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.29$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บริหารบุคลากร โดยการสร้างทีมให้เข้มแข็ง จัดให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้ารับการอบรมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาต่อยอดสู่บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ได้ นำสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียน ($\bar{X} = 3.71$)

ตาราง 18 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง
พัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับ
สถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ด้านการจัดหลักสูตรการ
จัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

ข้อ	แนวทาง	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดย บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ รายวิชาพื้นฐาน จัดทำหน่วย แผนการเรียนรู้อ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ จัดทำสื่อ แหล่งเรียนรู้ จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย และเหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน และเหมาะสมตามสภาพบริบทที่แท้จริง และกำหนดเกณฑ์การผ่านช่วงชั้น	4.57	0.53	มากที่สุด	3.86	0.69	มาก
2	จัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถบูรณาการแบบสอดแทรกในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ บูรณาการลงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ (สหวิทยาการ) ในระดับชั้น ที่บูรณาการทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือใช้กิจกรรมโครงงานและฐานการเรียนรู้	4.86	0.38	มากที่สุด	4.29	0.49	มาก
3	เน้นการถอดบทเรียนตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ	4.71	0.49	มากที่สุด	3.71	0.49	มาก
	รวม	4.71	0.47	มากที่สุด	3.95	0.56	มาก

จากตาราง 18 พบว่า แนวทางพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ด้านการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ดังนี้ คือ การจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถบูรณาการแบบสอดแทรกในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ บูรณาการลงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ (สหวิทยาการ) ในระดับชั้นที่บูรณาการทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือใช้กิจกรรมโครงงานและฐานการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.86$) 2) เน้นการถอดบทเรียนตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ ($\bar{X} = 4.71$) และ 3) จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้รายวิชา พื้นฐาน จัดทำหน่วย แผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดทำสื่อ แหล่งเรียนรู้ จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย และเหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนและเหมาะสมตามสภาพบริบทที่แท้จริงและกำหนดเกณฑ์การผ่านช่วงชั้น ($\bar{X} = 4.57$)

ในส่วนของความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ด้านการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.95$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ 1) การจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถบูรณาการแบบสอดแทรกในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ บูรณาการลงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ (สหวิทยาการ) ในระดับชั้น ที่บูรณาการทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือใช้กิจกรรมโครงงานและฐานการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.29$) 2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้รายวิชา พื้นฐาน จัดทำหน่วย แผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดทำสื่อ แหล่งเรียนรู้ จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย และเหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน และเหมาะสมตามสภาพบริบทที่แท้จริง และกำหนดเกณฑ์การผ่านช่วงชั้น ($\bar{X} = 3.86$) และ 3) เน้นการถอดบทเรียนตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ ($\bar{X} = 3.71$)

ตาราง 19 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง
พัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับ
สถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ด้านการพัฒนาผู้เรียน

ข้อ	แนวทาง	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ การเรียนรู้หนังสือ อ่านออกเขียนได้ และการคิดคำนวณขั้นพื้นฐาน	4.86	0.38	มากที่สุด	4.29	0.49	มาก
2	จัดกิจกรรมที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ห้อย่างมีเหตุผล มี ทักษะทางปัญญา และทักษะทาง พฤติกรรม ที่ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนา ตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ	4.57	0.53	มากที่สุด	4.00	0.58	มาก
3	จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างอุปนิสัย พอเพียง	4.71	0.49	มากที่สุด	4.14	0.69	มาก
4	จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะชีวิต และการพัฒนาอาชีพให้กับนักเรียน ที่เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ โดยบูรณาการเพื่อให้เกิดการ พัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริงลงไป กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ กิจกรรม แนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน กิจกรรมนักเรียน : ลูกเสือ/ เนตรนารี/ยุวกาชาด/ผู้บำเพ็ญ ประโยชน์ กิจกรรมโครงงาน/ชุมนุม/ ชมรม ฯลฯ กิจกรรมเพื่อสังคมและจิต อาสา เน้นการมีส่วนร่วม การเห็น คุณค่าของการอยู่ร่วมกัน	4.57	0.53	มากที่สุด	4.14	0.69	มาก

ตาราง 19 (ต่อ)

ข้อ	แนวทาง	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
5	สร้างหรือพัฒนากิจกรรมผู้เรียนให้รู้จักการค้นคว้า การเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดเป็นประโยชน์สูงสุด	4.57	0.53	มากที่สุด	4.00	0.58	มาก
6	พัฒนากิจกรรมโครงการ/โครงงาน หรืออื่นๆ เพื่อฝึกทักษะการสื่อสารให้ผู้เรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนั้น เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล และเสนอความคิดเห็นโดยการสื่อสารต่อที่ประชุม	4.57	0.53	มากที่สุด	3.86	0.69	มาก
	รวม	4.64	0.50	มากที่สุด	4.07	0.62	มาก

จากตาราง 19 พบว่า แนวทางพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ด้านการพัฒนาผู้เรียนมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ คือ 1) จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้หนังสือ อ่านออกเขียนได้ และการคิดคำนวณขั้นพื้นฐาน ($\bar{X} = 4.86$) 2) จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างอุปนิสัยพอเพียง ($\bar{X} = 4.71$) 3) จัดกิจกรรมที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีทักษะทางปัญญา และทักษะทางพฤติกรรม ที่ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ ($\bar{X} = 4.57$)

ในส่วนของความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ด้านการพัฒนาผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ดังนี้ คือ 1) จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้หนังสือ อ่านออกเขียนได้ และการคิดคำนวณขั้นพื้นฐาน ($\bar{X} = 4.29$) 2) จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างอุปนิสัยพอเพียง ($\bar{X} = 4.14$) และจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะชีวิตและการพัฒนาอาชีพให้กับนักเรียน ที่เน้นให้

นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยบูรณาการเพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริงลงไปในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ กิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กิจกรรมนักเรียน : ลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด/ผู้บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมโครงงาน/ชุมนุม/ชมรม ฯลฯ กิจกรรมเพื่อสังคมและจิตอาสา เน้นการมีส่วนร่วม การเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกัน ($\bar{X} = 4.14$) และข้อที่ได้คะแนนต่ำสุด คือ 3) จัดกิจกรรมที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีทักษะทางปัญญา และทักษะทางพฤติกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ ($\bar{X} = 4.00$)

ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

ข้อ	แนวทาง	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	พัฒนาให้ครูมีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างแท้จริง	4.71	0.49	มากที่สุด	3.86	0.69	มาก
2	จัดฝึกอบรมครูอย่างต่อเนื่อง และได้รับการอบรมพัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญที่แท้จริง ให้ครูต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ที่ได้นำสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง	4.86	0.38	มากที่สุด	4.29	0.49	มาก
3	ส่งเสริม สนับสนุน จัดสรรงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ และพัฒนาครูให้ครูสามารถพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีต่างๆ เพื่อให้ครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับการอบรมพัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญที่แท้จริง และสามารถมีทักษะเชี่ยวชาญอย่างมืออาชีพ	4.57	0.53	มากที่สุด	4.00	0.58	มาก
รวม		4.71	0.47	มากที่สุด	4.05	0.59	มาก

จากตาราง 20 พบว่า แนวทางพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับดังนี้ คือ 1) จัดฝึกอบรมครูอย่างต่อเนื่องและได้รับการอบรมพัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญที่แท้จริงและได้รับการอบรมพัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญที่แท้จริง ให้ครูต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ได้ นำสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง ($\bar{X} = 4.86$) 2) พัฒนาให้ครูมีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างแท้จริง ($\bar{X} = 4.71$) และ 3) ส่งเสริม สนับสนุน จัดสรรงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ และพัฒนาครูให้ครูสามารถพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีต่างๆ เพื่อให้ครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถมีทักษะเชี่ยวชาญอย่างมืออาชีพ ($\bar{X} = 4.57$)

ในส่วนของคุณภาพความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับดังนี้ คือ 1) จัดฝึกอบรมครูอย่างต่อเนื่องและได้รับการอบรมพัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญที่แท้จริง ให้ครูต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ได้ นำสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง ($\bar{X} = 4.29$) 2) ส่งเสริม สนับสนุน จัดสรรงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ และพัฒนาครูให้ครูสามารถพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีต่างๆ เพื่อให้ครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถมีทักษะเชี่ยวชาญอย่างมืออาชีพ ($\bar{X} = 4.00$) และ 3) พัฒนาให้ครูมีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างแท้จริง ($\bar{X} = 3.86$)

จากผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นข้อมูลจากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์และคัดเลือกแนวทางพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามตามเกณฑ์ พบว่า แนวทางมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ตามเกณฑ์ทุกข้อ ดังนั้นแนวทางพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ถือว่ามีคุณภาพตามหลักวิชาสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนต่อไปได้

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่องการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผล อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะเรียงตามลำดับหัวข้อ ต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

สรุปผล

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า องค์ประกอบของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่
1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล 3) ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี 4) ความรู้ และ 5) คุณธรรม
ซึ่งความพอประมาณมี 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ผู้เรียนดำรงชีวิตอย่างประหยัดและลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในชีวิตประจำวัน 2) ผู้เรียนเลือกซื้อสินค้าที่เหมาะสมกับราคาและไม่เกินความจำเป็น 3) ผู้เรียนพอใจ

และดำรงชีวิตตามฐานะของตนเองได้อย่างไม่เดือดร้อน และใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อหรูหรา และ 4) ผู้เรียนเลือกบริโภคอาหารที่มีประโยชน์และราคาไม่แพงเหมาะสมกับเงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง ความมีเหตุผล มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ผู้เรียนมีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบก่อนการซื้อสินค้าเพื่ออุปโภคบริโภค ไม่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น 2) ผู้เรียนใช้จ่ายเงินซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงปริมาณที่มีความพอดีพอเหมาะกับความต้องการของตนเองและ 3) ผู้เรียนคิดไตร่ตรองก่อนใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงความประหยัด ความคุ้มค่าและประโยชน์สูงสุดในสินค้านั้น

ความมีภูมิคุ้มกันที่ดีมี 9 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ผู้เรียนทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อตรวจสอบการใช้จ่ายของตนเอง 2) ผู้เรียนมีการกำกับตัวเองในการใช้จ่ายอย่างประหยัดลดทอนค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยทุกด้านในการดำรงชีวิต 3) ผู้เรียนมีเงินออมเพื่อไว้ใช้จ่ายเมื่อยามจำเป็น 4) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 5) ผู้เรียนหลีกเลี่ยงสิ่งเสพติดทุกประเภทในการดำเนินชีวิต มีภูมิคุ้มกันที่ดี 6) ผู้เรียนไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทุกประเภทในการดำเนินชีวิต 7) ผู้เรียนมีพฤติกรรมในการลดขยะในการดำเนินชีวิตเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม 8) ผู้เรียนใช้น้ำ ใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัดเพื่อช่วยลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและ 9) ผู้เรียนปลูกต้นไม้และดูแลรักษาต้นไม้ภายในบริเวณโรงเรียน ความรู้มี 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ผู้เรียนมีความรอบคอบระมัดระวังในการใช้วิชาความรู้ในการดำเนินชีวิต 2) ผู้เรียนมีการนำความรู้มาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น 3) ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 4) ผู้เรียนมีการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมและ 5) ผู้เรียนมีความเอาใจใส่ต่อการเรียนอย่างสม่ำเสมอ คุณธรรม มี 9 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ผู้เรียนยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตในการดำเนินชีวิต 2) ผู้เรียนช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเอื้ออารีย์ต่อเพื่อนๆ เสมอ 3) ผู้เรียนประพฤติปฏิบัติตนตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทย 4) ผู้เรียนมีความรักเคารพต่อสถาบันหลัก คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ 5) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม 6) ผู้เรียนแต่งกายสุภาพเรียบร้อยตามกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนและมารยาททางสังคม 7) ผู้เรียนเคารพกราบไหว้บูชการี และครูอาจารย์ขณะที่พบเจอทุกครั้ง 8) ผู้เรียนใช้หลักธรรมทางศาสนาในการดำเนินชีวิต และ 9) ผู้เรียนทำการต่างๆ โดยยึดหลักความอดทน ความเพียรพยายามตั้งใจทำงานนั้นๆ ให้สำเร็จ

2. ผลการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

2.1.1 นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการ

โดยกำหนดเป็นนโยบายสถานศึกษาให้เกิดการขับเคลื่อนในทุกภาคส่วนร่วมกัน

2.1.2 บริหารงานวิชาการโดยผู้บริหารต้องเป็นผู้นำวิชาการ มีความรู้ความเข้าใจ วิเคราะห์ได้ นำสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง ทั้งในศาสตร์พระราชาศาสตร์สากลและศาสตร์ท้องถิ่นในการประยุกต์ใช้และบูรณาการการบริหารจัดการสู่สถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูเขียนแผนการสอนการเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงและจัดกิจกรรมให้มีการถอดบทเรียนตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ พร้อมทั้งให้ครูจัดทำสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.1.3 บริหารบุคลากร โดยการสร้างทีมให้เข้มแข็ง จัดให้คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้ารับการอบรมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาต่อยอดสู่บุคลากร มีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ได้ นำสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียน

2.1.4 บริหารงบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและมีประโยชน์และคุ้มค่า เหมาะสมตามความจำเป็น มีความโปร่งใส

2.1.5 บริหารทั่วไป โดยการส่งเสริมสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยให้มีความสะอาด ความร่มรื่น ปลอดภัย มีฐานการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ต่างๆที่ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ้มค่า สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2.1.6 บริหารเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีกลยุทธ์ในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษา

2.2 ด้านการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

2.2.1 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน บริบทของสถานศึกษา และท้องถิ่น โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐาน จัดทำหน่วย แผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดทำสื่อ แหล่งเรียนรู้ จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย และเหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน และเหมาะสมตามสภาพบริบทที่แท้จริง และกำหนดเกณฑ์การผ่านช่วงชั้น

2.2.2 จัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถบูรณาการแบบสอดแทรกในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ บูรณาการลงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ (สหวิทยาการ) ในระดับชั้น ที่บูรณาการทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือใช้กิจกรรมโครงงานและฐานการเรียนรู้

2.2.3 เน้นการถอดบทเรียนตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ

2.3 ด้านการพัฒนาผู้เรียน

2.3.1 จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้หนังสือ อ่านออกเขียนได้ และการคิดคำนวณขั้นพื้นฐาน

2.3.2 จัดกิจกรรมที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะทางปัญญา และทักษะทางพฤติกรรม ที่ช่วยให้ นักเรียนได้พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

2.3.3 จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างอุปนิสัยพอเพียง

2.3.4 จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะชีวิตและการพัฒนาอาชีพให้กับนักเรียนที่เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยบูรณาการเพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริงลงไปในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ กิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กิจกรรมนักเรียน : ลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด/ผู้บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมโครงงาน /ชุมนุม/ชมรม ฯลฯ กิจกรรมเพื่อสังคมและจิตอาสา เน้นการมีส่วนร่วม การเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกัน

2.3.5 สร้างหรือพัฒนากิจกรรมผู้เรียนให้รู้จักการค้นคว้า การเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดเป็นประโยชน์สูงสุด

2.3.6 พัฒนากิจกรรมโครงการ/โครงงาน หรืออื่นๆ เพื่อฝึกทักษะการสื่อสารให้ผู้เรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนั้น เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล และเสนอความคิดเห็นโดยการสื่อสารต่อที่ประชุม

2.4 ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

2.4.1 พัฒนาให้ครูมีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างแท้จริง

2.4.2 จัดฝึกอบรมครูอย่างต่อเนื่อง และได้รับการอบรมพัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญที่แท้จริง ให้ครูต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ได้ นำสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง

2.4.3 ส่งเสริม สนับสนุน จัดสรรงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ และพัฒนาครูให้ครูสามารถพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีต่างๆ เพื่อให้ครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับการอบรมพัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญที่แท้จริง และสามารถมีทักษะเชี่ยวชาญอย่างมืออาชีพ

3. ผลการประเมินแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่าการวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ทุกด้านทุกแนวทาง ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 แนวทาง ได้แก่ 1) นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการ โดยกำหนดเป็นนโยบายสถานศึกษาให้เกิดการขับเคลื่อนในทุกภาคส่วนร่วมกัน 2) บริหารงานวิชาการ โดยผู้บริหารต้องเป็นผู้นำวิชาการ มีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ได้ นำสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง ทั้งในศาสตร์พระราชาศาสตร์สากลและศาสตร์ท้องถิ่นในการประยุกต์ใช้และบูรณาการการบริหารจัดการสู่สถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูเขียนแผนการสอนการเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงและจัดกิจกรรมให้มีการถอดบทเรียนตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ พร้อมทั้งให้ครูจัดทำสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) บริหารบุคลากร โดยการสร้างทีมให้เข้มแข็ง

จัดให้คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้ารับการอบรมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาต่อยอดสู่บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ได้ นำสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียน 4) บริหารงบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า เหมาะสมตามความจำเป็น มีความโปร่งใส 5) บริหารทั่วไป โดยการส่งเสริมสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยให้มีความสะอาด ความร่มรื่น ปลอดภัย มีฐานการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ต่างๆที่ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ้มค่า สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และ 6) บริหารเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีกลยุทธ์ในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ประกอบด้วย 3 แนวทาง ได้แก่

1) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตร การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐาน จัดทำหน่วย แผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดทำสื่อ แหล่งเรียนรู้ จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย และเหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน และเหมาะสมตามสภาพบริบทที่แท้จริง และกำหนดเกณฑ์การผ่านช่วงชั้น 2) จัดการเรียนการสอน โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งสามารถบูรณาการแบบสอดแทรกในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ บูรณาการลงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ (สหวิทยาการ) ในระดับชั้นที่บูรณาการทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้หรือใช้กิจกรรมโครงการและฐานการเรียนรู้ และ 3) เน้นการถอดบทเรียนตามหลัก 3 ท่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ ด้านการพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย 6 แนวทาง ได้แก่ 1) จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้หนังสือ อ่านออก เขียนได้ และการคิดคำนวณขั้นพื้นฐาน 2) จัดกิจกรรมที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ อย่างมีเหตุผล ทักษะทางปัญญา และทักษะทางพฤติกรรม ที่ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ 3) จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างอุปนิสัยพอเพียง 4) จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะชีวิตและการพัฒนาอาชีพให้กับนักเรียน ที่เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและสามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ โดยบูรณาการเพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริงลงไปกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ กิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กิจกรรมนักเรียน : ลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด/ผู้บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมโครงการ/ชุมนุม/ชมรม ฯลฯ กิจกรรมเพื่อสังคมและจิตอาสา เน้นการมีส่วนร่วม การเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกัน 5) สร้างหรือพัฒนากิจกรรมผู้เรียนให้รู้จักการค้นคว้า การเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดเป็นประโยชน์สูงสุด และ 6) พัฒนา กิจกรรมโครงการ/โครงการ หรืออื่นๆ เพื่อฝึกทักษะการสื่อสารให้ผู้เรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนั้น เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล และเสนอความคิดเห็นโดยการสื่อสารต่อที่ประชุม ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย 3 แนวทาง ได้แก่

1) พัฒนาให้ครูมีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างแท้จริง 2) จัดฝึกอบรมครูอย่างต่อเนื่อง และได้รับการ

อบรมพัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญที่แท้จริง ให้ครูต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ ได้ นำสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง และ 3) ส่งเสริม สนับสนุน จัดสรรงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ และพัฒนาครูให้ครูสามารถพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีต่างๆ เพื่อให้ครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถมีทักษะเชี่ยวชาญอย่างมืออาชีพ

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาคำประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า องค์ประกอบของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล 3) ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี 4) ความรู้ และ 5) คุณธรรม ซึ่งความพอประมาณมี 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ผู้เรียนดำรงชีวิตอย่างประหยัดและลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในชีวิตประจำวัน 2) ผู้เรียนเลือกซื้อสินค้าที่เหมาะสมกับราคาและไม่เกินความจำเป็น 3) ผู้เรียนพอใจและดำรงชีวิตตามฐานะของตนเองได้อย่างไม่เดือดร้อน และใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อหรูหรา และ 4) ผู้เรียนเลือกบริโภคอาหารที่มีประโยชน์และราคาไม่แพงเหมาะสมกับเงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง ความมีเหตุผล มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ผู้เรียนมีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบก่อนการซื้อสินค้าเพื่ออุปโภคบริโภค ไม่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น 2) ผู้เรียนใช้จ่ายเงินซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงปริมาณที่มีความพอดีพอเหมาะกับความต้องการของตนเอง และ 3) ผู้เรียนคิดไตร่ตรองก่อนใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงความประหยัด ความคุ้มค่า และประโยชน์สูงสุดในสินค้านั้น ความมีภูมิคุ้มกันที่ดีมี 9 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ผู้เรียนทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อตรวจสอบการใช้จ่ายของตนเอง 2) ผู้เรียนมีการกำกับตัวเองในการใช้จ่ายอย่างประหยัดลดทอนค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยทุกด้านในการดำรงชีวิต 3) ผู้เรียนมีเงินออมเพื่อไว้ใช้จ่ายเมื่อยามจำเป็น 4) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 5) ผู้เรียนหลีกเลี่ยงสิ่งเสพติดทุกประเภทในการดำเนินชีวิต มีภูมิคุ้มกันที่ดี 6) ผู้เรียนไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทุกประเภทในการดำเนินชีวิต 7) ผู้เรียนมีพฤติกรรมในการลดขยะในการดำเนินชีวิตเพื่อรักษาสุขภาพแวดล้อม 8) ผู้เรียนใช้น้ำ ใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัดเพื่อช่วยลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และ 9) ผู้เรียนปลูกต้นไม้และดูแลรักษาต้นไม้ภายในบริเวณโรงเรียน ความรู้ มี 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ผู้เรียนมีความรอบคอบระมัดระวังในการใช้วิชาความรู้ในการดำเนินชีวิต 2) ผู้เรียนมีการนำความรู้มาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น 3) ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 4) ผู้เรียนมีการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม และ 5) ผู้เรียนมีความเอาใจใส่ต่อการเรียนอย่างสม่ำเสมอ คุณธรรม มี 9 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ผู้เรียนยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตในการ

ดำเนินชีวิต 2) ผู้เรียนช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเอื้ออารีย์ต่อเพื่อนๆ เสมอ 3) ผู้เรียนประพฤติปฏิบัติตนตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทย 4) ผู้เรียนมีความรักเคารพต่อสถาบันหลัก คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ 5) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม 6) ผู้เรียนแต่งกายสุภาพเรียบร้อยตามกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนและมารยาททางสังคม 7) ผู้เรียนเคารพกราบไหว้บุพการี และครูอาจารย์ขณะที่พบเจอทุกครั้ง 8) ผู้เรียนใช้หลักธรรมทางศาสนาในการดำเนินชีวิต และ 9) ผู้เรียนทำการต่างๆ โดยยึดหลักความอดทน ความเพียรพยายามตั้งใจทำงานนั้นๆให้สำเร็จ ที่ปรากฏผลดังกล่าวอาจเนื่องมาจากแนวคิดตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งประกอบด้วย 3 ห่วง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกัน และ 2 เงื่อนไข คือ ความรู้และคุณธรรม ซึ่งโดยภาพรวมจะมุ่งเน้นให้ยึดหลักประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในทุกด้าน ลด ละ ความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีวิต ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ โดยชวนชวนหาความรู้ ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่วร้ายให้หมดสิ้นไป ผลการศึกษานี้อธิบายได้ว่ามีองค์ประกอบและตัวชี้วัดสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา (2558) ได้กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง มีตัวชี้วัด ดังนี้ 1) ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม และ 2) มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ 1) ใช้ทรัพย์สินของตนเองดำเนินชีวิตอย่างประหยัด คุ้มค่า และเก็บรักษาดูแลอย่างดีรวมทั้งการใช้เวลาอย่างเหมาะสม 2) ใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ้มค่า และรักษาดูแลอย่างดี 3) ปฏิบัติตนและตัดสินใจด้วยความรอบคอบมีเหตุผล 4) ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน พร้อมให้อภัยเมื่อผู้อื่นกระทำผิดพลาด และ 5) วางแผนการเรียน การทำงานและการใช้ชีวิตประจำวันบนพื้นฐานของความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ แก้วใจ อุตะมะ (2554) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างเครื่องมือวัดการอยู่อย่างพอเพียงสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ดังนี้ นักเรียนที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงมีพฤติกรรมปฏิบัติตนดังนี้ 1) เป็นผู้ที่มีรู้ประหยัดออม และนิยมไทย 2) พยายามตั้งใจเรียนให้ดีที่สุด เพื่อจะได้มีงานที่ดีทำเมื่อเป็นผู้ใหญ่ 3) แต่งกายสุภาพเรียบร้อย และถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน 4) ใช้เงินที่จำเป็นสมควรแก่อัตภาพ 5) สามารถยอมรับในความคิดเห็นความรู้สึกรหรือการกระทำของคนอื่นได้โดยไม่มีเงื่อนไข 6) ช่วยเหลือเพื่อนบ้านยามประสบภัยต่างๆหรือโอกาสอื่นๆ ตามสมควร 7) ร่วมกิจกรรมรณรงค์การต่อต้านยาเสพติด/การป้องกันโรคระบาดต่างๆ 8) เป็นผู้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิต และ 9) มีการออมเงิน เช่น การออมเงินใส่กระปุกออมสินทุกวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิพร ผากกลีบ (2559) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้ 1) นักเรียนใช้สิ่งของเครื่องใช้ที่มีอยู่ อย่างคุ้มค่า 2) นักเรียนเลือกซื้อ

และใช้สิ่งของตามความจำเป็น 3) นักเรียนรู้จักเก็บออมเงินไว้ใช้ในยามจำเป็น 4) นักเรียนไม่ลักขโมยสิ่งของของคนอื่นหรือ ส่วนรวม 5) นักเรียนรู้จักใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสืบค้นและนำเสนอข้อมูลอย่างมีเหตุผลและพอประมาณ 6) นักเรียนสามารถเปรียบเทียบสินค้า และบริการทั้งในด้านความคุ้มค่า คุณภาพ และราคา ก่อนตัดสินใจซื้อ มาใช้อย่างมีเหตุผล 7) นักเรียนรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับรายรับและรายจ่ายของตนเองและครอบครัว 8) นักเรียนมีน้ำใจให้ความช่วยเหลือ แบ่งปันสิ่งของ เครื่องใช้ อาหารแก่เพื่อนทั้งในโรงเรียนและในชุมชนสังคมตามโอกาสและอัธยาศัยของตน 9) นักเรียนไม่ฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับของห้องเรียนและโรงเรียน 10) นักเรียนเป็นผู้รักความยุติธรรมและมีคตินิยมประจำใจ 11) นักเรียนไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขและสิ่งเสพติด 12) นักเรียนมีความเกรงใจมีสัมมาคารวะและมีสัจจะ 13) นักเรียนมีความกตัญญูรู้คุณและเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา ผู้ปกครองและผู้มีพระคุณ 14) นักเรียนเป็นผู้มีวินัยในตนเองและมีความรอบรู้รอบคอบ 15) นักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต 16) นักเรียนรับฟังและแสดงความคิดเห็น อย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์อย่าง พอติดต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมทุกระดับ โดยเฉพาะในสังคมออนไลน์ 17) นักเรียนติดตามข่าวสาร เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน และชุมชน อย่างสม่ำเสมอพร้อมทั้งมีใจกว้าง ยอมรับการเปลี่ยนแปลง และสามารถปรับตัว เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ 18) นักเรียนใส่ใจดูแลสิ่งของในห้องเรียน ปิดไฟ ปิดพัดลมหรือเครื่องปรับอากาศก่อนออกจาก ห้องเรียนโดยไม่ต้องบอกกล่าวทุกครั้ง 19) นักเรียนปลูกต้นไม้หรือจัดสวนในบ้านและในชุมชนเมื่อมีโอกาส 20) นักเรียนจัดสวน ดูแลต้นไม้บริเวณบ้านให้ดูร่มรื่น 21) นักเรียนมีความสนใจใคร่รู้เกี่ยวกับภาวะโลกร้อนและพลังงานทดแทน 22) นักเรียนรู้และตระหนักถึงการอนุรักษ์และใช้พลังงานอย่างประหยัดทุกรูปแบบ เช่น การใช้หลอดตะเกียบหรือหลอดแอลอีดี แทนหลอดไส้ การลดการใช้ถุงพลาสติกโดยใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าแทน เป็นต้น 23) นักเรียนศึกษาเรียนรู้ติดตามข่าวสารเหตุการณ์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างสม่ำเสมอเพื่อหาทางแก้ไขหรืออนุรักษ์ 24) นักเรียนรู้และตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชน รวมทั้งเข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในโรงเรียนและชุมชนที่อาศัยอยู่ 25) นักเรียนมีกิจกรรมร่ายรำ รู้จักกาลเทศะทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ 26) นักเรียนเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมตามประเพณีของชุมชนท้องถิ่นของตนเองร่วมกับผู้ปกครอง เพื่อนๆ และ 27) นักเรียนภูมิใจและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทยอันดีงามที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษและพร้อมที่รักษาสืบทอดเอาไว้

2. จากผลการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัด

และประเมินผล 3) ด้านการพัฒนาผู้เรียน และ 4) ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยแต่ละด้านมีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 1) นำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการ โดยกำหนดเป็นนโยบายสถานศึกษาให้เกิดการขับเคลื่อน ในทุกภาคส่วนร่วมกัน 2) บริหารงานวิชาการโดยผู้บริหารต้องเป็นผู้นำวิชาการ มีความรู้ความเข้าใจ วิเคราะห์ได้ นำสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง ทั้งในศาสตร์พระราชาศาสตร์สากลและศาสตร์ท้องถิ่นใน การประยุกต์ใช้และบูรณาการการบริหารจัดการสู่สถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูเขียนแผนการสอนการ เสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงและการจัดกิจกรรมให้มีการถอดบทเรียนตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ พร้อมทั้งให้ครูจัดทำสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) บริหารบุคลากร โดยการสร้างทีมให้เข้มแข็ง จัดให้คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้ารับการ อบรมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาต่อยอดสู่บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ได้ นำสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียน 4) บริหารงบประมาณและทรัพยากร อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า เหมาะสมตามความจำเป็น มีความโปร่งใส 5) บริหารทั่วไป โดยการ ส่งเสริมสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยให้มีความสะอาด ความร่มรื่น ปลอดภัย มีฐานการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ต่างๆที่ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ้มค่า สอดคล้องกับ บริบทของสถานศึกษา และ 6) บริหารเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีกลยุทธ์ในการมี ส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล 1) จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงในหลักสูตรการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐาน จัดทำหน่วย แผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ จัดทำสื่อ แหล่งเรียนรู้ จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย และเหมาะสมกับ ศักยภาพของผู้เรียน และเหมาะสมตามสภาพบริบทที่แท้จริง และกำหนดเกณฑ์การผ่านช่วงชั้น 2) จัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถบูรณาการแบบ สอดแทรกในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ บูรณาการลงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ บูรณาการข้ามกลุ่มสาระ การเรียนรู้ (สหวิทยาการ) ในระดับชั้น ที่บูรณาการทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือใช้กิจกรรมโครงการ และฐานการเรียนรู้ และ 3) เน้นการถอดบทเรียนตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ ด้านการพัฒนา ผู้เรียน 1) จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้หนังสือ อ่านออกเขียนได้ และการคิดคำนวณ ชั้นพื้นฐาน 2) จัดกิจกรรมที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีทักษะทาง ปัญญาและทักษะทางพฤติกรรม ที่ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ 3) จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างอุปนิสัยพอเพียง 4) จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะชีวิตและการพัฒนา อาชีพให้กับนักเรียน ที่เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยบูรณาการเพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริงลงไปกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ กิจกรรม

แนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กิจกรรมนักเรียน : ลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด/ผู้บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมโครงงาน/ชุมนุม/ชมรม ฯลฯ กิจกรรมเพื่อสังคมและจิตอาสา เน้นการมีส่วนร่วม การเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกัน 5) สร้างหรือพัฒนากิจกรรมผู้เรียนให้รู้จักการค้นคว้า การเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดเป็นประโยชน์สูงสุด และ 6) พัฒนากิจกรรมโครงการ/โครงงาน หรืออื่นๆ เพื่อฝึกทักษะการสื่อสารให้ผู้เรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนั้น เพื่อให้ นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล และเสนอความคิดเห็นโดยการสื่อสารต่อที่ประชุม

ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 1) พัฒนาให้ครูมีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างแท้จริง 2) จัดฝึกอบรมครูอย่างต่อเนื่อง และได้รับการอบรมพัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญที่แท้จริง ให้ครูต้องเป็น ผู้นำทางวิชาการ มีความรู้ความเข้าใจ วิเคราะห์ได้ นำสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง 3) ส่งเสริม สนับสนุน จัดสรรงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ และพัฒนาครู ให้ครูสามารถพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีต่างๆ เพื่อให้ ครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถมีทักษะเชี่ยวชาญอย่างมืออาชีพ ที่ ปรากฏผลเช่นนี้เนื่องมาจากการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงเป็นสิ่งที่ทุก โรงเรียนได้ดำเนินการตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อยู่แล้วโดย จัดบูรณาการในการเรียนการสอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรม ลูกเสือ-เนตรนารี กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมชุมนุม ตลอดจนโครงการ/กิจกรรมพิเศษที่ส่งเสริม เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ซึ่งการที่จะดำเนินการได้ประสบความสำเร็จต้องมีองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการจัดหลักสูตร การจัดการ เรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ด้านการพัฒนาผู้เรียน และด้านการพัฒนาครูและบุคลากร ทางการศึกษา แนวคิดของทศนิยม 5 หลักทศวรรษ (2550) ได้อธิบายถึงการจัดกิจกรรม 9 โครงการ ในโรงเรียนวัดปากสมุทร ตำบลบ้านแหลม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยยึดถือตามแนว พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้บุคลากร ครู นักเรียน ทุกช่วงชั้นปี ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ กิจกรรม ซึ่งทางโรงเรียนให้การสนับสนุนกิจกรรมในการจัดซื้อ จัดหาวัสดุอุปกรณ์เท่าที่จำเป็นอย่างมี เหตุและผล โดยคำนึงถึงการประหยัดแต่เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า คุ่มทุน สร้างจิตสำนึกจากการ ปฏิบัติจริง ทำให้คณะครูและนักเรียนมีภูมิคุ้มกันที่ดี เพราะเกิดการเรียนรู้ รอบรู้มากขึ้น รู้จักใช้ ใช้จ่ายเงินอย่างระมัดระวัง มีความขยัน อดทน ประหยัด ซื่อสัตย์ และแบ่งปัน เป็นการพัฒนาการดำเนิน ชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ 1) โครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคเพื่อลดรายจ่ายที่ พุ่มเฟื่อย กิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ งานปักผ้าโครอสติช การฝึกวิชาชีพตัดผมจากวิทยาลัยสารพัดช่าง การฝึกนักเรียนทำผ้ามัดย้อม เพื่อให้มีวิชาชีพติดตัว การปั้นตุ๊กตาจากกระดาษหนังสือพิมพ์ การ รับจ้างร้อยลูกปัด การฝึกนักเรียนอนุบาลทำขนมฝอยทองจำหน่ายเพื่อปลูกฝังภูมิปัญญาไทยตั้งแต่เด็ก การจัดงานตลาดนัดสร้างโอกาสให้นักเรียนหารายได้จาก การประกอบอาชีพสุจริต การอนุรักษ์ วัฒนธรรมไทย การดูหมอคอมพิวเตอร์ การเล่นเกมหุ่นสะท้อนสังคม การเปิดโอกาสให้นักเรียน

แสดงความคิดเห็นที่มีเหตุผลติดบอร์ดในโรงเรียน 2) โครงการออมวันละบาท โดยการส่งเสริมให้นักเรียนฝากเงินอย่างน้อย วันละ 1 บาท กับครูประจำชั้น โดยจัดทำสมุดฝากเงินและมีนักเรียนเป็นคณะกรรมการ 3) โครงการปลูกพืชสมุนไพรในท้องถิ่น จัดเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยมีกิจกรรมการปลูกพืชผักในสวนสมุนไพร ทำสวนสมุนไพร ปลูกพืชสมุนไพร จัดทำสวนหย่อม เพาะปลูกดอกไม้และสวนสมุนไพร 4) โครงการเห็ดนางฟ้า โดยการเพาะเลี้ยงเห็ดนางฟ้า การดูแลผลผลิต การจำหน่ายสดและการแปรรูป 5) โครงการผลิตสินค้าด้วยฝีมือนักเรียน เช่น ผ้ามัดย้อมจากสีธรรมชาติ และสรีวิทยาศาสตร์ การทำดอกไม้ประดิษฐ์ ของใช้ประดิษฐ์ งานปั้นประดิษฐ์ของนักเรียน 6) โครงการตลาดนัดเพื่อชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง โดยนักเรียนทำอาหารและเครื่องดื่มจำหน่าย นักเรียนช่วยกันจำหน่ายอาหาร และของใช้ประดิษฐ์ การจำหน่ายมะพร้าวและฝรั่งจากสวน การจำหน่ายน้ำตาลมะพร้าว 7) โครงการกิจกรรมต่อต้านยาเสพติด การรวมพลังไทยทั้งชาติขจัดยาเสพติด การร่วมกิจกรรม To Be Number One การรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด การแสดงละครต่อต้านยาเสพติด การประกวดสุนทรพจน์และกิจกรรมการออกกำลังกาย 8) โครงการกิจกรรมสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อม โดยการปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และร่วมมือกับหน่วยงานอื่นเพื่อสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมในชุมชน และ 9) โครงการถือศีลและสวดมนต์ โดยจัดกิจกรรมสร้างเสริมคุณธรรมให้แก่นักเรียน ได้แก่ ฟังธรรม สวดมนต์ เรียนรู้พิธีกรรมทางศาสนา ฝึกสมาธิ ร่วมแสดงนิทานธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพล แก้วหนองแสง (2554) ได้ศึกษา การดำเนินการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อยู่อย่างพอเพียง โรงเรียนบ้านโนนพุทรา อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 2 วงรอบ พบว่าเมื่อดำเนินการในวงรอบที่ 1 ใช้กลยุทธ์กระบวนการประชุมแบบระดมพลังอย่างสร้างสรรค์ AIC และการนิเทศ ทำให้คณะครูมีความรู้ความเข้าใจ สามารถดำเนินการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับ 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมคลินิกพฤติกรรม กิจกรรมประกวดเยาวชนเพียงพอดามรอยพ่อหลวง ตลอดทั้งมีการนิเทศติดตาม โดยใช้แบบประเมิน แบบสังเกตแบบสอบถาม และแบบบันทึกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีพฤติกรรมอยู่อย่างพอเพียงดีขึ้น แต่ยังมีนักเรียนส่วนน้อยที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม จึงต้องมีการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์การเยี่ยมบ้าน และ กิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบสอบถาม และแบบบันทึกผลในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลปรากฏว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เหมาะสมดีขึ้นทุกคนจากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า พบว่าส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น สามารถ ทำให้นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอยู่อย่างพอเพียงให้มีลักษณะและพฤติกรรมตามที่ต้องการได้เป็นอย่างดี

3. จากผลการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า แนวทางการ

เสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ทุกแนวทาง ซึ่งประกอบด้วย 6 แนวทาง ดังนี้ 1) นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการ โดยกำหนดเป็นนโยบายสถานศึกษาให้เกิดการขับเคลื่อนในทุกภาคส่วนร่วมกัน 2) บริหารงานวิชาการโดยผู้บริหารต้องเป็นผู้นำวิชาการ มีความรู้ความเข้าใจ วิเคราะห์ได้ นำสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง ทั้งในศาสตร์พระราชาศาสตร์สากลและศาสตร์ท้องถิ่นในการประยุกต์ใช้และบูรณาการการบริหารจัดการสู่สถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูเขียนแผนการสอน การเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงและจัดกิจกรรมให้มีการถอดบทเรียนตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ พร้อมทั้งให้ครูจัดทำสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) บริหารบุคลากร โดยการสร้างทีมให้เข้มแข็ง จัดให้คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้ารับการอบรมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาต่อยอดสู่บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ได้ นำสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียน 4) บริหารงบประมาณและทรัพยากร อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า เหมาะสมตามความจำเป็น มีความโปร่งใส 5) บริหารทั่วไป โดยการส่งเสริมสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยให้มีความสะอาด ความร่มรื่น ปลอดภัย มีฐานการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ต่างๆที่ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ้มค่า สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและ 6) บริหารเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีกลยุทธ์ในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ทุกแนวทาง ซึ่งประกอบด้วย 3 แนวทาง ดังนี้ 1) จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐาน จัดทำหน่วย แผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดทำสื่อ แหล่งเรียนรู้ จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย และเหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน และเหมาะสมตาม สภาพบริบทที่แท้จริง และกำหนดเกณฑ์การผ่านช่วงชั้น 2) จัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถบูรณาการแบบสอดแทรกในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ บูรณาการลงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ (สหวิทยาการ)ในระดับชั้น ที่บูรณาการทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือใช้กิจกรรมโครงงานและฐานการเรียนรู้ และ 3) เน้นการถอดบทเรียนตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ ด้านการพัฒนาผู้เรียน มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ทุกแนวทาง ซึ่งประกอบด้วย 6 แนวทาง ดังนี้ 1) จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้หนังสือ อ่านออกเขียนได้ และการคิดคำนวณขั้นพื้นฐาน 2) จัดกิจกรรมที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีทักษะทางปัญญา และทักษะทางพฤติกรรม ที่ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ 3) จัดกิจกรรมที่เสริมสร้าง

อุปนิสัยพอเพียง 4) จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะชีวิตและการพัฒนาอาชีพให้กับนักเรียน ที่เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยบูรณาการเพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริงลงไปในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ กิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กิจกรรมนักเรียน : ลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด/ผู้บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมโครงงาน/ชุมนุม/ชมรม ฯลฯ กิจกรรมเพื่อสังคมและจิตอาสา เน้นการมีส่วนร่วม การเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกัน 5) สร้างหรือพัฒนากิจกรรมผู้เรียนให้รู้จักการค้นคว้า การเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดเป็นประโยชน์สูงสุด และ 6) พัฒนากิจกรรมโครงการ/โครงงาน หรืออื่นๆ เพื่อฝึกทักษะการสื่อสารให้ผู้เรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนั้นเพื่อให้นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล และเสนอความคิดเห็นโดยการสื่อสารต่อที่ประชุม ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ทุกแนวทาง ซึ่งประกอบด้วย 3 แนวทาง ดังนี้ 1) พัฒนาให้ครูมีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างแท้จริง 2) จัดฝึกอบรมครูอย่างต่อเนื่อง และได้รับการอบรมพัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญที่แท้จริง ให้ครูต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ได้ นำสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง และ 3) ส่งเสริม สนับสนุน จัดสรรงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ และพัฒนาครู ให้ครูสามารถพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีต่างๆ เพื่อให้ครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถมีทักษะเชี่ยวชาญอย่างมืออาชีพ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2550) ได้เสนอแนวทางให้โรงเรียนหรือครูอาจารย์ได้ส่งเสริมและปลูกฝังคุณธรรมและแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ 1) อบรม สั่งสอน ให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมและสุจริต และจัดให้มีการเรียนการจัดการตามแนวทางคุณธรรมและแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงด้วยตนเอง 2) สนับสนุนให้มีการเข้าค่ายเพื่อเรียนรู้คุณธรรม และแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติ 3) จัดกิจกรรมส่งเสริมความคิด และการทำความดีเป็นประจำ เช่น สวดมนต์ ทำบุญใส่บาตร และการให้ทาน 4) ยกย่องเด็กและเยาวชนที่ประพฤติปฏิบัติดีเป็นประจำ 5) ประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการคิด และการทำความดีเป็นประจำ นอกจากนี้แล้ว โรงเรียนควรจัดหลักสูตรให้เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้ทางคุณธรรมและแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงจากสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เป็นจริง ส่งเสริมให้มีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล รวมถึงการยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่างกันของผู้อื่นอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของจักรพรรพ์ วิชาอัศววิทย์ (2553) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัด เชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอน สรุปผลการวิจัยได้ว่าองค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย นโยบาย วิชาการ งบประมาณ และการบริหารทั่วไป 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน สื่อ และแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการพัฒนาบุคลากร

ประกอบด้วย การแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน กิจกรรมนักเรียนกิจกรรมเพื่อสังคมและ
 สาธารณะประโยชน์ 4) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากร
 การติดตามขยายผลแนวทางการนำรูปแบบไปใช้สิ่งที่ควรดำเนินการ คือ 1) กำหนดนโยบายการจัด
 การศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายสำคัญของสถานศึกษา 2) พัฒนาความรู้
 ความเข้าใจแก่บุคลากรทั้งผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาและส่งเสริมให้ปฏิบัติตนตาม
 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง
 4) ทบทวนหรือปรับปรุงโครงสร้างและพัฒนากิจการบริหารจัดการ 5) จัดทำปรับปรุงหรือเพิ่มเติม
 โครงการ กิจกรรมและปรับแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา 6) ปรับปรุงและพัฒนา
 หลักสูตรของสถานศึกษา 7) จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา 8) เสริมสร้างบรรยากาศ
 และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 9) จัดระบบนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผล และ
 10) ให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้าร่วมในการจัดการศึกษาในขั้นตอนสำคัญทุกขั้นตอน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลการวิจัยในครั้งนี้ได้นำเสนอแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์
 ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม
 ซึ่งโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามหรือที่มีบริบทใกล้เคียง ควรได้ศึกษา
 แนวทางดังกล่าวและพิจารณานำไปประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่าง
 พอเพียงของผู้เรียนให้ต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

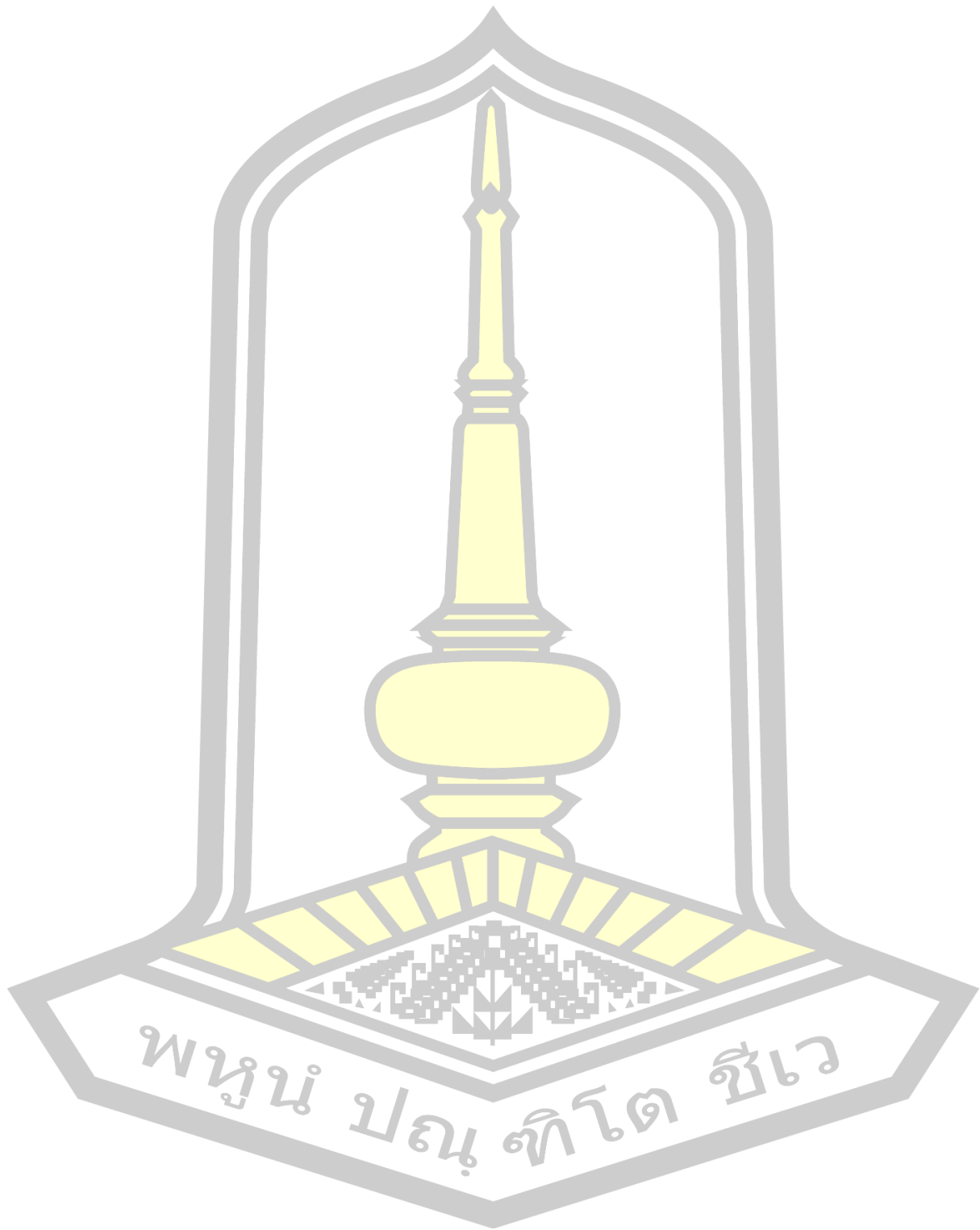
1.2 สถานศึกษาที่จะนำแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน
 อยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามไปใช้
 สามารถปรับประยุกต์องค์ประกอบหรือรายละเอียดของแนวทางที่ผู้วิจัย สร้างขึ้นให้เหมาะสมกับ
 บริบทของสถานศึกษาได้

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูในเรื่อง
 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
 พอเพียงมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่
 อย่างพอเพียง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

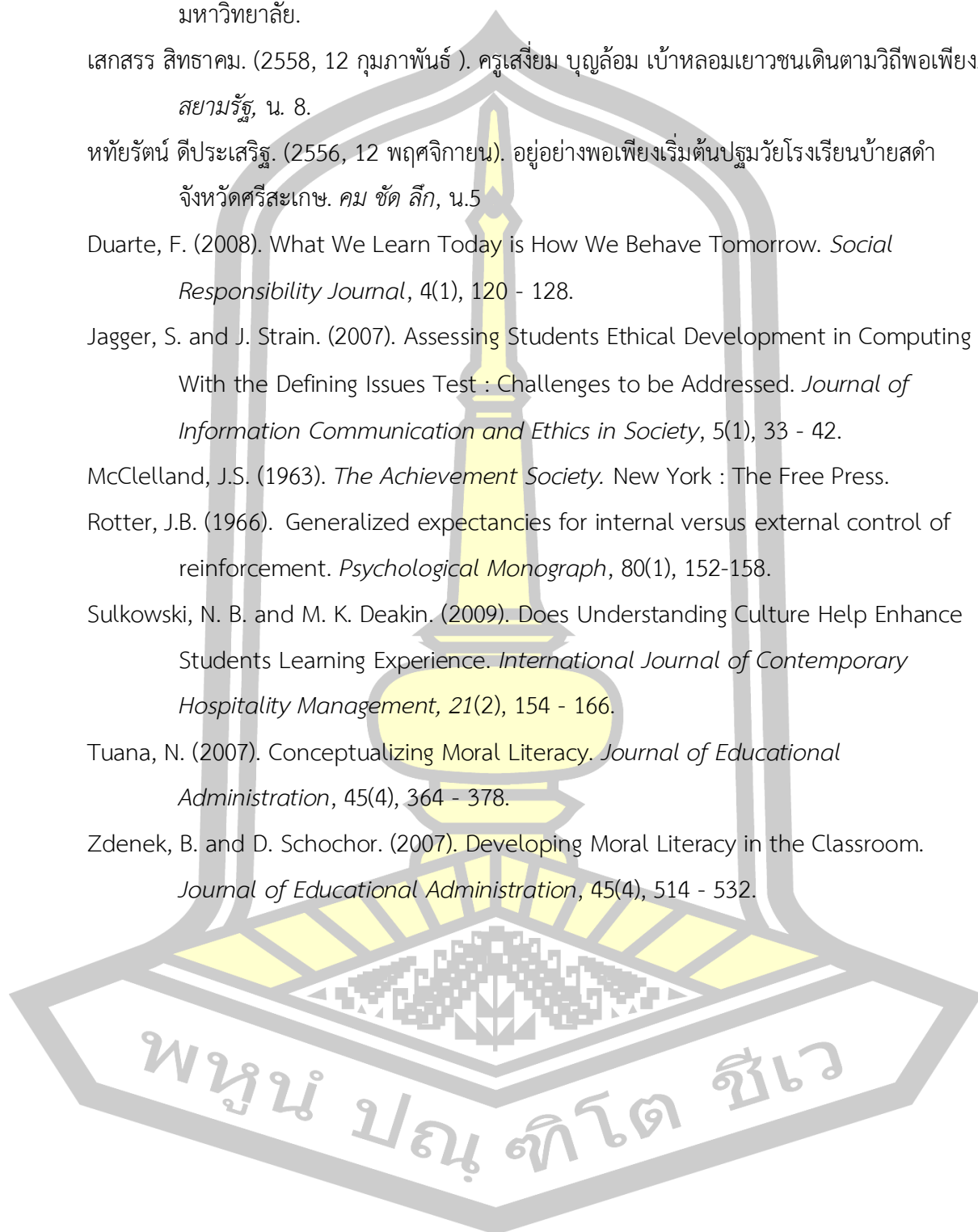
- กระทรวงมหาดไทย. (2553). สถิติข้อมูลโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีการศึกษา 2555. กรุงเทพฯ : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.
- กลุ่มส่งเสริมการเรียนการสอนและประเมินผล. (2548). การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2548. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กวี วงศ์พุด. (2539). ภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพบัญชี.
- กัญพินา เชื่อมชิด. (2552). สร้างหลักคิด พิชิตโลกร้อน ใส่ใจเอื้ออาทร ทุกขั้นตอนอย่างพอเพียง. กรุงเทพฯ : ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- กุลธิดา อุ่นอก. (2551). การพัฒนาการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการขาดความรับผิดชอบของตนเองของนักเรียนโรงเรียนบ้านคำอุดม อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เกษม วัฒนชัย. (2558). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับความเข้มแข็งของโรงเรียน. นนทบุรี : ธารรัชการพิมพ์.
- แก้วใจ อุดมะมะ. (2554). การสร้างเครื่องมือวัดการอยู่อย่างพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- คณาจารย์ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา. (2553). วิธีการทางสถิติสำหรับกรวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. มหาสารคาม : ประสานการพิมพ์.
- จักรปรุพท์ วิชาอัครวิทย์. (2553). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่และแม่ฮ่องสอน. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จักร์สิน สามารถ. (2552). การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสูงยางวิทยาประชาสรรค์ อำเภอมืองสงรวง จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2549). เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ. วารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 4(3), 27-28.

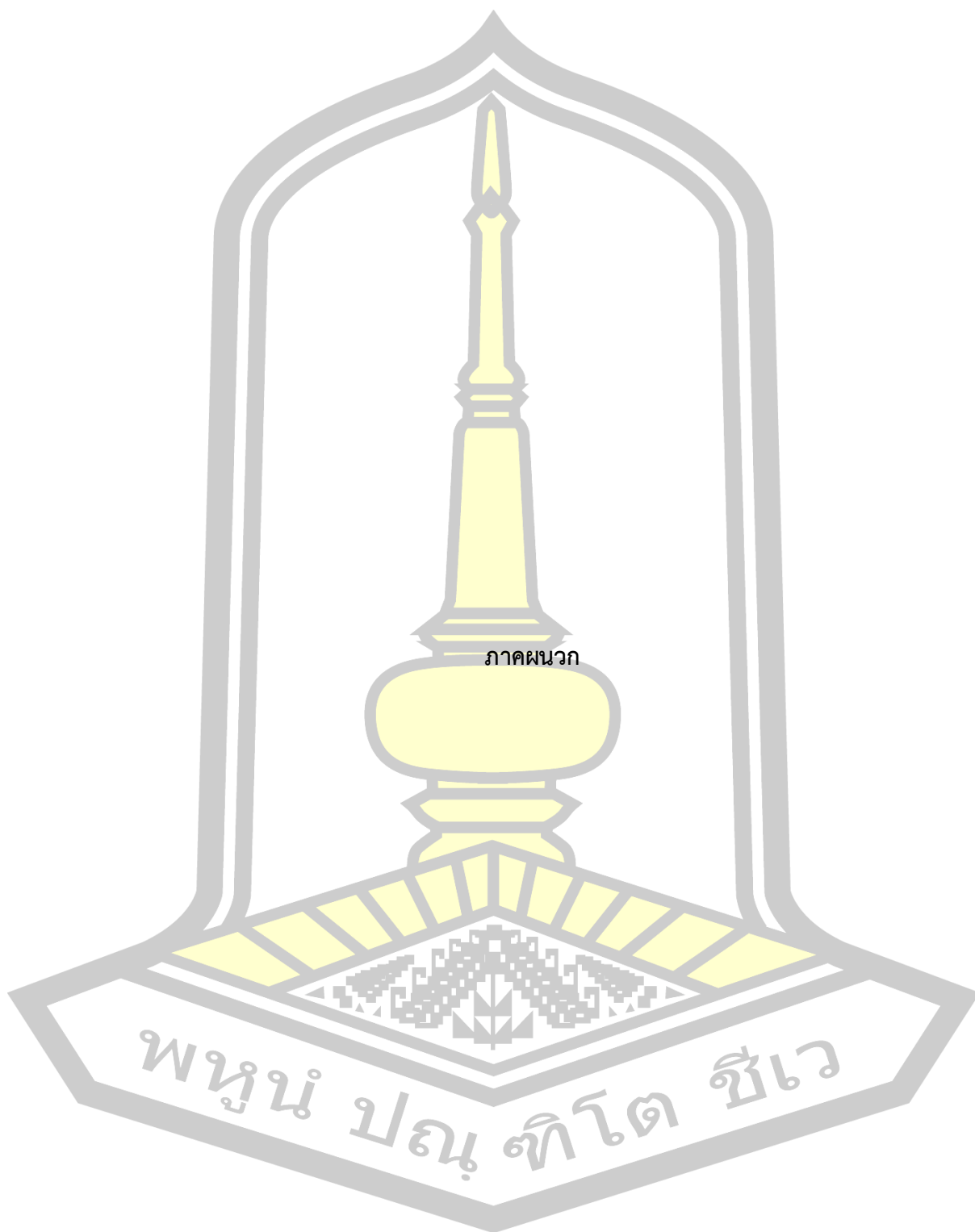
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2555). *การเผยแพร่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ : โครงการสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาและเยาวชน
สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.
- ฉวีวรรณ แสนรักษ์. (2550). *การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ
นักเรียนโรงเรียนโคกก่อพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- ฐิติยาพร ยอดไธสง. (2551). *การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านนาแพ่ง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- ณัฐพงษ์ ทองภักดี. (2550). *ปรัชญาของเศรษฐกิจ : ความเป็นมาและความหมาย*.
[ออนไลน์]. ได้จาก : <http://cse.nida.ac.th/main/images/books/-pdf>.
[สืบค้นเมื่อ วันที่ 10 มีนาคม 2561].
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2543). *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนางานบุคคล*.
กรุงเทพฯ : โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทัศนีย์ ลักษณะภิกขช. (2550). *โครงการศึกษาโรงเรียนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ :
ธรรมสาร.
- นันทกาญจน์ ชินประห์ษฐ์ และศาลินา บุญเกื้อ. (2558). *การศึกษาภาพความสำเร็จของการจัด
การศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ : ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง
มูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- เบ็ญจวรรณ ชุตินุเดช. (2556). *ประวัติและรูปแบบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. พิมพ์ครั้งที่ 4.
มหาสารคาม : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรีชา ธรรมมา. (2543). ความพอเพียงแห่งตน. *วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 19(1), 40-45.
- ปรียานุช ธรรมปิยา. (2555). *วิกฤติเศรษฐกิจ 2540 กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ :
อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ปรียานุช พิบูลสรารุช. (2550). *การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.

- ปรียาภรณ์ เชียงเครือ. (2552). *การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านคลองกุ่ม อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2549). *พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต)*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก.
- พฤกษทล ชำนาญ. (2552). *การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนด้านความรับผิดชอบ โรงเรียนคอนสารวิทยาคม อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พิศเพลิน เขียวหวาน และคณะ. (2546). *เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรการวัดประเมินผลคุณธรรมจริยธรรม ตาม พ.ร.บ. 2542*. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มนูญ มุกข์ประดิษฐ์. (2549). *การศึกษาวิเคราะห์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ : คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2559). *Best Practice เยี่ยมชมโรงเรียนวัดทัพพม้น ศร. นื่องใหม่กับนวัตกรรม TM KIDS*. [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://vyouth.org/uploads/knowledge/file/20170602/abdorvxz0678.pdf>. [สืบค้นเมื่อ วันที่ 21 กันยายน 2561].
- มูลนิธิสยามกัมมาจล. (2558). *ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัย “พอเพียง.”* กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น.
- ละมัย บัวบาง. (2552). *การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังตะเฒ่า อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2550). *การบริหารจัดการตามแนวคุณธรรมและแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ : โพรเพช.

- สนธยา ทิพย์อุตร. (2555, 22 มกราคม). โรงเรียนบ้านสามัคคีต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงสอนนักเรียน
สู่ความสำเร็จ. *บ้านเมือง*, น. 7.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2552). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. มหาสารคาม :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมพร เทพสิทธิ์า. (2548). *เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธรรมสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการบริหารจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นใน
โรงเรียนขนาดเล็ก*. กรุงเทพฯ : อุษาการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและมูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2554). *คู่มือประเมินและเกณฑ์
คุณภาพสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ปี 2554*. กรุงเทพฯ :
ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2542). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
กับการบริหารการพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2558). *มาตรฐานโรงเรียนสุจริต*. [ออนไลน์]. ได้จาก :
:http://uprightschool.net. [สืบค้นเมื่อ วันที่ 24 กรกฎาคม 2561].
- สิทธิพร ผกากลีบ. (2559). *การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงของ
นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
วิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุกัญญา คุ่มกลาง. (2553). *การดำเนินงานการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยใช้
กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนขามสะแกแสง อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา*.
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุธีร์ ชาคโร. (2559). *ศิลปะ สมาธิ ปัญญากับความพอเพียง*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ :
ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง.
- สุพล แก้วหนองแสง. (2554). *การพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียง
โรงเรียนบ้านโนนพุดรา อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2549). *ใต้เบื้องพระยุคลบาท*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- สุรตยา สาคมิตร. (2551). *การพัฒนาการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านหนอง
นาคำ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

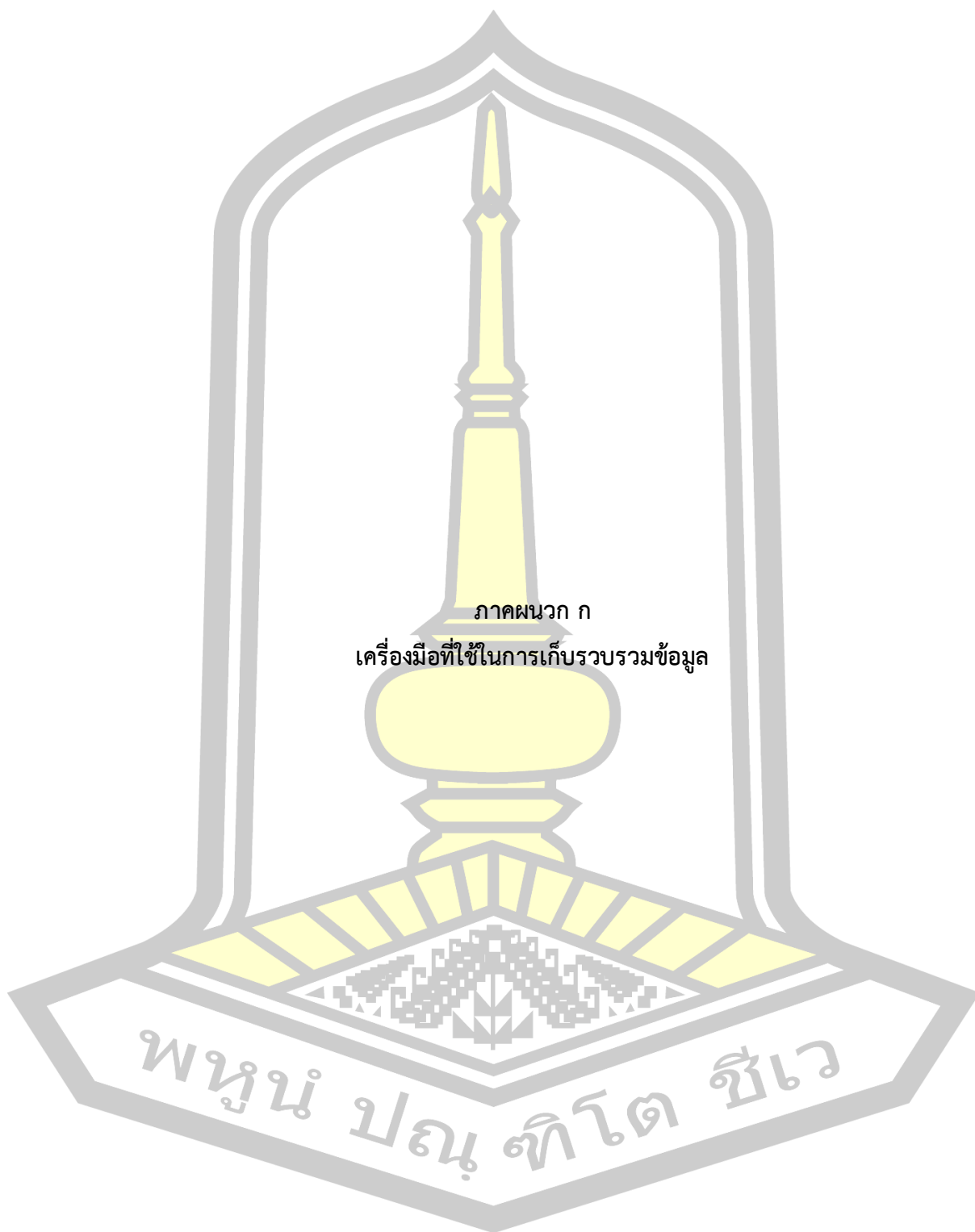
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2554). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสกสรร สีธาคม. (2558, 12 กุมภาพันธ์). ครูเสียงม บุญล้อม เบ้าหลอมเยาวชนเดินตามวิถีพอเพียง. *สยามรัฐ*, น. 8.
- หทัยรัตน์ ดีประเสริฐ. (2556, 12 พฤศจิกายน). อยู่อย่างพอเพียงเริ่มต้นปฐมวัยโรงเรียนบ้ายสคำ จังหวัดศรีสะเกษ. *คม ชัด ลึก*, น.5
- Duarte, F. (2008). What We Learn Today is How We Behave Tomorrow. *Social Responsibility Journal*, 4(1), 120 - 128.
- Jagger, S. and J. Strain. (2007). Assessing Students Ethical Development in Computing With the Defining Issues Test : Challenges to be Addressed. *Journal of Information Communication and Ethics in Society*, 5(1), 33 - 42.
- McClelland, J.S. (1963). *The Achievement Society*. New York : The Free Press.
- Rotter, J.B. (1966). Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. *Psychological Monograph*, 80(1), 152-158.
- Sulkowski, N. B. and M. K. Deakin. (2009). Does Understanding Culture Help Enhance Students Learning Experience. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 21(2), 154 - 166.
- Tuana, N. (2007). Conceptualizing Moral Literacy. *Journal of Educational Administration*, 45(4), 364 - 378.
- Zdenek, B. and D. Schochor. (2007). Developing Moral Literacy in the Classroom. *Journal of Educational Administration*, 45(4), 514 - 532.

ภาคผนวก

พหุมนุ ปณ ทิโต ชีเว

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

พหุบัณฑิตวิทยาลัย

แบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน
สำหรับการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของ
ผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้ใช้สำหรับประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งได้จากการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน

2. ขอความกรุณาให้พิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดที่กำหนดมาให้ว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด ใน 5 ระดับ ต่อไปนี้ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3. กรณีที่ท่านเห็นว่าควรมีองค์ประกอบหรือตัวชี้วัดในองค์ประกอบใดเพิ่มเติม กรุณาระบุในช่องขวามือสุดท้ายรายการนั้นๆ หรือหากท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ กรุณาระบุท้าย

แบบประเมิน

4. แบบประเมินนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

นางพัชรินทร์ หาโกสีย์

นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.)

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่น พ.27

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตอนที่ 1 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์
ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด
มหาสารคาม

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์
ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม
และทำเครื่องหมาย / ลงในช่องความคิดเห็นแต่ละข้อคำถาม โดยกำหนดเกณฑ์ระดับคะแนน ดังนี้

5 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

องค์ประกอบ/ตัวชี้วัดของคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ของผู้เรียน	ระดับความเหมาะสม					ข้อคิดเห็น / เสนอแนะ
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)	
1. องค์ประกอบด้านความพอประมาณ						
1.1 ผู้เรียนดำรงชีวิตอย่างประหยัดและ ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในชีวิตประจำวัน						
1.2 ผู้เรียนเลือกซื้อสินค้าที่เหมาะสมกับ ราคาและไม่เกินความจำเป็น						
1.3 ผู้เรียนพอใจและดำรงชีวิตตาม ฐานะของตนเองได้อย่างไม่เดือดร้อนและใช้ ชีวิตอย่างเรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อหรูหรา						
1.4 ผู้เรียนเลือกบริโภคอาหารที่มี ประโยชน์และราคาไม่แพงเหมาะสมกับเงิน ที่ได้รับจากผู้ปกครอง						

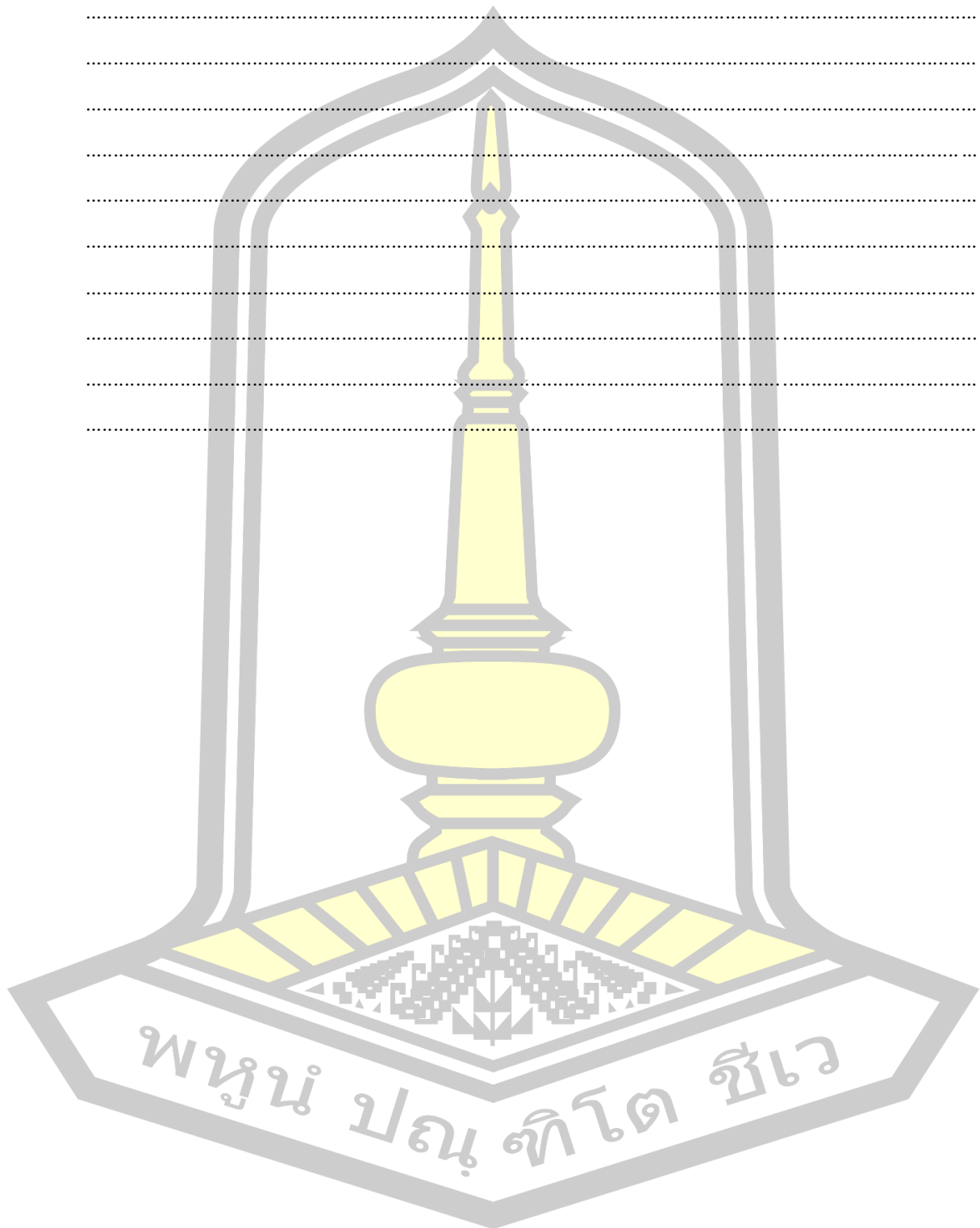
องค์ประกอบ/ตัวชี้วัดของคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ของผู้เรียน	ระดับความเหมาะสม					ข้อคิดเห็น / เสนอแนะ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
2. องค์ประกอบด้านความมีเหตุผล						
2.1 ผู้เรียนมีการวางแผนการใช้จ่าย อย่างรอบคอบก่อนการซื้อสินค้าเพื่ออุปโภค บริโภค ไม่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น						
2.2 ผู้เรียนใช้จ่ายเงินซื้อสินค้าโดย คำนึงถึงปริมาณที่มีความพอดีพอมะกับ ความต้องการของตนเอง						
2.3 ผู้เรียนคิดไตร่ตรองก่อนใช้จ่ายเงิน เพื่อซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงความประหยัด ความคุ้มค่า และประโยชน์สูงสุดในสินค้า นั้น						
3. องค์ประกอบด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี						
3.1 ผู้เรียนทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อ ตรวจสอบการใช้จ่ายของตนเอง						
3.2 ผู้เรียนมีการกำกับตัวเองในการใช้ จ่ายอย่างประหยัดลดทอนค่าใช้จ่าย ฟุ่มเฟือยทุกด้านในการดำรงชีวิต						
3.3 ผู้เรียนมีเงินออมเพื่อไว้ใช้จ่ายเมื่อ ยามจำเป็น						
3.4 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ						
3.5 ผู้เรียนหลีกเลี่ยงสิ่งเสพติดทุก ประเภทในการดำเนินชีวิต มีภูมิคุ้มกันที่ดี						

องค์ประกอบ/ตัวชี้วัดของคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ของผู้เรียน	ระดับความเหมาะสม					ข้อคิดเห็น / เสนอแนะ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
3.6 ผู้เรียนไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทุกประเภทในการดำเนินชีวิต						
3.7 ผู้เรียนมีพฤติกรรมในการลดขยะในการดำเนินชีวิตเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม						
3.8 ผู้เรียนใช้น้ำ ใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัดเพื่อช่วยลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ						
3.9 ผู้เรียนปลูกต้นไม้และดูแลรักษาต้นไม้ภายในบริเวณโรงเรียน						
4. องค์ประกอบด้านความรู้						
4.1 ผู้เรียนมีความรอบคอบระมัดระวังในการใช้วิชาความรู้ในการดำเนินชีวิต						
4.2 ผู้เรียนมีการนำความรู้มาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น						
4.3 ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาตนเองอยู่เสมอ						
4.4 ผู้เรียนมีการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม						
4.5 ผู้เรียนมีความเอาใจใส่ต่อการเรียนอย่างสม่ำเสมอ						
5. องค์ประกอบด้านคุณธรรม						
5.1 ผู้เรียนยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตในการดำเนินชีวิต						
5.2 ผู้เรียนช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเอื้ออารีย์ต่อเพื่อนๆ เสมอ						
5.3 ผู้เรียนประพฤติปฏิบัติตนตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทย						

องค์ประกอบ/ตัวชี้วัดของคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ของผู้เรียน	ระดับความเหมาะสม					ข้อคิดเห็น / เสนอแนะ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
5.4 ผู้เรียนมีความรักเคารพต่อสถาบัน หลัก คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์						
5.5 ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา และช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีอันดี งาม						
5.6 ผู้เรียนแต่งกายสุภาพเรียบร้อยตาม กฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนและ มารยาททางสังคม						
5.7 ผู้เรียนเคารพกราบไหว้บุพการี และครูอาจารย์ขณะที่พบเจอทุกครั้ง						
5.8 ผู้เรียนใช้หลักธรรมทางศาสนาใน การดำเนินชีวิต						
5.9 ผู้เรียนทำการต่างๆโดยยึดหลัก ความอดทน ความเพียรพยายามตั้งใจ ทำงานนั้นๆ ให้สำเร็จ						

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

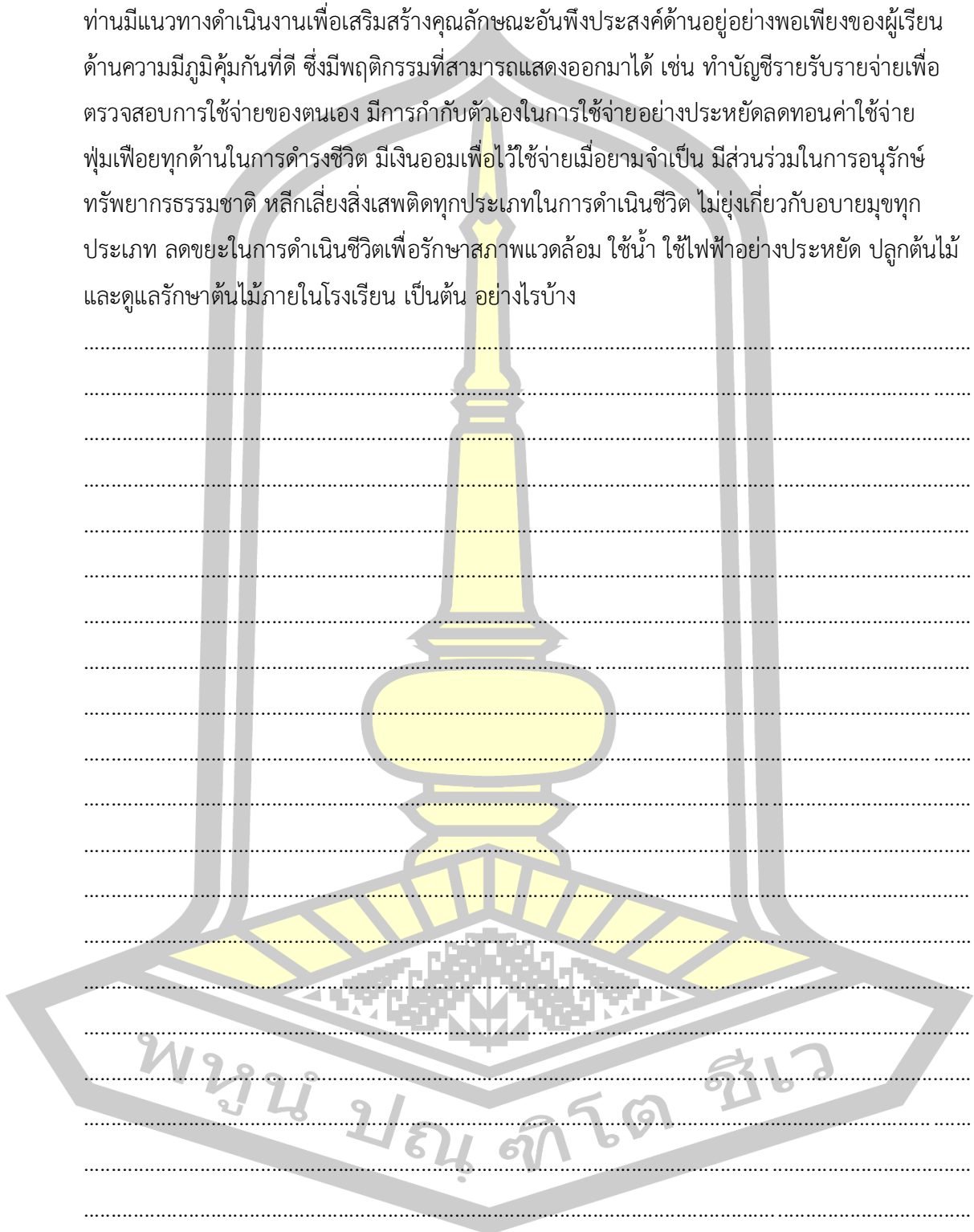
2. ด้านความมีเหตุผล

ท่านมีแนวทางดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ด้านความมีเหตุผล ซึ่งมีพฤติกรรมที่สามารถแสดงออกมาได้ เช่น มีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบก่อนการซื้อสินค้าเพื่ออุปโภคบริโภค ไม่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น ใช้จ่ายเงินซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงปริมาณที่มีความพอดีพอเหมาะกับความต้องการของตนเอง คิดไตร่ตรองก่อนใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงความประหยัด ความคุ้มค่า และประโยชน์สูงสุดในสินค้านั้น เป็นต้น อย่างไรก็ตาม

3. ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี

ท่านมีแนวทางดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งมีพฤติกรรมที่สามารถแสดงออกมาได้ เช่น ทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อตรวจสอบการใช้จ่ายของตนเอง มีการกำกับตัวเองในการใช้จ่ายอย่างประหยัดลดทอนค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยทุกด้านในการดำรงชีวิต มีเงินออมเพื่อไว้ใช้จ่ายเมื่อยามจำเป็น มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หลีกเลี่ยงสิ่งเสพติดทุกประเภทในการดำเนินชีวิต ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทุกประเภท ลดขยะในการดำเนินชีวิตเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม ใช้น้ำ ใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด ปลุกต้นไม้ และดูแลรักษาต้นไม้ภายในโรงเรียน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม

4. ด้านความรู้

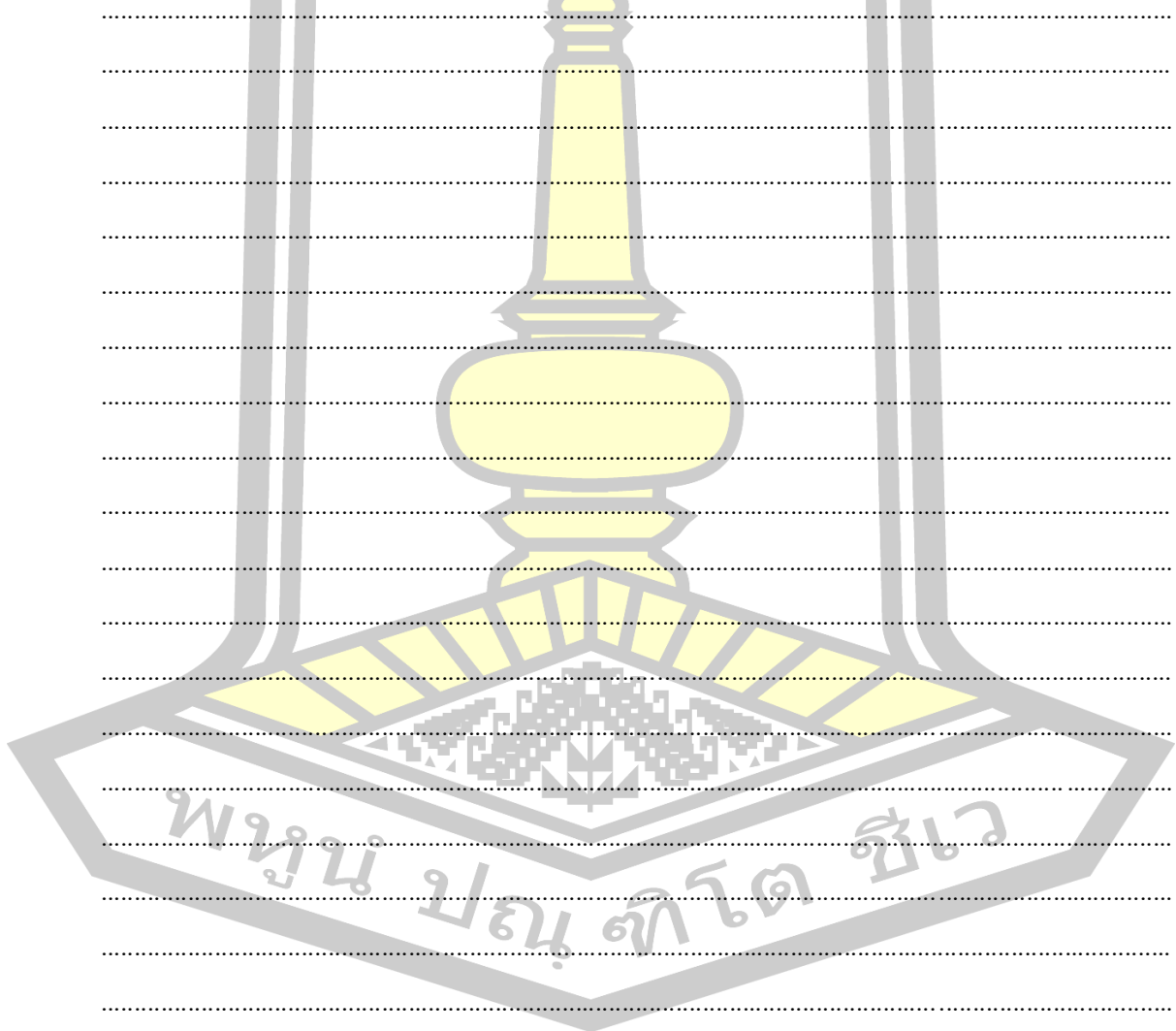
ท่านมีแนวทางดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ด้านความรู้ ซึ่งมีพฤติกรรมที่สามารถแสดงออกมาได้ เช่น รอบคอบระมัดระวังในการใช้วิชาความรู้ในการดำเนินชีวิต นำความรู้มาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น ศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม มีความเอาใจใส่ต่อการเรียนอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น

อย่างไรบ้าง

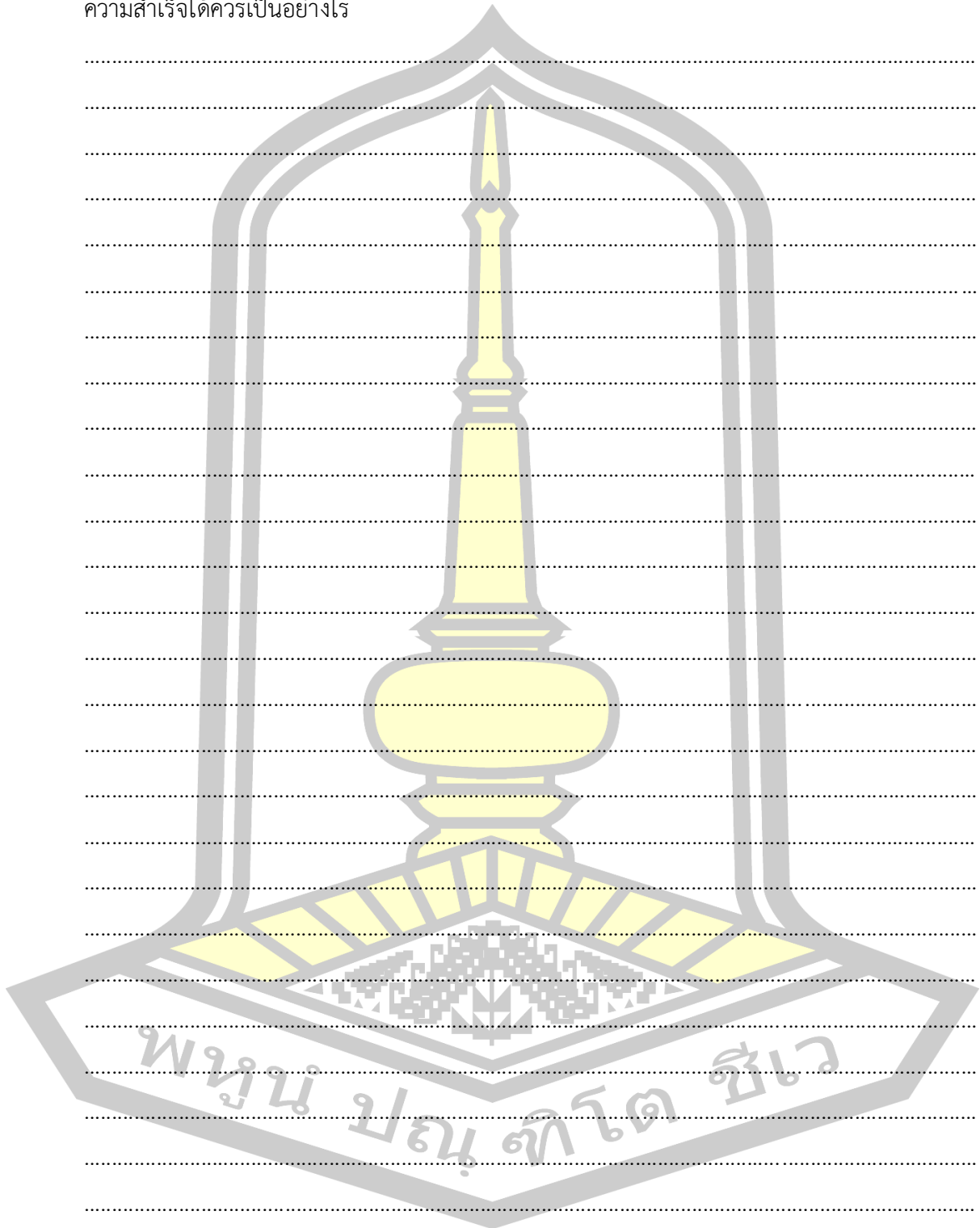
พจนานุกรมศัพท์โต ชีเว

5. ด้านคุณธรรม

ท่านมีแนวทางดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ด้านคุณธรรม ซึ่งมีพฤติกรรมที่สามารถแสดงออกมาได้ เช่น ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเอื้ออารีต่อเพื่อนๆ ประพฤติปฏิบัติตนตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของ ประเทศไทย มีความรักเคารพต่อสถาบันหลัก คือชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เข้าร่วมกิจกรรมทาง ศาสนาและช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม แต่งกายสุภาพเรียบร้อยตามกฎระเบียบข้อบังคับ ของโรงเรียนและมารยาททางสังคม เคารพกราบไหว้บูชาพระพุทธรูป และครูอาจารย์ขณะที่พบเจอทุกครั้ง ใช้ หลักธรรมทางศาสนาในการดำเนินชีวิต ทำการต่างๆ โดยยึดหลักความอดทน ความเพียรพยายาม ตั้งใจทำงานนั้นๆ ให้สำเร็จ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม

จุดเน้นที่ทำให้การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนประสบความสำเร็จได้ควรเป็นอย่างไร

แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วน

จังหวัดมหาสารคาม สำหรับการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้ ใช้สำหรับประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งได้จากการสังเคราะห์บทสัมภาษณ์ในการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

2. ขอความกรุณาให้พิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามที่กำหนดมาให้ว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับใด ใน 5 ระดับ ต่อไปนี้คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3. กรณีที่ท่านเห็นว่าควรมีแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามเพิ่มเติมหรือหากท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ กรุณาระบุท้ายแบบประเมิน

4. แบบประเมินนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

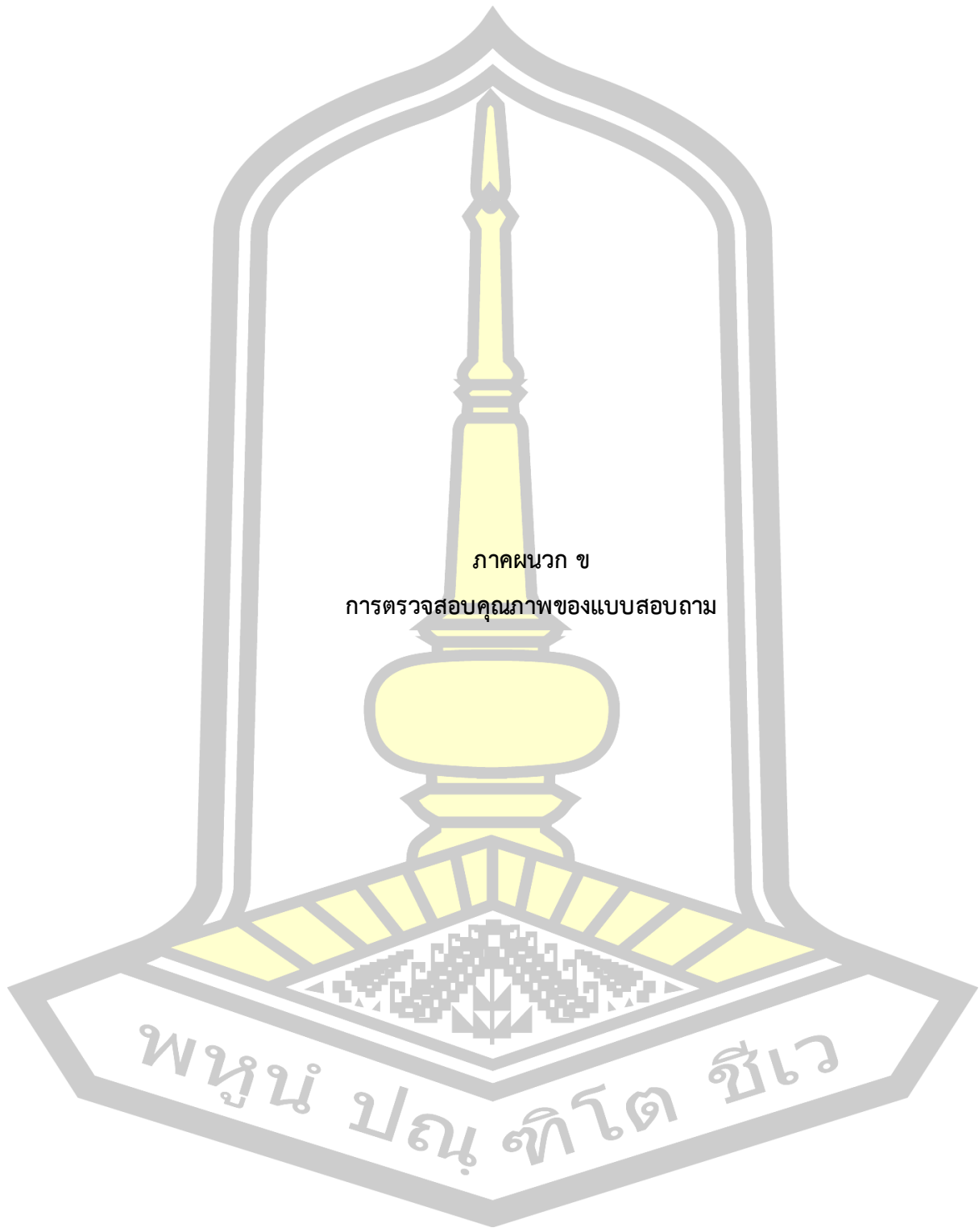
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

นางพัชรินทร์ หาโกสีย์

นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.)

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่น พ.27 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ภาคผนวก ข

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

พหุจน์ ปณฺ ทิโต ชีเว

ตาราง 21 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

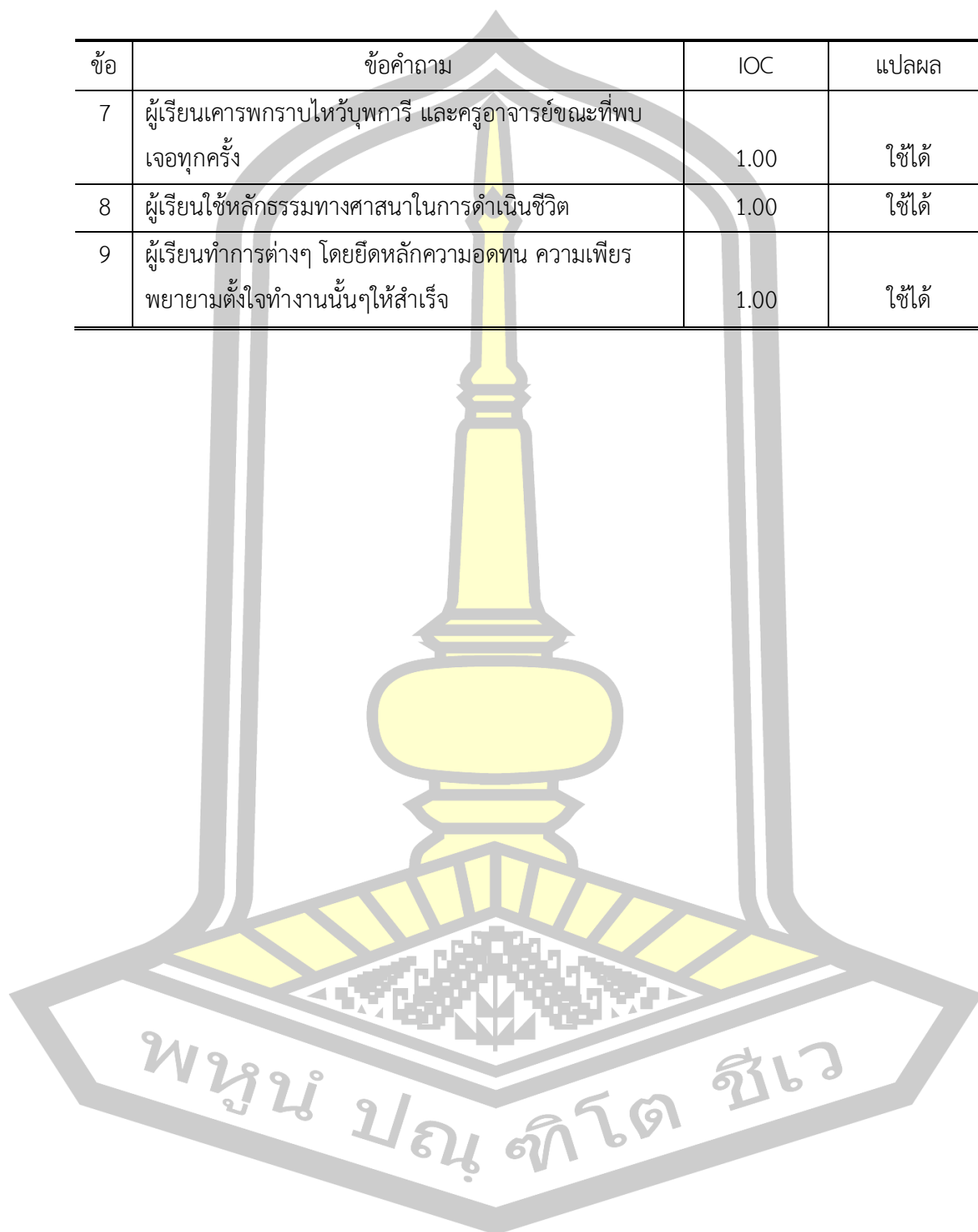
ข้อ	ข้อความ	IOC	แปลผล
ด้านความพอประมาณ			
1	ผู้เรียนดำรงชีวิตอย่างประหยัดและลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในชีวิตประจำวัน	0.80	ใช้ได้
2	ผู้เรียนเลือกซื้อสินค้าที่เหมาะสมกับราคาและไม่เกินความจำเป็น	1.00	ใช้ได้
3	ผู้เรียนพอใจและดำรงชีวิตตามฐานะของตนเองได้อย่างไม่เดือดร้อน และใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อหรูหรา	1.00	ใช้ได้
4	ผู้เรียนเลือกบริโภคอาหารที่มีประโยชน์และราคาไม่แพงเหมาะสมกับเงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง	1.00	ใช้ได้
ด้านความมีเหตุผล			
1	ผู้เรียนมีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบก่อนการซื้อสินค้าเพื่ออุปโภคบริโภค ไม่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น	1.00	ใช้ได้
2	ผู้เรียนใช้จ่ายเงินซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงปริมาณที่มีความพอดีพอเหมาะกับความต้องการของตนเอง	1.00	ใช้ได้
3	ผู้เรียนคิดไตร่ตรองก่อนใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงความประหยัด ความคุ้มค่า และประโยชน์สูงสุดในสินค้านั้น	1.00	ใช้ได้
ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี			
1	ผู้เรียนทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อตรวจสอบการใช้จ่ายของตนเอง	1.00	ใช้ได้
2	ผู้เรียนมีการกำกับตัวเองในการใช้จ่ายอย่างประหยัดลดทอนค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยทุกด้านในการดำรงชีวิต	1.00	ใช้ได้
3	ผู้เรียนมีเงินออมเพื่อไว้ใช้จ่ายเมื่อยามจำเป็น	1.00	ใช้ได้
4	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	1.00	ใช้ได้
5	ผู้เรียนหลีกเลี่ยงสิ่งเสพติดทุกประเภทในการดำเนินชีวิต มีภูมิคุ้มกันที่ดี	1.00	ใช้ได้
6	ผู้เรียนไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทุกประเภทในการดำเนินชีวิต	1.00	ใช้ได้

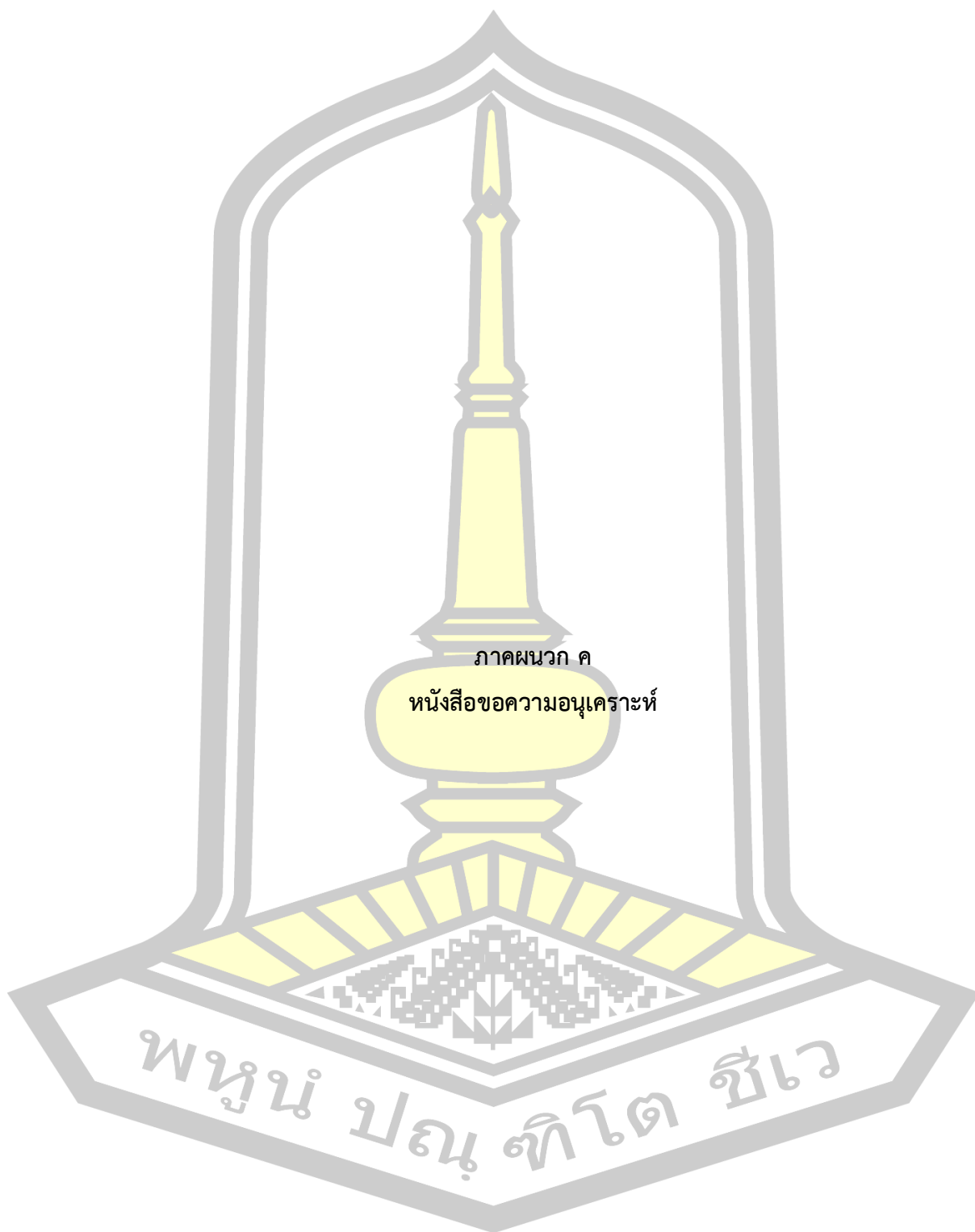
ตาราง 21 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	IOC	แปลผล
7	ผู้เรียนมีพฤติกรรมในการลดขยะในการดำเนินชีวิตเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม	1.00	ใช้ได้
8	ผู้เรียนใช้น้ำ ใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัดเพื่อช่วยลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ	1.00	ใช้ได้
9	ผู้เรียนปลูกต้นไม้และดูแลรักษาต้นไม้ภายในบริเวณโรงเรียน	1.00	ใช้ได้
ด้านความรู้			
1	ผู้เรียนมีความรอบคอบระมัดระวังในการใช้วิชาความรู้ในการดำเนินชีวิต	0.80	ใช้ได้
2	ผู้เรียนมีการนำความรู้มาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น	1.00	ใช้ได้
3	ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	1.00	ใช้ได้
4	ผู้เรียนมีการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม	1.00	ใช้ได้
5	ผู้เรียนมีความเอาใจใส่ต่อการเรียนอย่างสม่ำเสมอ	1.00	ใช้ได้
ด้านคุณธรรม			
1	ผู้เรียนยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตในการดำเนินชีวิต	1.00	ใช้ได้
2	ผู้เรียนช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเอื้ออารีย์ต่อเพื่อนๆ เสมอ	1.00	ใช้ได้
3	ผู้เรียนประพฤติปฏิบัติตนตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทย	1.00	ใช้ได้
4	ผู้เรียนมีความรักเคารพต่อสถาบันหลัก คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์	1.00	ใช้ได้
5	ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม	1.00	ใช้ได้
6	ผู้เรียนแต่งกายสุภาพเรียบร้อยตามกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนและมารยาททางสังคม	1.00	ใช้ได้

ตาราง 21 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	IOC	แปลผล
7	ผู้เรียนเคารพกราบไหว้บุพการี และครูอาจารย์ขณะที่พบเจอทุกครั้ง	1.00	ใช้ได้
8	ผู้เรียนใช้หลักธรรมทางศาสนาในการดำเนินชีวิต	1.00	ใช้ได้
9	ผู้เรียนทำการต่างๆ โดยยึดหลักความอดทน ความเพียรพยายามตั้งใจทำงานนั้นๆให้สำเร็จ	1.00	ใช้ได้

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์

พหุบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0530.5(2)/ ว.160

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

20 มกราคม 2560

เรื่อง ขออนุญาตครูประจำชั้นเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน

ด้วยนางพัชรินทร์ หาโกสีย์ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ เพื่อที่นิตินิติจะนำข้อมูลที่ได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร. อารยา ปิยะกุล)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ที่ ศธ 0530.5(2)/ ว.161

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

20 มกราคม 2560

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการทำวิทยานิพนธ์
เรียน

ด้วยนางพัชรินทร์ หาโกสีย์ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็น ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการทำวิทยานิพนธ์ เพื่อที่นิตินิติจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร. อารยา ปิยะกุล)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ที่ ศธ 0530.5(2)/ ว.162

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

20 มกราคม 2560

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน

ด้วยนางพัชรินทร์ หาโกสีย์ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้ นางพัชรินทร์ หาโกสีย์ เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี เพื่อนิตินจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร. อารยา ปิยะกุล)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ที่ ศธ 0530.5(2)/ ว.163

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

20 มกราคม 2560

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินแนวทางในวิทยานิพนธ์
เรียน

ด้วยนางพัชรินทร์ หาโกสีย์ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินแนวทางในวิทยานิพนธ์ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร. อารยา ปิยะกุล)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ที่ ศธ 0530.5(2)/ ว.164

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

20 มกราคม 2560

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก

เรียน

ด้วยนางพัชรินทร์ หาโกสีย์ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี

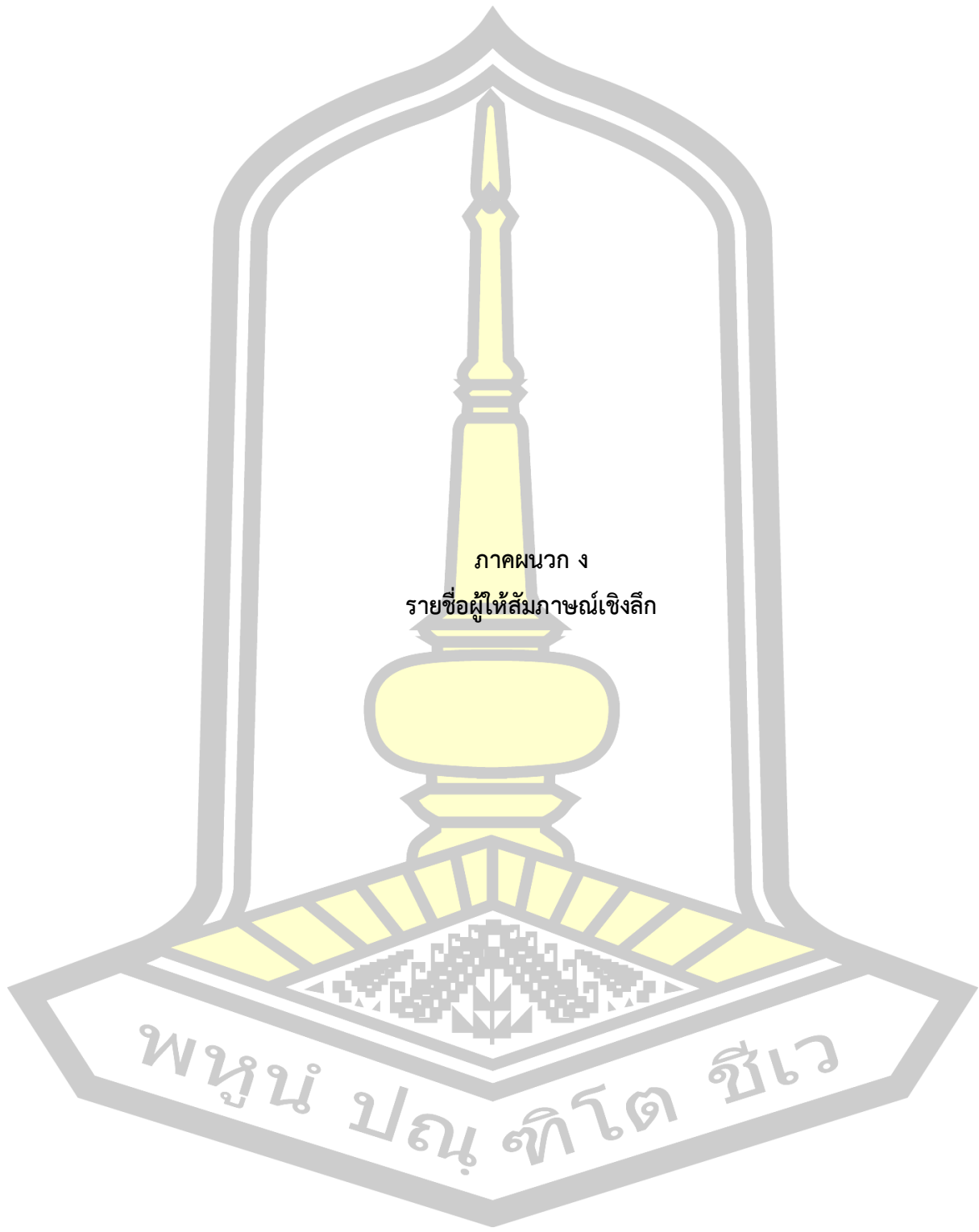
เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร. อารยา ปิยะกุล)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ภาคผนวก ง
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก

พหุจน์ ปณฺ ทิโต ชีเว

โรงเรียนกัณฑ์ทวีชัย

1. นายจกกล เวียงสมุทร ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ วิทยฐานะ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
2. นายสุภาพ เนื่องโนราช ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ
3. นางสุพัตรา เหล่าสมบัติ ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ

โรงเรียนเทศบาลวัดเวฬุวัน

1. นางธนิตา กุลสุวรรณ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ วิทยฐานะ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ
2. นายไพฑูรย์ มานะดี ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูเชี่ยวชาญ
3. นางยุภา พลเยี่ยม ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ

โรงเรียนจตุรพักตรพิมานรัชดาภิเษก

1. นางสาวเบญจวรรณ เชิงสะอาด ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ วิทยฐานะ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
2. นางจินดารัตน์ จันทร์ดิษฐ์ ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ
3. นางพรพิมล เอี่ยมสุวรรณ ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ

ภาคผนวก จ

ตัวอย่างภาพการสัมภาษณ์เชิงลึกจากการศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)
ของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างของผู้เรียน

ภาพการสัมภาษณ์เชิงลึก นายสุภาพ เนืองโนราช เพื่อศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน

ภาพการสัมภาษณ์เชิงลึก นางพรพิมล เอี่ยมสุวรรณ เพื่อศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน

ภาพการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน
อยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเวฬุวัน

ภาพการสัมภาษณ์เชิงลึก นางธนิศา กุลสุวรรณและนายไพฑูรย์ มานะดี เพื่อศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ
(Best Practice) ของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์
ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางพัชรินทร์ หาโกสีย์
วันเกิด	วันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2526
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 71 หมู่ที่ 2 ตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครูวิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนหัวเรือพิทยาคม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ตำบลหัวเรือ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44120
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2543 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนศรีธาสมุทร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม พ.ศ. 2548 ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) วิชาเอกศึกษาศาสตร์ - เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2562 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูนุ่ ปณุ่ ทิโต ชีเว